



ACTUARIËLE EN BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA
VERSIE 2017-1

**STICHTING PENSIOENFONDS
VOOR DE
BOUWNIJVERHEID**

INHOUDSOPGAVE

I.	INLEIDING	4
II.	DE PENSIOENREGELING	5
II.1.	AANSLUITING WERKGEVERS	5
II.2.	VERKRIJGING VAN DEELNEMERSCHAP	6
II.3.	VERZEKERDE AANSPRAKEN EN DEFINITIES	7
III.	COMMUNICATIE.....	17
IV.	RISICO'S EN RISICOBEBEERSING	18
IV.1.	RISICO'S ALGEMEEN	18
IV.2.	FINANCIEEL CRISISPLAN	20
IV.3.	HERVERZEKERINGSBELEID	20
V.	FINANCIËLE OPZET	21
V.1.	INLEIDING.....	21
V.2.	ACTIVA	21
V.3.	PASSIVA: RESERVES.....	25
V.4.	PASSIVA: TECHNISCHE VOORZIENINGEN, VOORZIENINGEN VOOR RISICO VAN DEELNEMERS, LANGLOPENDE SCHULDEN, OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	26
V.5.	ACTUARIËLE GRONDSLAGEN	30
V.6.	(BELEIDS)DEKKINGSGRAAD	46
V.7.	SOLVABILITEITSTOETS: MINIMAAL VEREIST EIGEN VERMOGEN EN VEREIST EIGEN VERMOGEN	48
V.8.	ECONOMISCHE UITGANGSPUNTEN (PARAMETERS)	54
V.9.	RISICOHOUING	56
V.10.	HAALBAARHEIDSTOETS	57
VI.	FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN	59
VI.1.	INLEIDING.....	59
VI.2.	PREMIEBELEID	59
VI.3.	TOESLAGBELEID PENSIOENEN	66
VI.4.	VASTSTELLING BELEIDSDEKKINGSGRAAD VOOR TOESLAGVERLENINGEN	68
VI.5.	KORTINGSBELEID	68
VI.6.	BELEGGINGSBELEID.....	71
VI.6.1.	INLEIDING	71
VI.6.2.	STRATEGISCH BELEGGINGSBELEID.....	71
VI.6.3.	TACTISCH EN ACTIEF BELEGGINGSBELEID	73
VI.6.4.	UITBESTEDING BELEGGINGEN	76
VI.6.5.	RISICOBEBEERSING	76
VI.6.7.	VERANTWOORD BELEGGEN.....	82
VI.7.	BELEID INKOMENDE COLLECTIEVE WAARDEOVERDRACHTEN	84
VII.	HOOFDLIJNEN VAN HET UITVOERINGSREGLEMENT.....	88
VIII.	HOOFDLIJNEN INTERN BEHEERSINGSSYSTEEM	89
VIII.1.	INLEIDING.....	89
VIII.2.	ORGANIGRAM.....	89
VIII.3.	BESTUUR BEDRIJFSTAKPENSIOENFONDS VOOR DE BOUWNIJVERHEID.....	90
VIII.4.	BESTUURLIJKE COMMISSIES	90
VIII.5.	BESTUURSBUREAU BPFBOUW	91
VIII.6.	RISICOMANAGERS.....	91
VIII.7.	PENSIOENADMINISTRATIE EN VERMOGENSBEHEER.....	91
VIII.8.	CONTROLE EN CERTIFICERING	93
VIII.9.	KLACHTENCOMMISSIE	94

VIII.10. ADVIESCOMMISSIE AWB	94
VIII.11. RAAD VAN TOEZICHT	94
VIII.12. VERANTWOORDINGSORGAAN	94
VIII.13. INTEGRITEITBELEID	95
VIV. VERKLARING	98
BIJLAGE I: FINANCIËEL CRISISPLAN	99
BIJLAGE II: VERKLARING BELEGGINGSBEGINSELEN.....	100

I. Inleiding

De Pensioenwet (artikel 145) bepaalt dat een pensioenfonds een Actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) opstelt. De Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (het fonds) vermeldt in artikel 4 van de statuten dat het fonds werkt volgens een abtn betreffende het te voeren beleid, waarbij de financiële opzet en de grondslagen, waarop het rust, gemotiveerd omschreven zijn.

De abtn beschrijft de volgende aspecten:

- de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bij of krachtens de artikelen 25, 126 tot en met 137 en 143 Pensioenwet bepaald;
- de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten;
- de procedures en criteria voor de aansluiting van werkgevers en voor het verkrijgen van het deelnemerschap van werknemers;
- de hoofdlijnen van de reeds verworven en nog te verwerven pensioenaanspraken en -rechten die voor de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden of andere aanspraakgerechtigden voortvloeien uit het pensioenreglement;
- de uit het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomst dan wel het uitvoeringsreglement voortvloeiende risico's;
- de uit de aangegane verplichtingen voortvloeiende risico's;
- de financiële opzet;
- de financiële sturingsmiddelen (premie-, toeslag-, kortings- en beleggingsbeleid);
- de overige sturingsmiddelen;
- het niveau van de beleidsdekkingsgraad vanaf welke premiekortingen en terugstortingen als bedoeld in artikel 129 Pensioenwet zijn toegestaan;
- de systematiek van de vaststelling van de parameters, zoals die op grond van artikel 144 Pensioenwet worden vastgesteld;
- de hoofdlijnen van het uitvoeringsreglement;
- de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie;
- het financieel crisisplan;
- de risicohouding;
- de kwantitatieve normen die gehanteerd worden ten behoeve van de haalbaarheidstoets.

De abtn bevat voorts het financieel crisisplan (bijlage I) en de Verklaring inzake beleggingsbeginselen (bijlage II).

Deze abtn is, voor zover gewijzigd ten opzichte van de vorige abtn, geldig vanaf 1 januari 2017.

II. De pensioenregeling

De door het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (hierna: het fonds) uitgevoerde pensioenregelingen zijn vastgelegd in de volgende reglementen:

1. Pensioenreglement Bouwnijverheid van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (inclusief Reglement Arbeidsongeschiktheidspensioen);
2. Reglement BeterExcedent;
3. Reglement Nettopensioen;

II.1. Aansluiting werkgevers

De aansluiting bij de door het fonds uitgevoerde pensioenregeling is verplicht gesteld door middel van een verplichtstelling als bedoeld in artikel 2 van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000. De verplichtstelling geldt voor werkgevers en werknemers (met uitzondering van de directeur-groootaandeelhouder als bedoeld in artikel 1 van het Pensioenreglement Bouwnijverheid) in:

- het bouw & Infrabedrijf;
- het stukadoors-, afbouw- en terrazzo/vloerenbedrijf;
- het natuursteenbedrijf;
- de timmerindustrie;
- de betonmortelindustrie;
- de bitumineuze en kunststof dakbedekkingsbedrijven en de baksteenindustrie.

Onder de statutaire werkingssfeer van het fonds valt tevens:

- De onderneming of een onderdeel van een onderneming die keramische dakpannen en/of keramisch aardewerk vervaardigt;
- De collectieve organisatie (brancheorganisatie) die werkzaam is ten behoeve van de baksteenindustrie en/of de keramische dakpannenindustrie en/of de keramische aardewerkindustrie;
- De onderneming die een economische en/of organisatorische eenheid vormt met één of meerdere ondernemingen in de baksteenindustrie en/of de keramische dakpannenindustrie en/of de keramische aardewerkindustrie.

De verplichtstelling geldt voorts voor zelfstandigen in het stukadoors-, afbouw- en terrazzo/vloerenbedrijf en in het natuursteenbedrijf.

De toepasselijkheid van de afzonderlijke reglementen verschilt van sector tot sector.

Het bestuur is voorts bevoegd vrijwillige aansluiting toe te staan in de gevallen bepaald in artikel 121 van de Pensioenwet. Het bestuur heeft ten aanzien van de voorwaarden die het stelt bij vrijwillige aansluiting een beleidsplan vastgesteld. De vrijwillige aansluiting wordt geformaliseerd in een schriftelijke overeenkomst.

II.2. Verrijking van deelnemerschap

Deelnemer pensioenregeling Bouwnijverheid

Deelnemers zijn, voor zover zij de pensioendatum dan wel reglementaire pensioenleeftijd nog niet hebben bereikt,

- de werknemers (inclusief uitzendkrachten, de aannemer van werk en diens hulp) die werkzaam zijn binnen een aangesloten onderneming in de bouwnijverheid (met uitzondering van directe en indirecte grootaandeelhouders); alsmede de
- zelfstandigen die werkzaamheden verrichten in de sectoren 'Afbouwbedrijf¹' en 'Natuursteenbedrijf'.

Met een deelnemer wordt gelijkgesteld degene die de pensioenleeftijd nog niet heeft bereikt en:

- voor wie premie aan het fonds wordt betaald ingevolge een bedrijfstoneigen regeling;
- die tot groepsgewijze of individuele deelneming, met inachtneming van hetgeen daaromtrent gesteld in de Pensioenwet, door het bestuur op verzoek daartoe, is toegelaten;
- een arbeidsongeschikte gewezen werknemer voor wie zonder premiebetaling pensioenaanspraken worden bijgeboekt op grond van artikel 26 van het Pensioenreglement.

Het bestuur is bevoegd vrijwillige voortzetting van de deelneming toe te staan aan iemand wiens verplichte deelneming is geëindigd, voor een periode van ten hoogste 3 jaar. Het bestuur heeft ten aanzien van de voorwaarden die het stelt bij vrijwillige voortzetting een beleidsplan vastgesteld.

Deelnemer Arbeidsongeschiktheidspensioen

Deelnemers zijn de werknemers in de Bouwnijverheid, voor zover hun werkzaamheden worden verricht in een onderneming behorende tot de hierna te noemen sectoren:

- het Bouw & Infra bedrijf (inclusief UTA, waarbij voor UTA alleen voor arbeidsongeschiktheidspensioenen die in relatie staan tot de WIA);
- het Afbouwbedrijf – alleen voor arbeidsongeschiktheidspensioenen die in relatie staan tot de WAO;
- het Natuursteenbedrijf;
- de Timmerindustrie;
- de Betonmortelindustrie – alleen voor arbeidsongeschiktheidspensioen die in relatie staan tot de WIA.

Deelnemer BeterExcedent

De werknemer die valt onder de verplichtstellingsbeschikking van het fonds met een loon hoger dan het maximum pensioenloon maar tot maximaal € 103.317,- (bedrag 2017), zoals opgenomen in het Pensioenreglement Bouwnijverheid, die deelnemer is volgens het Pensioenreglement Bouwnijverheid van het fonds en die door de werkgever is aangemeld voor de beschikbare premiereregeling uit hoofde van het Pensioenreglement BeterExcedent.

Deelnemer nettopensioen

Deelnemers zijn werknemers met een loon hoger dan € 103.317,- (bedrag 2017), die door de werkgever zijn aangemeld voor de nettopensioenregeling uit hoofde van het pensioenreglement Nettopensioenregeling en die reeds deelnemer zijn aan de Pensioenregeling BeterExcedent.

¹ Waar in deze abtn sprake is van '(het) Afbouw(bedrijf)', wordt bedoeld '(het) Stukadoors-, Afbouw- en Terrazzo/Vloeren(bedrijf)'.

II.3. Verzekerde aanspraken en definities

Pensioenreglement Bouwnijverheid

Pensioenleeftijd	De leeftijd van 67 jaar.
Pensioendatum	De eerste dag van de maand waarin de leeftijd van 67 jaar wordt bereikt; flexibel, echter niet later dan de eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de 70-jarige leeftijd heeft bereikt.
Pensioenloon	Het salaris inclusief vakantietoeslag en indien van toepassing inclusief de resultaten van een prestatiebevorderend systeem voortvloeiend uit de CAO, dienstjarentoeslag en/of prestatietoeslag. Voor de deelnemersjaren vanaf 1 januari 1987 tot 1 januari 2006 het salaris exclusief vakantietoeslag, vanaf 50-jarige leeftijd gemitigeerd.
Maximum pensioenloon	€ 58.405,08 (1-1-2017), halfjaarlijks aangepast aan de gewogen loonontwikkeling in het voorafgaande kalenderhalfjaar. Voor deelnemingsjaren tot 1 januari 2006 geldt een maximum pensioenloon van € 42.773,66 (ultimo 2005).
Bodemloon	€ 13.122,88 (1-1-2017), halfjaarlijks aangepast aan de AOW-ontwikkeling. Voor de deelnemersjaren van 1 januari 2000 tot 1 januari 2006 geldt een bodemloon van maximaal € 15.412,37 (ultimo 2005). Voor de deelnemersjaren van 1 januari 1987 tot 1 januari 2000 geldt een bodemloon van maximaal € 18.282,34 (ultimo 2000).
Pensioengrondslag Ouderdomspensioen	Pensioenloon verminderd met het bodemloon. Vanaf 1 januari 2015 1,875% van de vastgestelde pensioengrondslag per half jaar deelname ² . In het jaar 2014 1,84% van de vastgestelde pensioengrondslag per half jaar deelname. In het jaar 2013 1,8% van de vastgestelde pensioengrondslag per half jaar deelname. Vanaf 1 januari 2006 tot en met 31 december 2012 2,25% van de vastgestelde pensioengrondslag per half jaar deelname. 1,95% van de laatst vastgestelde pensioengrondslag vóór 1 januari 2006 per jaar van deelname gelegen tussen 1 januari 2000 en 1 januari 2006 (2,20% indien de deelnemer geen partnerpensioen op risicobasis wenst).

² De pensioengrondslag wordt vastgesteld bij de aanvang van de deelneming en zolang de deelneming voortduurt telkens op 1 januari en 1 juli daarop volgend.

1,75% van de laatst vastgestelde pensioengrondslag vóór 1 januari 2006 per jaar van deelname gelegen tussen 1 januari 1987 en 1 januari 2000 (onder de LAP-regeling³).

De tot 1 januari 1987 opgebouwde aanspraken (onder de DAP-regeling⁴).

Per 1 januari 2015 zijn de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen met pensioenrichtleeftijd 65 jaar omgezet naar aanspraken ouderdomspensioen met pensioenrichtleeftijd 67 jaar. Bij de deze omzetting zijn leeftijdsafhankelijke en seksneutrale omzettingsfactoren toegepast.

Partnerpensioen

Vanaf 1 januari 2015⁵ 70% van het vanaf 1 januari 2015 opgebouwd ouderdomspensioen. Bij overlijden van de deelnemer voor de pensioendatum is het partnerpensioen 70% van het te bereiken ouderdomspensioen bij ongewijzigde voortzetting van de deelneming tot de pensioenleeftijd, op risicobasis verzekerd.

De navolgende aanspraken ouderdomspensioen worden niet meegenomen in de berekening van het partnerpensioen op risicobasis:

- aanvullend ouderdomspensioen (uit 55min);
- inkoop ouderdomspensioen vanuit de regeling BeterExcedent;
- inkoop ouderdomspensioen vanuit de Coming Back Service Indexatie-regeling en;
- inkoop ouderdomspensioen vanuit een levensloopregeling.

Indien de partner meer dan 10 jaar jonger is dan de deelnemer, wordt voor elk vol jaar additioneel leeftijdsverschil het partnerpensioen verminderd met 2,5%.

Vanaf 1 januari 2006 tot 1 januari 2015 70% van het vanaf 1 januari 2006 tot 1 januari 2015 opgebouwde ouderdomspensioen.

De aanspraken op partnerpensioen die zijn opgebouwd onder de DAP- en LAP regeling blijven van kracht. Voor de LAP regeling geldt dat 80% van het opgebouwde ouderdomspensioen wordt uitgekeerd tot de 65-jarige leeftijd van de nabestaande. Vanaf de 65-jarige leeftijd van de nabestaande wordt 70% van het opgebouwde ouderdomspensioen uitgekeerd tot overlijden van de nabestaande.

³ LAP: Loonafhankelijk Pensioen, de benaming van de pensioenregeling van bpfBOUW in de periode tussen 1-1-1987 en 1-1-2000.

⁴ DAP: Dagafhankelijk Pensioen, de benaming van de pensioenregeling van bpfBOUW in de periode tot 1-1-1987.

⁵ Voor Bikudak-UTA vanaf 1 januari 2017. Daarvoor partnerpensioen alleen op basis van risicodekking: bij overlijden van de deelnemer voor pensionering is het partnerpensioen 50% van het te bereiken ouderdomspensioen.

Wezenpensioen

6,5% van de laatst vastgestelde pensioengrondslag (voor volle wezen: verdubbeling). Indien de deelnemer bij overlijden minder dan 24 jaar en 9 maanden na 1 januari 2006 deelnemer was, respectievelijk dit aantal had kunnen bereiken op de pensioenleeftijd, wordt het wezenpensioen verworven over de deelnemingsperiode na 1 januari 2006 verlaagd met 0,263%-punt voor elk vol jaar (bij gedeelten van jaren pro rata). In het geval van volle wezen wordt het percentage van 0,263% verdubbeld. Onder het in de vorige volzin bedoelde aantal jaar wordt tevens verstaan een deelnemingsjaar c.q. een gedeelte daarvan verworven door waardeoverdracht. De aanspraken op wezenpensioen onder de LAP- en DAP-regeling blijven van kracht. Bij uitgaande waardeoverdracht of afkoop is in dit verband evenwel geen sprake van een opgebouwde aanspraak waaraan een overdrachtswaarde verbonden is.

Aanvulling 55min

Aanvullingsregeling voor deelnemers geboren na 1949, die voldoen aan sectorspecifieke voorwaarden. De regeling geeft, uitgaande van een maximaal dienstverband van 40 jaar, recht op een aanvulling op het ouderdomspensioen op basis van 1,75% maal het gecorrigeerd pensioenloon ultimo 2005 over alle jaren waarin niet is gespaard voor vroegpensioen dan wel is deelgenomen aan de pensioenregeling Bouwnijverheid, met inachtneming van een vroegpensioenrichtleeftijd van 60 jaar voor de sectoren Bouw & Infra bedrijf (met uitzondering van het UTA-personeel), Afbouwbedrijf, Natuursteenbedrijf, Bitumineuze en kunststofdakbedekkingsbedrijven (met uitzondering van het UTA-personeel) resp. 62 jaar voor deelnemers behorend tot de sectoren Timmerindustrie, Betonmortelindustrie, Baksteenindustrie en tot het zogenoemde UTA-personeel binnen de sector Bouw & Infra. Voor het UTA-personeel binnen de sector Bitumineuze en kunststofdakbedekkingsbedrijven is geen aanvulling 55min van toepassing.

Voor de sector Timmerindustrie wordt daarnaast uitgegaan van 36 jaar in plaats van 40 jaar. Tevens is voor de sector Timmerindustrie sprake van een vermenigvuldigingsfactor van 4/3 voor de jaren die de deelnemer te gaan heeft tot de leeftijd van 60/62. Voor de sector Betonmortelindustrie wordt uitgegaan van de jaren dat de deelnemer werkzaam kan zijn tot leeftijd 62 onder de CAO Mortel, gerekend vanaf de leeftijd waarop is toegetreden tot de sector (voor zover de deelnemer bij toetreding niet jonger dan 22 jaar was).

De formule luidt:

$[D - C \times (A - B)] \times 1,75\% \times PG \times F \times G \times 1,08/OP$ -factor, waarbij:

D = 40 of 36 (Timmer) of jaren onder CAO Mortel tussen toetredingsleeftijd (≥ 22) en 62 (Mortel)

C = 1 of 4/3 (Timmer)

A = 60 of 62 (UTA, Timmer, Mortel)

B = leeftijd op de laatste dag van de maand zoals hieronder opgenomen voor sector:

Bouw & Infra: mei 2000

Bouw & Infra UTA: januari 1998

Afbouw: januari 2001

Natuursteen: januari 1999

Timmer: januari 2006

Mortel: januari 2001

Bikudak: januari 2006

PG = Vroegpensioengrondslag op 31-12-2005

F = actuariële vroegpensioen-factor per 31-12-2005, sectorafhankelijk

G = Herzieningsfactor:

Bouw & Infra en Bouw & Infra UTA⁶: 0,6615

Afbouw en Timmer: 0,9

Natuursteen⁷: 1

Mortel⁸: 0,598

Bikudak⁹: 0,498

OP-factor: actuariële factor per 31-12-2005

Voor de sector Baksteenindustrie geldt het volgende. De extra aanspraak op ouderdomspensioen wordt bepaald als het product van enerzijds de per 31 december 2005 volbrachte jaren als deelnemer in BPF Baksteen (naar evenredigheid gereduceerd voor deeltijddienstverband indien van toepassing) en anderzijds het verschil per 31 december 2005 tussen 2% van de fiscaal maximale pensioengrondslag en 1,75% van de pensioengrondslag volgens de oude pensioenregeling.

⁶ Deze factor wordt toegepast voor deelnemers die op of na 1 januari 2021 de leeftijd bereiken als genoemd onder A. Voor deelnemers die in 2020 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,67284. Voor deelnemers die in 2019 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,6804. Voor deelnemers die in 2018 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,68796. Voor deelnemers die in 2015, 2016 of 2017 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,756. Voor deelnemers die in 2014 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,9.

⁷ Voor Natuursteen geldt: Vanaf 1 januari 2013 wordt voor deelnemers die op of na 1 januari 2014 de leeftijd bereiken genoemd onder A het jaarlijks definitief toe te kennen deel van het aanvullend ouderdomspensioen vermenigvuldigd met een herzieningsfactor van 0,9.

⁸ Voor Mortel geldt: Voor deelnemers die in 2014 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,65. Voor deelnemers die vanaf 2015 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,598.

⁹ Voor Bikudak geldt: Voor deelnemers die in 2014 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,67. Voor deelnemers die in 2015, 2016 of 2017 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,536. Voor deelnemers die vanaf 2018 de leeftijd bereiken als genoemd onder A geldt een factor van 0,498.

Hierbij wordt onder fiscaal maximale pensioengrondslag verstaan: het pensioengevende salaris verminderd met de fiscaal minimale franchise ingevolge artikel 18a, achtste lid, onderdeel a, van de Wet op de loonbelasting, zoals deze beide golden per 31 december 2005. Onder pensioengrondslag volgens de oude pensioenregeling wordt in dit verband verstaan: de volgens artikel 4 van de oude pensioenregeling bepaalde pensioengrondslag voor 2005.

De aldus vastgestelde aanspraak ouderdomspensioen wordt achtereenvolgens vermenigvuldigd met een herzieningspercentage van 62,1% (niveau 2017), de leeftijdsafhankelijke compensatiefactor partnerpensioen vermenigvuldigd met 70% en de leeftijdsafhankelijke conversiefactor.

De 55min aanvulling is een aanvulling op het ouderdomspensioen en is bepaald door (fictief) aanvullend vroegpensioen te converteren naar een aanspraak op aanvullend levenslang ouderdomspensioen. Voor de sector Timmerindustrie geldt hierbij dat naast de jaren waarin sprake was van deelneming aan de pensioenregeling van het *fonds* ook de jaren waarin sprake was van vrijstelling van deelneming op grond van het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 worden meegenomen bij de vaststelling van het 55min recht.

Per 1 januari 2015 zijn de 55min aanvullingsrechten met pensioenrichtleeftijd 65 omgezet naar 55min aanvullingsrechten met pensioenrichtleeftijd 67 jaar. Bij deze omzetting zijn leeftijdsafhankelijke en sekseneutrale omzettingfactoren toegepast.

Vakantietoeslag

De vakantietoeslag bedraagt twaalfmaal de pensioenuitkering van de maand mei vermenigvuldigd met 8%. In geval de hoogte van de pensioenuitkering gedurende enig jaar wijzigt, wordt de vakantietoeslag berekend op basis van de pensioenuitkeringen over de periode van juni van het voorafgaand jaar tot en met mei van het huidige jaar.

De vakantietoeslag wordt uitgekeerd in de maand mei, behalve in geval van overlijden van de deelnemer. In dat geval wordt de vakantietoeslag uitgekeerd in de maand van overlijden.

De tot 1 januari 2006 opgebouwde aanspraken worden verhoogd met een vakantietoeslag van 8% welke uitgekeerd wordt in de maand mei.

Arbeidsongeschiktheid

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid op basis van een 4-klassensysteem totdat de uitkering wegens arbeidsongeschiktheid eindigt, of tot de pensioenleeftijd van 67 jaar, doch uiterlijk tot de maand wordt bereikt waarin de AOW-leeftijd ligt.

De premievrije opbouw van OP/PP wordt vanaf 1 januari 2015 vastgesteld op 65% van de opbouw OP/PP in dat betreffende jaar.

De opbouw van OP/PP vanaf 1 januari 2006 tot 1 januari 2014 wordt verminderd tot 48% van het opbouwpercentage in de middelloonregeling. De in het jaar 2014 opgebouwde OP/PP bedraagt maximaal 59% van de opbouw in de middelloonregeling (maximaal opbouwpercentage 1,08%).

Tot 28 juni 2007 moet men minimaal 2 jaar deelnemer zijn om recht te hebben op premievrijstelling. Het uitlooprisico is gedekt. Vanaf 28 juni 2007 is de voorwaarde van 2 jaar deelnemerschap komen te vervallen. Na 28 juni 2007 is tevens de dekking van het uitlooprisico komen te vervallen.

Vervroegen /uitstellen

De (gewezen) deelnemer kan de aanvang van het ouderdomspensioen vervroegen of uitstellen. Dat wil zeggen dat het ouderdomspensioen ingaat voor of na de pensioenleeftijd van 67 jaar, met ingang van de eerste dag van enige maand. De aanvang van het ouderdomspensioen kan echter niet gelegen zijn na de 70-jarige leeftijd. Vervroeging mag er niet toe leiden dat het totale jaarlijkse pensioen lager wordt dan het bij of krachtens de Pensioenwet vastgestelde bedrag voor afkoop.

Uitruil

Uitruil van partnerpensioen in ouderdomspensioen op de pensioendatum voor rechten opgebouwd vanaf 1 januari 2006. Uitruil van ouderdomspensioen in partnerpensioen op de pensioendatum voor rechten opgebouwd van 1 januari 2000 tot 1 januari 2006. Uitruil van een deel van het toegekend aanvullend ouderdomspensioen.

Deeltijdpensioen

Bij ingang van ouderdomspensioen vanaf 1 januari 2016 kan de (gewezen) deelnemer het ouderdomspensioen geheel of gedeeltelijk laten ingaan. Gedeeltelijke ingang is mogelijk in een veelvoud van 10%.

Hoog/laag en laag/hoog

Bij ingang van ouderdomspensioen heeft de (gewezen) deelnemer de mogelijkheid te kiezen voor een in hoogte variërend ouderdomspensioen (hoog/laag en laag/hoog) conform de in het Pensioenreglement Bouwnijverheid geboden keuzemogelijkheden.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Ingangsdatum	Datum aanvang WGA-vervolguitkering.
Einddatum	met ingang van de dag dat: <ul style="list-style-type: none">- de WGA vervolguitkering eindigt; of- de mate van arbeidsongeschiktheid op minder dan 35% wordt vastgesteld; of- de ouderdomspensioenuitkering bij het fonds ingaat; of- de maand wordt bereikt waarin de AOW-leeftijd ligt; of- de pensioenleeftijd van 67 jaar wordt bereikt.
Grondslag	(gemaximeerd) WGA-dagloon verminderd met de vakantietoeslag.
Arbeidsongeschiktheidspensioen	Er wordt een Arbeidsongeschiktheidspensioen toegekend ter hoogte van het uitkeringspercentage behorende bij de arbeidsongeschiktheidsklasse vermenigvuldigd met het (gemaximeerde) WGA-dagloon. Op deze uitkering wordt de WGA-vervolguitkering in mindering gebracht.
Aanvullend Arbeidsongeschiktheidspensioen	Een aanvullend Arbeidsongeschiktheidspensioen wordt toegekend aan alle gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers (vanaf 35% tot 80% arbeidsongeschikt) en volledig arbeidsongeschikte werknemers (80% of meer arbeidsongeschikt) behorende tot het Natuursteenbedrijf of de Timmerindustrie.
Vakantietoeslag	Degene, die aanspraak heeft op een (aanvullend) arbeidsongeschiktheidspensioenuitkering heeft tevens aanspraak op 8% vakantietoeslag.
Eindejaarsuitkering	Een eindejaarsuitkering wordt verstrekt aan arbeidsongeschikten die voorafgaand aan hun arbeidsongeschiktheid werkzaam waren in de sector Timmerindustrie.
Vroegpensioen	Per 1 januari 2015 zijn de aanspraken op vroegpensioen omgezet in een ouderdomspensioen met pensioenrichtleeftijd 67. Bij deze omzetting zijn leeftijdsafhankelijke en sekseneutrale conversiefactoren toegepast.
BeterExcedent	Het fonds biedt de BeterExcedent-regeling aan voor pensioenopbouw over het salaris tussen het maximum pensioenloon en 103.317 euro (niveau 2017). Deelname aan de Pensioenregeling BeterExcedent vindt voor de werknemer op verplichte basis plaats. Voor de werkgever is het aanbieden een keuze, geen verplichting.

De pensioenregeling BeterExcedent is een premieovereenkomst. Jaarlijks wordt op basis van een met de werkgever vooraf overeengekomen premiestaffel een bepaalde premie aan het fonds afgedragen.

De Pensioenregeling BeterExcedent kent twee varianten:

- de Pensioeninkoopvariant
- de Beleggingsvariant.

Bij de Pensioeninkoopvariant zet het fonds de ingelegde premies jaarlijks aan het eind van het jaar om in extra pensioenaanspraken. Dit gebeurt op basis van de op dat moment aanwezige ingelegde (netto) premies en de geldende omzettingsfactoren. De som van de ingelegde premies wordt op 31 december bepaald. De ingelegde premies worden niet belegd. Op grond hiervan vindt er dus geen jaarlijkse bij- of afschrijving van rendement plaats.

De keuze voor de Pensioeninkoopvariant geldt voor de gehele duur van de deelneming.

In de Beleggingsvariant belegt het fonds namens de deelnemer de ingelegde premies.

De hoogte van het te verkrijgen pensioen (pensioenaanspraak) is hierbij afhankelijk van:

- de ingelegde premies;
- het rendement op het belegde kapitaal;
- de geldende omzettingsfactoren.

In de Beleggingsvariant wordt beleggingskapitaal opgebouwd met de jaarlijks ingelegde premie. Het beleggingskapitaal dat met de jaarlijks beschikbare premie wordt opgebouwd, wordt op de pensioendatum omgezet in aanvullende pensioenaanspraken.

Bij overlijden vóór pensionering wordt het opgebouwd beleggingskapitaal omgezet in partner- of wezenpensioen op basis van de actuariële factoren zoals die dan gelden.

De deelnemer kan de keuze voor de Beleggingsvariant tijdens de deelneming eenmalig wijzigen.

Nettopensioen

Het fonds biedt een nettopensioenregeling aan voor het salaris boven 103.317 euro (niveau 2017). Deelname aan de nettopensioenregeling is voor de werkgever en werknemer vrijwillig. Voorwaarde voor deelname door de werknemer is dat deze tevens deelnemer aan de BeterExcedent-regeling is.

De nettopensioenregeling is een premieovereenkomst zonder rendementsgarantie en zonder beleggingsvrijheid. Het kapitaal wordt belegd volgens een life-cycle methodiek. Alle beleggingsrisico's en netto beleggingsopbrengsten zijn voor de deelnemers. De belegde nettopensioengelden voor de nettopensioenregeling worden in de opbouwfase separaat beheerd. Uiterlijk op pensioenleeftijd (67 jaar) wordt het opgebouwde beleggingskapitaal aangewend voor inkoop van nettopensioenaanspraken.

De toezegging van het ouderdomspensioen en het partner en wezenpensioen is gebaseerd op de premieovereenkomst. Dat betekent dat de hoogte van het pensioen wordt bepaald door de inleg (premie) die is gestort en de rendementen daarop.

Bij overlijden vóór pensionering wordt het opgebouwd beleggingskapitaal omgezet in netto partner- of wezenpensioen op basis van de actuariële factoren zoals die dan gelden. Hierbij wordt aangesloten op de regeling die geldt in de BeterExcedent-regeling.

Uiterlijk bij pensionering wordt het opgebouwd beleggingskapitaal omgezet in nettopensioenaanspraken op basis van de actuariële factoren zoals die dan gelden. Het nettopensioen is verder fiscaal gemaximeerd op het niveau dat maximaal opgebouwd kan worden onder de middelloonregeling.

De nettopensioenregeling kan alleen door de werkgever aangeboden worden in combinatie met de BeterExcedent-regeling.

Coming Back Service Indexeringsregeling (CBSI)

Onder coming back service wordt verstaan de waarde van de pensioenaanspraak, die wordt verkregen door indexering van de pensioenaanspraken die bij de werkgever zijn opgebouwd bij een vorige pensioenuitvoerder in de periode tot de aansluitingsdatum.

De werkgever sluit met bpfBOUW een uitvoeringsovereenkomst en verbindt zich om jegens de werknemers de coming back service over de achtergebleven pensioenaanspraken jaarlijks in te kopen bij en te betalen middels een koopsom aan bpfBOUW.

Van coming back service in enig jaar is sprake indien het bestuur van bpfBOUW besluit tot indexatie van de met ingang van de aansluitingsdatum bij bpfBOUW overeenkomstig de verplicht gestelde pensioenregeling van bpfBOUW opgebouwde premievrije pensioenaanspraken van de deelnemers respectievelijk gewezen deelnemers.

De grondslagen en opslagen voor de bepaling van de koopsomfactoren ter financiering van de jaarlijkse inkoop van de coming back service worden vastgesteld door bpfBOUW.

III. Communicatie

Het fonds vindt het belangrijk dat deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers tevreden zijn over bpfBOUW. Communicatie speelt daarin een grote rol.

Doelstellingen van het communicatiebeleid

Het uitgangspunt van het communicatiebeleid is dat bpfBOUW contact maakt met deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden door de pensioenboodschap en de dienstverlening voor hen persoonlijk relevant te maken.

De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Afstand verkleinen tussen doelgroepen en bpfBOUW
BpfBOUW vindt het belangrijk om écht in contact staan en blijven met de verschillende doelgroepen. Dit zorgt ervoor dat deelnemers en werkgevers bpfBOUW nog meer gaan zien als 'mijn fonds' en dat ze daarmee meer openstaan voor de inhoudelijke boodschap waar bpfBOUW voor staat.
- Persoonlijke dienstverlening en pensioenboodschap realiseren
Mensen verschillen. Het is niet vreemd dat standaardcommunicatie vaak niet toereikend is om iedereen goed van dienst te zijn. BpfBOUW streeft naar communicatie die deelnemers raakt en voor hen persoonlijk relevant is.

Deze doelstellingen moeten ertoe leiden dat onder de verschillende doelgroepen de pensioen kennis en het pensioenbewustzijn stijgt, dat het vertrouwen in bpfBOUW groeit en dat meer mensen tevreden zijn en een 'ik zit goed-gevoel' ervaren.

Bouwstenen van het communicatiebeleid

Het communicatiebeleid van het fonds bestaat uit het communicatiebeleidsplan, het communicatiejaarplan en communicatieprotocollen.

- Het communicatiebeleidsplan gaat over de visie, externe en interne analyse, positionering, centrale boodschap en thema's, imago en reputatiemanagement en communicatiemiddelen. Het communicatiebeleidsplan wordt voor meerdere jaren vastgesteld,
- In het communicatiejaarplan zijn de doelstellingen, de operationele activiteiten en projecten, budget, planning en de voortgangsrapportage opgenomen. Het communicatiejaarplan wordt jaarlijks vastgesteld.
- De communicatieprotocollen bestaan uit het persbeleid, crisiscommunicatie en sponsorbeleid.

IV. Risico's en risicobeheersing

IV.1. Risico's algemeen

Integraal Risicomanagement

Het bestuur van het fonds wil op een beheerste wijze de doelstellingen van het fonds realiseren. Hiertoe heeft het fonds een geïntegreerd risicomanagementraamwerk ingericht dat effectief bijdraagt aan het op een beheerste wijze realiseren van de strategie en de doelstellingen van het fonds. Het raamwerk is vastgelegd in het document 'Raamwerk Integraal Risicomanagement'.

Het toepassen van integraal risicomanagement stelt het fonds in staat om de risico's te identificeren die de realisatie van de doelstellingen kunnen bedreigen, zodat deze tijdig beheerst kunnen worden. Daarbij worden risico's niet alleen als een bedreiging gezien, maar tevens als een kans om waarde toe te voegen: om de doelstellingen van het fonds te verwezenlijken kan het uitbannen van risico's zelfs onwenselijk zijn. Door het tijdig signaleren van risico's wordt het bestuur in staat gesteld proactief te handelen en een afgewogen geheel van beheersmaatregelen samen te stellen. Wanneer tekortkomingen in de beheersing worden gesignaleerd worden aanvullende beheersmaatregelen genomen. Door continu te verbeteren streeft het fonds ernaar om een zo goed mogelijk pensioen te realiseren voor alle deelnemers, nu en in de toekomst.

Organisatie van het integraal risicomanagement

De organisatie van het integraal risicomanagement is gebaseerd op het Three Lines of Defense model (drie verdedigingslijnes). Hiermee wordt de onafhankelijkheid van de tweedelijns risicomanagement- en compliance functies ten opzichte van de bedrijfsvoering gewaarborgd.

De drie verdedigingslijnes zijn als volgt georganiseerd:

1. het lijnmanagement is verantwoordelijk voor sturing en beheersing van de organisatie, inclusief het managen van de risico's die hiermee samenhangen. Het bestuursbureau (exclusief de integraal risicomanager en interne compliance officer) is hierbij als onderdeel van de eerste verdedigingslinie verantwoordelijk voor de coördinatie en bewaking van de dagelijkse operationele activiteiten. Een deel van de activiteiten is belegd bij de uitvoeringsorganisaties. De verantwoordelijkheid voor de aansturing van de uitvoeringsorganisaties ligt eveneens in de eerste lijn.
2. de tweede lijn, gevormd door de integraal risicomanager en de compliance officer, ondersteunt en adviseert de eerste lijn bij het identificeren en bewaken van risico's en coördineert de activiteiten op het gebied van integraal risicomanagement. Ook monitort de tweede lijn de ontwikkeling van het risicoprofiel en toetst of deze in lijn is met de risicobereidheid.
3. de derde verdedigingslinie voorziet het bestuur van aanvullende zekerheid over de risicobeheersing. Dit wordt in 2017 verder uitgewerkt.

Het bestuur is eindverantwoordelijke voor de opzet, bestaan en werking van het integraal risicomanagement en is als zodanig betrokken bij de inrichting en evaluatie van het integraal risicomanagement. Het bestuur maakt echter geen onderdeel uit van de drie verdedigingslijnes.

Risicomanagementprocessen

Het fonds heeft een integraal risicomanagementcyclus ontwikkeld die waarborgt dat het bestuur in control is en blijft ten aanzien van de onderkende risico's. Binnen de cyclus worden de volgende onderdelen onderscheiden: beleid, uitvoering en monitoring en evaluatie.

Beleid

Het beleid vormt het kader voor de uitvoering en bestaat uit de visie, doelstellingen en uitgangspunten met betrekking tot integraal risicomanagement, de risicobereidheid van het fonds, de opzet van de organisatie van het integraal risicomanagement. Jaarlijks vindt in het bestuur een integrale risicoanalyse plaats, waarin de belangrijkste risico's voor het fonds worden geïdentificeerd, beoordeeld en wordt bepaald op welke wijze met de risico's wordt omgegaan. De uitkomsten van de risicoanalyse worden vastgelegd in het risicoregister, waarin tevens is vastgelegd welke beheersmaatregelen moeten worden uitgevoerd, wanneer en door wie.

Uitvoering

De uitvoering heeft betrekking op de in het risicoregister vastgelegde beheersmaatregelen en alle andere activiteiten op het gebied van risicomanagement, welke zijn vastgelegd in het risicojaarplan. In iedere bestuursvergadering wordt het bestuur geïnformeerd over de ontwikkeling van risico's, de voortgang in de uitvoering van de beheersmaatregelen en het risicojaarplan.

Monitoring en evaluatie

Monitoring betreft het bijhouden van de geïdentificeerde risico's, signaleren van nieuwe risico's en in gang zetten van aanvullende beheersmaatregelen indien risico's zich buiten de gestelde grenzen (dreigen) te begeven. Het integraal risicomanagement wordt jaarlijks geëvalueerd door de commissie UCRM. De uitkomst van de evaluatie wordt verwoord in een advies aan het bestuur.

Het risicoregister

Binnen de integraal risicomanagementcyclus neemt het digitaal risicoregister een centrale plaats in. In dit register omschrijft het fonds onder andere de onderkende risico's, hoe het bestuur deze risico's heeft gewaardeerd en welke maatregelen zijn genomen om deze risico's te beheersen. De risico's in het register zijn opgedeeld in de volgende hoofdcategorieën:

- Integriteit & Compliance;
- Strategisch & Omgevingsgerelateerd;
- Governance;
- Financieel; en,
- Operationeel (inclusief uitbestedingsrisico's).

Informatievoorziening

Om te kunnen sturen is juiste, volledige, tijdige, betrouwbare en relevante informatie nodig. Voor de werking van het integraal risicomanagement is een goede en betrouwbare informatievoorziening dus essentieel. Het fonds hanteert als uitgangspunt voor de informatievoorziening (i) dat deze aansluit bij de informatiebehoefte van de verschillende stakeholders en (ii) dat deze ondersteunend is aan de besluitvorming. Om hier invulling aan te geven is de informatiebehoefte direct afgeleid van de informatie die in de verschillende processtappen binnen de integraal risicomanagementcyclus benodigd is.

Voorwaarden uitbesteding risicomanagementactiviteiten

Het fonds heeft een deel van de activiteiten op het gebied van risicomanagement uitbesteed aan de uitvoeringsorganisaties. Om het bestuur in staat te stellen om invulling te kunnen geven aan zijn verantwoordelijkheid voor het integraal risicomanagement, stelt het fonds voorwaarden aan het risicomanagement van de uitvoeringsorganisaties. Deze voorwaarden zijn geformaliseerd in de overeenkomsten en SLA's.

IV.2. Financieel crisisplan

Het financieel crisisplan bevat een beschrijving van maatregelen die het fonds op korte termijn zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op of zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Met het financieel crisisplan heeft het fonds een plan klaar dat kan worden ingezet indien een crisissituatie zich voordoet.

Het financieel crisisplan van het fonds beschrijft:

- de situaties van het fonds die als een crisissituatie van het fonds gekarakteriseerd kunnen worden;
- vanaf welk niveau dekkingsgraad het fonds naar verwachting zonder korten niet meer binnen de gestelde termijn van een herstelplan het vereist eigen vermogen kan bereiken;
- op welke manier het fonds op een financiële crisis anticipeert;
- welke maatregelen het fonds ter bestrijding van een financiële crisissituatie ter beschikking staan, de mate van inzetbaarheid van deze maatregelen en een indicatie van het financiële effect;
- hoe bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de verschillende belanghebbenden van het fonds;
- het besluitvormingsproces ter uitvoering van het plan in geval van een crisissituatie voor het fonds;
- hoe en op welke wijze het bestuur met belanghebbenden communiceert indien zich een crisissituatie voordoet en hoe en op welke wijze het bestuur met belanghebbenden communiceert over het financieel crisisplan zelf.

Het crisisplan wordt jaarlijks beoordeeld en indien nodig geactualiseerd. Het financieel crisisplan is integraal opgenomen in bijlage I.

IV.3. Herverzekeringsbeleid

Alle uit de aanspraken voortvloeiende risico's worden door het fonds in eigen beheer gehouden met uitzondering van de financiële risico's die voortvloeien uit premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid in de nettopensioenregeling. Deze financiële risico's zijn herverzekerd.

V. Financiële opzet

V.1. Inleiding

De (vereenvoudigde) balans van het fonds wordt als volgt weergegeven:

Vereenvoudigde balans	
Activa	Passiva
Beleggingen voor risico fonds:	Stichtingskapitaal en reserves
- Vastgoedbeleggingen	
- Aandelen	
- Vastrentende waarden	
- Derivaten	
- Overige beleggingen	
Beleggingen voor risico deelnemers	Voorzieningen:
	- Technische Voorzieningen
	- Voorzieningen voor risico deelnemers
Vorderingen en overlopende activa	Langlopende schulden
Liquide middelen	Overige schulden en overlopende passiva

Bovenstaande balansposten worden in dit hoofdstuk behandeld, te beginnen met de activa. Aangegeven wordt welke beleggingscategorieën het fonds ter beschikking staan en hoe deze activa worden gewaardeerd. In paragraaf V.3 wordt vervolgens beschreven hoe de reserves zijn samengesteld en waardoor deze kunnen wijzigen. In paragraaf V.4 komen de voorzieningen, overige schulden en overlopende passiva aan de orde. Hierna worden in paragraaf V.5 de actuariële grondslagen behandeld, op basis waarvan deze voorzieningen worden vastgesteld. Tot slot wordt in de laatste twee paragrafen de wijze van vaststellen van de dekkingsgraad, die van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en het Vereist Eigen Vermogen beschreven.

V.2. Activa

Activa worden voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen actuele waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen vloeien en de waarde van het actief betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Beleggingen voor risico fonds

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen betreffen beleggingen in vastgoedparticipaties, kapitaalbelangen die bpfBOUW heeft in vastgoedfondsen en overige beleggingen in vastgoed. De beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per balansdatum, waarbij de nettovermogenswaarde wordt bepaald op actuele waarde. De vastgoedbeleggingen worden opgenomen naar rato van het belang van bpfBOUW in die vastgoedfondsen.

De vastgoedbeleggingen zijn opgebouwd uit de categorieën vastgoed in exploitatie, vastgoed in ontwikkeling en vastgoed via participaties.

Vastgoed in exploitatie

Het vastgoed in exploitatie bestaat geheel uit kapitaalbelangen in vastgoedfondsen. De onderliggende vastgoedbeleggingen in deze vastgoedfondsen, vastgoed in exploitatie, worden gewaardeerd tegen de actuele waarde op basis van onafhankelijke taxaties. De actuele waarde is gebaseerd op onder meer de huuropbrengsten uit lopende huurovereenkomsten en veronderstellingen inzake huurinkomsten van toekomstige huurovereenkomsten inclusief leegstand en huurincentives. Tevens wordt de aard, plaats en toestand van het vastgoed in exploitatie in aanmerking genomen.

De gehele portefeuille vastgoed in exploitatie is op kwartaalbasis gewaardeerd op actuele waarde door onafhankelijke externe taxateurs. Deze waarderingen zijn gebaseerd op marktwaarde en marktinformatie waarbij een actief kan worden gewisseld tussen een goed geïnformeerde bereidwillige koper en een goed geïnformeerde bereidwillige verkoper in een zakelijke, objectieve transactie op de datum van waardering, in overeenstemming met de richtlijnen van de Stichting ROZ Vastgoedindex Nederland (IPD Property Index) van toepassing in Nederland.

Vastgoed in ontwikkeling

Het vastgoed in ontwikkeling betreft grotendeels kapitaalbelangen in vastgoedfondsen. De onderliggende beleggingen vastgoed in ontwikkeling worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Vastgoed in ontwikkeling bestaat uit projecten voor (her-)ontwikkeling en grondposities.

De grondposities zijn gewaardeerd tegen actuele waarde door onafhankelijke taxateurs op basis van referentietransacties.

De projecten voor (her-)ontwikkeling van vastgoed worden gewaardeerd tegen actuele waarde en vanaf het eerste jaar van herontwikkeling waardeert een onafhankelijke externe taxateur tenminste een keer per jaar het betreffende vastgoed op basis van haar residuele grondwaarde.

De baten en lasten van projecten in eigendom van de vastgoedontwikkelentiteit die in de aanbouwfase zijn, worden verantwoord op basis van de voortgang ('percentage of completion').

Vastgoed via participaties

Deze post bestaat uit deelnemingen in instellingen die beleggen in vastgoed in binnen- en buitenland. De waardering vindt plaats tegen actuele waarde. De actuele waarde voor genoteerde participaties is gebaseerd op beurswaarde, voor participaties die niet zijn genoteerd is dat de nettovermogenswaarde (NAV) waarbij de NAV wordt bepaald op actuele waarde volgens (nagenoeg) dezelfde grondslagen als in dit hoofdstuk opgenomen. De NAV wordt berekend middels het waarderen van het vastgoed in verhuurde staat en rekening houdend met overige assets (zoals deelnemingen, debiteuren en liquide middelen) van het vastgoedfonds.

Aandelen

Deze post is samengesteld uit de beleggingscategorieën aandelen en overige kapitaalbelangen. De aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De aandelen worden gehouden via participaties in beleggingspools. De participaties in beleggingspools worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per participatie, waarbij de nettovermogenswaarde wordt bepaald op actuele waarde, volgens dezelfde grondslagen als in dit hoofdstuk opgenomen. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeontwikkelingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord. De beleggingspools waarin wordt belegd waarderen beleggingen in aandelen tegen de reële waarde, waar voorhanden tegen beurswaarde. Is er geen sprake van een beursnotering, dan wordt de reële waarde op basis van rendementswaarde (projectie van contant gemaakte toekomstige winsten) bepaald.

De overige kapitaalbelangen bestaan uit private equity en infrastructuur. Zij worden gewaardeerd tegen reële waarde. De belangen worden gehouden via participaties in beleggingspools. De participaties in beleggingspools worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per participatie, waarbij de nettovermogenswaarde wordt bepaald op reële waarde, volgens dezelfde grondslagen als in dit hoofdstuk opgenomen. De reële waarde van de private equity en infrastructuur is in beginsel bepaald op basis van de jaarrapportage 2016. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeontwikkelingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord. De beleggingspools waarmee wordt belegd in deze belangen waarden de beleggingen in onderliggende fondsen op reële waarde. De reële waarde van de titels in de beleggingspools wordt bepaald op basis van de meest recente periodieke rapportage van het betreffende fonds, zo nodig gecorrigeerd voor gewijzigde (markt)omstandigheden.

Vastrentende waarden

Dit betreffen obligaties, hypotheekleningen, leningen op schuldbekentenis en deposito's en kasgeldleningen, die worden gewaardeerd tegen reële waarde. De vastrentende waarden worden in belangrijke mate gehouden via participaties in beleggingspools. De participaties in beleggingspools worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per participatie, waarbij de nettovermogenswaarde wordt bepaald op reële waarde en volgens dezelfde grondslagen als in dit hoofdstuk opgenomen. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeontwikkelingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

De beleggingspools waarin wordt belegd waarden de beleggingen in vastrentende waarden tegen de reële waarde, waar voorhanden tegen beurswaarde. Voor hypotheekleningen, leningen op schuldbekentenis, deposito's en kasgeldleningen wordt de waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt op basis van de geldende markttrente, passend bij de resterende looptijd.

Derivaten

Valutatermijncontracten

Het fonds maakt voor het afdekken van valutarisico's gebruik van valutatermijncontracten. De valutatermijncontracten worden gewaardeerd tegen marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald door de waarde van de vreemde valuta tegen de termijnkoersen op het afsluitmoment af te zetten tegen de waarde van de vreemde valuta tegen de termijnkoersen op de balansdatum. Het verschil tussen deze twee waarden is de marktwaarde van de valutatermijncontracten. De termijnkoers op de balansdatum wordt berekend op basis van de 16:00 (GMT) WM Fixing ultimo boekjaar. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeontwikkelingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

Renteswapcontracten

Het fonds gebruikt renteswapcontracten voor het afdekken van het renterisico. De renteswapcontracten worden gewaardeerd tegen marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald als de resultante van de contante waarde van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt op basis van de geldende renteswapcurve. Daar er bij de transacties sprake is van uitwisseling van zekerheden in de vorm van geld, is de Eonia-curve gehanteerd. De Eonia (Euro OverNight Index Average) is het eendaags-renteniveau voor het eurogebied. De Eonia is een rente die veelal als referentierente gehanteerd wordt bij de handel in derivaten. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeontwikkelingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

Futures

Het fonds maakt gebruik van futures voor het afdekken van marktrisico's op posities in vastrentende waarden, aandelen en grondstoffen. De futures worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Omdat de aangehouden futures beursgenoteerd zijn, wordt de marktwaarde bepaald op basis van de beurswaarde.

Derivaten met een negatieve waarde ultimo boekjaar worden opgenomen onder de overige schulden en overlopende passiva.

Overige beleggingen

Deze post bestaat uit grondstoffen, participaties in hedgefondsen, en opportuniteiten. De beleggingen worden gehouden via participaties in beleggingspools. De participaties in de beleggingspools worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per participatie, waarbij de nettovermogenswaarde wordt bepaald op basis van reële waarde van de beleggingen, waar voorhanden tegen beurswaarde. Is er geen sprake van een beursnotering van de beleggingen, dan wordt de reële waarde op basis van grondslagen van de overige beleggingen bepaald, in beginsel op basis van de jaarrapportage 2016. Als deze nog niet beschikbaar is, is de reële waarde bepaald op basis van de meest recente periodieke rapportage van het betreffende fonds, zo nodig gecorrigeerd voor gewijzigde (markt)omstandigheden. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeontwikkelingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

De beleggingspools waarmee wordt belegd in deze overige beleggingen waarderen de beleggingen in onderliggende fondsen op reële waarde. De reële waarde van de titels in de beleggingspools wordt bepaald op basis van de meest recente periodieke rapportage van het betreffende fonds, zo nodig gecorrigeerd voor gewijzigde (markt)omstandigheden.

Beleggingen voor risico deelnemers

Op de balans van het fonds bevinden zich voorzieningen voor risico van deelnemers. Deze voorzieningen bestaan uit de beleggingskapitalen voor de regeling BeterExcedent en Nettopensioen. Tegenover deze verplichtingen staan de beleggingen voor risico van deelnemers.

Voor de regeling BeterExcedent worden geen specifieke beleggingen aangehouden, maar wordt een toerekening gemaakt op basis van enkele veronderstellingen. Voor de regeling Nettopensioen worden wel specifieke beleggingen aangehouden via participaties in een aantal beleggingspools. Deze worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde per participatie, waarbij de nettovermogenswaarde wordt bepaald op actuele waarde.

Vorderingen en overlopende activa

De waardering vindt plaats tegen nominale waarde, eventueel onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

V.3. Passiva: reserves

Op de balans van het fonds is één reserve opgenomen, te weten de Algemene reserve.

Algemene reserve

De Algemene reserve is bedoeld om de risico's, zoals die zijn beschreven in het standaardmodel voor het vaststellen van het vereist eigen vermogen, op te vangen. Deze reserve vormt het beschikbaar eigen vermogen dat wordt meegenomen bij het vaststellen van de dekkingsgraad en is daarmee sturend voor het premie-, kortings- en toeslagbeleid.

Aan de Algemene reserve wordt jaarlijks het resultaat toegevoegd dan wel onttrokken.

V.4. Passiva: Technische voorzieningen, voorzieningen voor risico van deelnemers, langlopende schulden, overige schulden en overlopende passiva

Voorzieningen

De voorzieningen bestaan uit de volgende onderdelen:

1. De Technische voorzieningen;
2. De Voorziening voor herverzekerde risico's;
3. De Voorzieningen voor risico deelnemers.

1. Technische voorzieningen

De post technische voorzieningen bestaat uit de Voorziening Pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

Voorziening Pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds (VPV)

Deze voorziening is het bedrag dat nodig is om dekking te bieden voor door verzekerden verworven pensioenrechten. De VPV is onder te verdelen in de volgende voorzieningen:

a. Voorziening ouderdomspensioen/partnerpensioen/wezenpensioen

Dit zijn alle verplichtingen die voortkomen uit de Pensioenregeling Bouwnijverheid met betrekking tot het ouderdomspensioen/partnerpensioen inclusief de toegekende aanspraken uit hoofde van de aanvullingsregeling 55min. Ten behoeve van arbeidsongeschikte deelnemers wordt een voorziening aangehouden op basis van toekomstig op te bouwen aanspraken op ouderdomspensioen/partnerpensioen wegens premievrijstelling.

b. Voorziening jaarlagen

De jaarlaagvoorziening bestaat uit de verwachte toekenningen uit hoofde van de aanvullingsregelingen 55min in het volgende jaar. De jaarlaagvoorziening is als volgt onder te verdelen:

- a. Voorziening jaarlaag (55min) Bouw & Infra;
- b. Voorziening jaarlaag (55min) UTA-personeel Bouw & Infra;
- c. Voorziening jaarlaag (55min) Betonmortelindustrie;
- d. Voorziening jaarlaag (55min) Bitumineuze en kunststofdakbedekkingsbedrijven;
- e. Voorziening jaarlaag (55min) Baksteenindustrie.

De sectoren Afbouw en Timmer hebben alle voorwaardelijke aanspraken 55min per 31 december 2015 definitief (onvoorwaardelijk) toegekend. Voor de sector Natuursteen wordt jaarlijks een pro rata deel van de aanspraken 55min onvoorwaardelijk ingekocht. Er is dus geen sprake van een 'jaarlaag'.

c. Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioenen

De voorziening arbeidsongeschiktheidspensioenen betreft naast een voorziening voor ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen ook een voorziening voor nog niet ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen.

De voorziening voor nog niet ingegane arbeidsongeschiktheidsuitkeringen dient voldoende te zijn om bij stopzetting van de arbeidsongeschiktheidspremie de toekomstige arbeidsongeschiktheidsuitkeringen te kunnen financieren van deelnemers die op het moment van vaststelling van de VPV ziek zijn en /of nog een loongerelateerde uitkering ontvangen. De voorziening bedraagt driemaal (gemiddelde duur tussen ziekte en afloop loongerelateerde uitkering) de risicopremie voor arbeidsongeschiktheidspensioenen. Voor Afbouw wordt geen voorziening voor niet-ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen aangehouden, omdat er geen nieuwe instroom meer ontstaat.

De voorziening arbeidsongeschiktheidspensioenen is als volgt onder te verdelen:

- a. Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen Bouw & Infra inclusief UTA personeel;
- b. Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen Afbouw;
- c. Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen Natuursteenbedrijf;
- d. Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen Timmerindustrie;
- e. Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen Betonmortelindustrie.

d. Voorziening in verband met zieke deelnemers

De voorziening in verband met zieke deelnemers wordt gevormd voor deelnemers die zich in de loondoorbetalingsverplichtingsperiode bevinden. De voorziening dient ter afdekking van de verwachte instroom voor de premievrije bijboeking bij arbeidsongeschiktheid. De voorziening bedraagt tweemaal de risicopremie voor premievrije bijboeking.

e. Kostenvoorziening

In de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met:

1. Een voorziening voor excassokosten ter grootte van 1,5% van de technische voorziening exclusief kostenvoorziening;
2. Een voorziening voor administratiekosten voor opgebouwd niet-ingegaan pensioen. De grootte hiervan is 10,06 (niveau 2017)¹⁰ euro per (gewezen) deelnemer per toekomstig jaar tot de pensioendatum. Hierbij wordt rekening gehouden met een toekomstige stijging van de prijsindex inclusief een ingroeipad.

Het jaarlijkse verloop van de voorziening voor kosten in de technische voorzieningen:

Toevoeging:

1. Bij de pensioeninkoop wordt rekening gehouden met een opslag voor excassokosten van 1,5% van de nettopremie¹¹.
2. Per toetredende deelnemer 10,06 (niveau 2017) euro per jaar tot de pensioendatum.

Onttrekking:

1. Door het verrichten van uitkeringen valt een deel van de voorziening vrij. De opslag van 1,5% voor excassokosten kan op dat moment worden onttrokken uit de vrijvallende voorziening.
2. Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken ter grootte van 10,06 (niveau 2017) euro per (gewezen) deelnemer.

Toevoeging / onttrekking:

Als gevolg van mutaties van de technische voorzieningen vindt er een toevoeging dan wel een onttrekking van de voorziening voor excassokosten plaats.

Een onderbouwing en beschrijving van de methode van toetsing van de toereikendheid van de kostenvoorziening is opgenomen in paragraaf V.5.

¹⁰ Dit bedrag wordt jaarlijks verhoogd met de verhoging conform het toeslagbeleid (ontwikkeling van op basis van het prijsindexcijfer CPI afgeleid met als referentieperiode september – september voorafgaande aan de 1 januari waarop een eventuele toeslag wordt toegekend).

¹¹ Nettopremie is de premie benodigd voor inkoop van de opbouwelementen ouderdoms- en nabestaandenpensioen en de risicopremies ten behoeve van het nabestaandenpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

f. Voorziening niet-toegekende ouderdoms- en partnerpensioen

Voor een deel van de (gewezen) deelnemers is niet bekend of zij nog in leven zijn, omdat er voor deze deelnemers geen koppeling mogelijk is met het GBA. Aangezien er geen verjaringstermijn voor deze aanspraken van toepassing is houdt het fonds hiertoe een verplichting aan.

Tot vijf jaar na pensioendatum wordt een volledige voorziening aangehouden (contante waarde toekomstige lasten plus de opgerente gemiste uitkeringen). Als het pensioen binnen 5 jaar niet wordt opgeëist komt de VPV te vervallen. De aanspraken blijven staan.

De voorziening pensioenverplichtingen wordt door de actuaris vastgesteld met gebruikmaking van de in de volgende paragraaf vermelde actuariële grondslagen.

2. Voorziening voor herverzekerde risico's

Voorziening herverzekerd nettopenpensioen

Dit betreft de herverzekerde voorziening met de premievrijgestelde staffelpremies voor arbeidsongeschikte deelnemers aan het nettopenpensioen. Ultimo 2016 is deze voorziening en de vordering nihil.

3. Voorzieningen voor risico van deelnemers

De voorzieningen voor risico deelnemers bestaan uit de volgende voorzieningen:

a. Voorziening BeterExcedent

Dit betreft de totale waarde van de opgebouwde beleggingskapitalen in de BeterExcedent-regeling. Deze waarde neemt toe door premiestortingen, neemt toe of af door rendement en neemt af als het beleggingskapitaal wordt aangewend voor de inkoop van pensioenaanspraken.

b. Voorziening nettopenpensioen

Dit betreft de totale waarde van de opgebouwde beleggingskapitalen in de nettopenpensioenregeling. Deze waarde neemt toe door premiestortingen, neemt toe of af door rendement en neemt af als het beleggingskapitaal wordt aangewend voor de inkoop van netto pensioenaanspraken.

Langlopende schulden

De langlopende schulden hebben nagenoeg volledig betrekking op de aanvullingsregelingen 55min en de Regeling gemoedsbezwaarden.

a. Aanvullingsregelingen 55min

BpfBOUW voert de aanvullingsregelingen uit voor de sectoren Bouw & Infra, UTA, Afbouw, Timmerindustrie, Natuursteenbedrijf, Betonmortelindustrie, Bitumineuze en kunststof dakbedekkingsbedrijven, en Baksteenindustrie. Tussen deze sectoren zijn verschillen in hoogte van de uitkering, in de premie en in het moment van onvoorwaardelijkheid (60 of 62 jaar). Voor de aanvullingsregelingen wordt in beginsel meer premie betaald dan nodig is voor de toekenning van aanspraken in het komende boekjaar (de zogenaamde jaarlaag¹²).

Vanuit de fiscale wetgeving is vereist dat de aanvullingsregelingen (vanaf 1 januari 2006) binnen 15 jaar afgefinancierd moeten zijn, dat de aanspraken dan onvoorwaardelijk zijn en dat de contante waarde is toegevoegd aan de Voorziening pensioenverplichtingen.

¹² *Uitgezonderd sector Natuursteen. Deze sector kent jaarlijkse tijdsevenredige inkoop van VPL-aanspraken.*

Voor de bij bpfBOUW aangesloten sectoren dient dit uiterlijk eind 2020 gerealiseerd te zijn.

De ontvangen maar nog niet aangewende gelden voor de aanvullingsregelingen worden als langlopende schuld op de balans gepresenteerd.

Deze schuld inzake de aanvullingsregelingen per sector (Bouw & Infra, Bouw & Infra UTA, Afbouw¹³, Timmer, Natuursteen, Mortel, Bikudak en Baksteen) ontwikkelt zich door de toe te rekenen beleggingsopbrengsten, de toevoeging van de netto (na aftrek kostenopslag) premie-inkomsten voor de 55min aanvullingsregelingen minus de koopsommen voor de jaarlaag 55min (inclusief buffer) en de eventuele resultaten op toekenningen 55min. Voor de sector Natuursteen geldt in plaats van de koopsommen voor de jaarlaag: de tijdsevenredig toegekende aanspraken 55min (inclusief buffer) in enig jaar.

De gelden leiden tot een premiebate bij toekenning van de jaarlaag (of de jaarlijkse inkoop bij de sector Natuursteen).

Jaarlaag en tijdsevenredige inkoop

Jaarlijks besluit het bestuur van bpfBOUW over de toekenning van de jaarlaag. Jaarlijks wordt ultimo jaar de koopsom aan de Schuld inzake aanvullingsregelingen 55min onttrokken die betrekking heeft op de voorwaardelijke aanspraken van de deelnemers die in het volgende kalenderjaar de 60-jarige leeftijd (sectoren Bouw & Infra en Bikudak) respectievelijk de 62-jarige leeftijd (sectoren Bouw & Infra UTA, Mortel en Baksteen) bereiken of voor de jaarlijkse inkoop bij de sector Natuursteen.

Voor de sector Baksteen geldt dat de koopsom naast de inkoop van de voorwaardelijke aanspraken op ouderdomspensioen ook de risicopremie voor dekking van partnerpensioen bij overlijden tussen de toekenningsleeftijd¹⁴ en de (vervroegde) pensioenleeftijd bevat.

De jaarlaag wordt op jaareinde op de balans toegevoegd aan de Voorziening jaarlagen in de Technische voorzieningen. Daarnaast wordt jaarlijks een rendement (gelijk aan het fondsrendement) toegevoegd aan de langlopende schuld.

De door het bestuur toegekende jaarlaag betreft een toezegging van het bestuur waar evenals bij de Voorziening pensioenverplichtingen actuariële grondslagen gebruikt worden bij de inkoop van de jaarlaag.

De hoogte van de contante waarde van de lasten van de onttrekking van de jaarlaag 55min of tijdsevenredige toekenning van aanspraken 55min wordt bepaald:

- op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur van ultimo september;
- inclusief een opslag voor excassokosten;
- inclusief een opslag voor solvabiliteit gelijk aan de actuele dekkingsgraad per 31 december minus 100%. Deze opslag is minimaal gelijk aan het percentage minimaal vereist eigen vermogen per 31 december en maximaal gelijk aan het percentage vereist eigen vermogen per 31 december.

¹³ Ondanks dat voor Afbouw en Timmer alle voorwaardelijke aanspraken zijn ingekocht per 31 december 2015 resteert voor deze sectoren nog een kortlopende schuld.

¹⁴ De leeftijd op 31 december 2020 of de leeftijd van 62 jaar indien eerder bereikt.

Ultimo 2020 wordt de koopsom aan de langlopende schuld inzake aanvullingsregelingen 55min onttrokken die betrekking heeft op de voorwaardelijke aanspraken van de deelnemers die in de volgende kalenderjaren de 60-jarige leeftijd (sectoren Bouw & Infra en Bikudak) respectievelijk de 62-jarige leeftijd (sectoren Bouw & Infra UTA, Mortel en Baksteen) bereiken.

b. Regeling gemoedsbezwaarden

De langlopende schulden van het fonds betreffen ook de spaargelden van de gemoedsbezwaarden.

Aan de gemoedsbezwaarden wordt een rentevergoeding verstrekt. Deze bedraagt jaarlijks de 25-jaarsrente uit de door DNB voor pensioenfondsen gepubliceerde RTS per 31 december van het voorafgaande kalenderjaar.

De waardering vindt plaats tegen nominale waarde.

Overige schulden en overlopende passiva

De waardering vindt plaats tegen nominale waarde. Derivaten met een negatieve waarde ultimo boekjaar en de ontvangen zekerheden (cash collateral) worden tevens opgenomen onder deze post.

V.5. Actuariële grondslagen

Het fonds voert jaarlijks een grondslagenonderzoek uit. Bepaalde onderdelen komen jaarlijks terug in dit onderzoek, andere onderdelen minder frequent. Periodiek terugkerende evaluaties zijn het sterftegrondslagen-onderzoek (jaarlijks), onderzoek naar partnerfrequenties (driejaarlijks) en de actualisering van de kostenopslagen (in principe driejaarlijks). Daarnaast kunnen resultaten uit het jaarwerk, aanbevelingen van de waarmerkend actuaris, gewijzigd fondsbeleid en verbetervoorstellen ook aanleiding zijn om grondslagen nader te onderzoeken.

De actuariële grondslagen vormen de basis voor onder andere de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen, de actuariële koopsommen en de (gedempte) kostendeekkende premie. Onderstaand wordt nader ingegaan op de actuariële grondslagen.

Sterfte- en overlevingskansen: De overlevingskansen worden vastgesteld op basis van de Prognosetafel AG2016. Op deze prognosetafel worden fondsspecifieke correctiefactoren toegepast. Er is geen onderscheid in geslacht.

Ervaringssterfte					Ervaringssterfte				
Leeftijd	Mannen		Vrouwen		Leeftijd	Mannen		Vrouwen	
	Hoofd	Mede	Hoofd	Mede		Hoofd	Mede	Hoofd	Mede
t/m 30	0,740	0,740	0,740	0,740	66	0,980	1,250	0,980	1,250
31	0,740	0,740	0,740	0,740	67	0,990	1,240	0,990	1,240
32	0,740	0,740	0,740	0,740	68	1,000	1,240	1,000	1,240
33	0,740	0,740	0,740	0,740	69	1,000	1,230	1,000	1,230
34	0,750	0,750	0,750	0,750	70	0,990	1,230	0,990	1,230
35	0,750	0,750	0,750	0,750	71	1,000	1,230	1,000	1,230
36	0,750	0,750	0,750	0,750	72	1,000	1,210	1,000	1,210
37	0,750	0,750	0,750	0,750	73	1,010	1,200	1,010	1,200
38	0,760	0,760	0,760	0,760	74	1,010	1,190	1,010	1,190
39	0,760	0,760	0,760	0,760	75	1,020	1,180	1,020	1,180
40	0,760	0,760	0,760	0,760	76	1,030	1,160	1,030	1,160
41	0,760	0,760	0,760	0,760	77	1,030	1,150	1,030	1,150
42	0,770	0,770	0,770	0,770	78	1,040	1,150	1,040	1,150
43	0,770	0,770	0,770	0,770	79	1,040	1,130	1,040	1,130
44	0,770	0,770	0,770	0,770	80	1,040	1,120	1,040	1,120
45	0,770	0,770	0,770	0,770	81	1,030	1,110	1,030	1,110
46	0,780	0,780	0,780	0,780	82	1,020	1,090	1,020	1,090
47	0,780	0,780	0,780	0,780	83	1,020	1,070	1,020	1,070
48	0,780	0,780	0,780	0,780	84	1,020	1,060	1,020	1,060
49	0,790	0,790	0,790	0,790	85	1,010	1,050	1,010	1,050
50	0,790	0,790	0,790	0,790	86	1,020	1,040	1,020	1,040
51	0,810	0,830	0,810	0,830	87	1,020	1,040	1,020	1,040
52	0,830	0,870	0,830	0,870	88	1,020	1,030	1,020	1,030
53	0,840	0,910	0,840	0,910	89	1,010	1,020	1,010	1,020
54	0,840	0,950	0,840	0,950	90	1,000	1,020	1,000	1,020
55	0,850	0,990	0,850	0,990	91	1,000	1,010	1,000	1,010
56	0,850	1,030	0,850	1,030	92	1,000	1,010	1,000	1,010
57	0,840	1,070	0,840	1,070	93	1,000	1,020	1,000	1,020
58	0,840	1,090	0,840	1,090	94	1,000	1,010	1,000	1,010
59	0,830	1,100	0,830	1,100	95	1,000	1,000	1,000	1,000
60	0,850	1,130	0,850	1,130	96	1,000	1,000	1,000	1,000
61	0,870	1,150	0,870	1,150	97	1,000	1,000	1,000	1,000
62	0,900	1,190	0,900	1,190	98	1,000	1,000	1,000	1,000
63	0,920	1,210	0,920	1,210	99	1,000	1,000	1,000	1,000
64	0,950	1,230	0,950	1,230	100	1,000	1,000	1,000	1,000
65	0,970	1,240	0,970	1,240					

Bij de vaststelling van de correctiefactoren worden onderstaande stappen gevolgd:

1. Allereerst worden sterftequotiënten van de bpfBOUW populatie vastgesteld. De vrijgevallen pensioenaanspraken bij overlijden worden gerelateerd aan de totale pensioenaanspraken. Het resultaat is een reeks van sterftequotiënten per leeftijdscohort en geslacht per waarnemingsjaar voor hoofd- of medeverzekerden;
2. De sterftequotiënten van bpfBOUW van enig jaar worden vervolgens gedeeld door de CBS-sterftequotiënten van het CBS van hetzelfde jaar;
3. Per leeftijd wordt voor elk waarnemingsjaar vervolgens een gewogen sterftecorrectiefactor bepaald door toepassing van een weging van de sterftecorrectiefactoren van 10 opeenvolgende leeftijden voor hoofd- of medeverzekerden afzonderlijk.

- De sterftecorrectiefactoren die het dichtst bij de te schatten sterftecorrectiefactor voor een bepaalde leeftijd liggen worden zwaarder gewogen dan de sterftecorrectiefactoren die verder vanaf liggen;
4. De gewogen sterftecorrectiefactoren worden per leeftijd vervolgens gemiddeld over de laatste 5 waarnemingsjaren en naar beneden afgerond op 2 decimalen voor hoofd- of medeverzekerden afzonderlijk.;
 5. Voor de lage leeftijden (tot 50 jaar) worden de sterftecorrectiefactoren geïnterpoleerd tussen 30 jaar en 50 jaar, startend op leeftijd 30 met het gemiddelde van het minimum en maximum van de sterftecorrectiefactoren tussen 30 en 50. Tot 50 jaar worden de sterftecorrectiefactoren van de medeverzekerden gelijkgesteld aan die van de hoofdverzekerden;
 6. Voor de medeverzekerden worden de sterftecorrectiefactoren vanaf leeftijd 58 gebaseerd op waarnemingen van medeverzekerden en tussen leeftijd 50 en 58 wordt lineaire interpolatie toegepast op de sterftecorrectiefactoren;
 7. Voor de hoofdverzekerden wordt vanaf 90 jaar de sterftecorrectiefactoren op 1 gesteld. Voor de medeverzekerden wordt dat vanaf 95 jaar gedaan.

Bij de constructie van de correctiefactoren is rekening gehouden met een fondsspecifieke trend van het groeiende aandeel UTA in de totale bpfBOUW populatie. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van voor UTA en niet-UTA afzonderlijke waargenomen sterftequotiënten. Het effect van het groeiende aandeel UTA wordt toegepast op de sterftecorrectiefactoren van de hoofd- en medeverzekerden.

Leeftijdsverschil

Voor de berekening van de voorziening voor het partnerpensioen wordt de man verondersteld 3 jaar ouder te zijn dan de vrouw.

Rekenrente

De voorziening wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur zoals deze geldt op het berekeningsmoment. Hiervoor wordt de rentetermijnstructuur toegepast die door De Nederlandsche Bank maandelijks wordt gepubliceerd. Voor de inkoop van 55min aanspraken per 31 december¹⁵ wordt de rentetermijnstructuur van 31 december van het voorafgaande kalenderjaar toegepast. De factoren die gelden voor het jaar 2017 ten behoeve van afkoop, uitruil, vervroegen/uitstel, hoog/laag en de inkoopfactoren voor de omzetting van een saldo vanuit levensloop zijn gebaseerd op de rentetermijnstructuur van 30 september 2016.

¹⁵ Voor Natuursteen in de loop van het jaar volgend op.

Voor individuele waardeoverdracht gelden de wettelijk voorgeschreven factoren.

Ontslag-,
Arbeidsongeschiktheids-,
Revaliderings- en
pensioeringskansen

Met ontslag-, arbeidsongeschiktheids-, revaliderings- en pensioeringskansen worden in de voorziening geen rekening gehouden.

Voor de risicopremie premievrije bijboeking wordt wel gerekend met fondsspecifieke invalideringskansen. Ook kunnen onderstaande overgangskansen worden gebruikt voor prognoses van bestandsontwikkelingen zoals bijvoorbeeld herstelplannen, ALM studies en haalbaarheidstoets:

Leeftijd	Overgangskansen				
	Slaperskansen	Invalideringskansen	Promotiekansen	Leeftijdsverdeling Intreders	
	M+V	M+V	M+V	Mannen	Vrouwen
15	20,78%	0,00%	20,00%	0,10%	0,10%
16	20,78%	0,00%	20,00%	0,60%	0,20%
17	20,78%	0,00%	20,00%	2,50%	0,40%
18	20,78%	0,00%	22,00%	5,16%	1,00%
19	20,78%	0,00%	18,14%	4,53%	1,60%
20	20,78%	0,01%	15,14%	4,17%	2,00%
21	20,78%	0,00%	11,14%	3,83%	2,50%
22	20,78%	0,00%	4,19%	3,54%	3,00%
23	18,71%	0,01%	3,92%	3,27%	3,40%
24	16,94%	0,02%	3,66%	3,04%	3,80%
25	15,43%	0,03%	3,41%	2,83%	3,94%
26	14,15%	0,04%	3,17%	2,65%	3,56%
27	13,09%	0,05%	2,94%	2,50%	3,32%
28	12,22%	0,07%	2,71%	2,36%	3,13%
29	11,52%	0,08%	2,50%	2,25%	2,98%
30	10,96%	0,08%	2,29%	2,15%	2,87%
31	10,53%	0,09%	2,09%	2,07%	2,79%
32	10,21%	0,09%	1,90%	2,01%	2,74%
33	9,97%	0,10%	1,72%	1,96%	2,70%
34	9,81%	0,10%	1,54%	1,92%	2,68%
35	9,71%	0,10%	1,38%	1,89%	2,67%
36	9,65%	0,09%	1,22%	1,87%	2,67%
37	9,62%	0,09%	1,08%	1,86%	2,67%
38	9,62%	0,09%	0,94%	1,85%	2,67%
39	9,63%	0,09%	0,81%	1,84%	2,67%
40	9,64%	0,08%	0,68%	1,84%	2,66%
41	9,64%	0,08%	0,57%	1,84%	2,65%
42	9,64%	0,09%	0,47%	1,84%	2,62%
43	9,61%	0,09%	0,37%	1,84%	2,58%
44	9,57%	0,10%	0,28%	1,84%	2,53%
45	9,51%	0,11%	0,20%	1,84%	2,47%
46	9,43%	0,12%	0,20%	1,83%	2,39%
47	9,32%	0,13%	0,20%	1,82%	2,30%
48	9,19%	0,15%	0,20%	1,80%	2,19%
49	9,05%	0,18%	0,20%	1,78%	2,07%
50	8,89%	0,20%	0,20%	1,75%	1,94%
51	8,72%	0,23%	0,20%	1,72%	1,79%
52	8,55%	0,26%	0,20%	1,67%	1,64%
53	8,38%	0,28%	0,20%	1,62%	1,48%
54	8,23%	0,31%	0,20%	1,56%	1,31%
55	8,10%	0,34%	0,20%	1,49%	1,14%
56	8,01%	0,36%	0,20%	1,42%	0,97%
57	7,97%	0,37%	0,20%	1,33%	0,81%
58	7,99%	0,38%	0,20%	1,23%	0,65%
59	8,09%	0,38%	0,20%	1,13%	0,50%
60	8,29%	0,36%	0,20%	1,01%	0,37%
61	8,59%	0,32%	0,20%	0,88%	0,27%
62	9,03%	0,27%	0,20%	0,75%	0,19%
63	9,63%	0,19%	0,20%	0,60%	0,14%
64	10,39%	0,08%	0,20%	0,44%	0,13%
65	11,36%	0,00%	0,19%	0,28%	0,10%
66	12,55%	0,00%	0,18%	0,10%	0,05%

	Voor de toetsing van de 55min aanvullingspremies worden sectorafhankelijke ontslagkansen toegepast.
Loonontwikkelingen	<p>Met toekomstige loonontwikkelingen wordt in de voorziening geen rekening gehouden.</p> <p>Voor prognosedoeleinden en toetsing van 55min aanvullingspremies wordt wel rekening gehouden met loonontwikkeling.</p> <p>Voor de toetsing van de 55min aanvullingspremies en/of VPL-toekenningspercentage worden voor zover beschikbaar sectorafhankelijke loonontwikkelingen toegepast.</p>
Administratiekosten	<p>Voor de dekking van de administratiekosten komen de volgende bedragen ter beschikking:</p> <ul style="list-style-type: none"> a 1,5% van de uitkeringen voor dekking van de kosten die aan de uitbetaling verbonden zijn; b 10,06 (niveau 2017)¹⁶ euro per deelnemer per dienstjaar voor toekomstige kosten voor het opgebouwd pensioen. c 0,50%-punt van de middelloonpremie respectievelijk 3,0% van de netto premie voor de arbeidsongeschiktheidspensioenen en aanvullingsregelingen zijn bestemd voor dekking van de kosten die aan de inning van de premies en de verdere administratiekosten verbonden zijn; d 0,10%-punt van de middelloonpremie respectievelijk 0,6% van de netto premie voor de arbeidsongeschiktheidspensioenen en aanvullingsregelingen zijn bestemd voor toekomstige kosten voor het opgebouwd pensioen; e 4,5% van de ingelegde netto premie van gemoedsbezwaarden.
Gehuwdheidsfrequenties	<p>Voor de pensioenrechten is de gehuwdheidsfrequentie voor mannen en vrouwen ontleend aan de voor de mannen opgenomen gegevens omtrent de leeftijdsopbouw van de Nederlandse bevolking, naar geslacht en burgerlijke staat, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek in 2001, verhoogd met een relatieve partneropslag van 10% tot 67 jaar. De gehuwdheidsfrequenties van vrouwen zijn gekoppeld aan die van de mannen waarbij de vrouw drie jaar jonger is verondersteld.</p> <p>Voor aanspraken tot 1-1-2000 neemt deze frequentie vanaf 67 jaar af met de sterftekans van de partner.</p> <p>Voor aanspraken vanaf 1-1-2000 is de huwelijksfrequentie op 67-jarige leeftijd 100%.</p> <p>Nadien neemt deze frequentie eveneens af met de sterftekans van de partner, rekening houdend met de ontwikkelingen van overlevingskansen conform de</p>

¹⁶ Dit bedrag wordt jaarlijks verhoogd met de verhoging conform het toeslagbeleid (ontwikkeling van het prijsindexcijfer CPI afgeleid met als referentieperiode september – september voorafgaande aan de 1 januari waarop een eventuele toeslag wordt toegekend).

Prognosetafel AG 2016 gecorrigeerd met
fondsspecifieke correctiefactoren.

Gehuwdheidsfrequenties					
Leeftijd	Mannen	Vrouwen	Leeftijd	Mannen	Vrouwen
T/m 17	0,00%	0,00%	43	76,28%	79,35%
18	0,03%	1,21%	44	77,45%	80,19%
19	0,17%	2,31%	45	78,47%	80,96%
20	0,54%	4,01%	46	79,35%	81,68%
21	1,21%	6,28%	47	80,19%	82,49%
22	2,31%	9,20%	48	80,96%	83,44%
23	4,01%	12,94%	49	81,68%	84,24%
24	6,28%	17,50%	50	82,49%	85,12%
25	9,20%	23,09%	51	83,44%	86,04%
26	12,94%	29,15%	52	84,24%	86,77%
27	17,50%	35,24%	53	85,12%	87,69%
28	23,09%	41,51%	54	86,04%	88,45%
29	29,15%	47,34%	55	86,77%	88,83%
30	35,24%	52,62%	56	87,69%	88,95%
31	41,51%	57,12%	57	88,45%	89,01%
32	47,34%	60,98%	58	88,83%	89,04%
33	52,62%	64,37%	59	88,95%	88,96%
34	57,12%	66,93%	60	89,01%	88,90%
35	60,98%	69,16%	61	89,04%	88,90%
36	64,37%	71,25%	62	88,96%	88,99%
37	66,93%	72,90%	63	88,90%	88,92%
38	69,16%	74,20%	64	88,90%	88,97%
39	71,25%	75,27%	65	88,99%	88,37%
40	72,90%	76,28%	66	88,92%	87,72%
41	74,20%	77,45%	67	88,97%	87,95%
42	75,27%	78,47%			

Risicopremie partnerpensioen

In de middelloonpremie wordt rekening gehouden met een risicopremie¹⁷ om het risicopartnerpensioen (bestaande uit het verschil tussen het opgebouwde partnerpensioen en 70% van het te bereiken ouderdomspensioen) te financieren.

Reservering voor wezenpensioen

Ter financiering van opgebouwde wezenpensioenen is de voorziening voor niet ingegane ouderdomspensioenen verhoogd met 0,2%. Bij de waardering van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat er geen sterfte plaatsvindt. Tot de 9-jarige leeftijd wordt gereserveerd voor een uitkering tot de 18-jarige leeftijd. Vanaf de 9-jarige leeftijd wordt gereserveerd voor een uitkering tot de 27-jarige leeftijd waarbij rekening wordt gehouden met een studiekans van circa 50%.

¹⁷ Betreft sterftekans maal het benodigde risicokapitaal in geval van overlijden.

Risicopremie wezenpensioen	0,20% van de nettopremie voor inkoop van het ouderdompensioen.
Risicopremie premievrije bijboeking	Op basis van leeftijdsafhankelijke invalideringskansen per individu berekend.
Risicopremie Debiteurenrisico	0,05%-punt van de middelloonpremie is bestemd om het faillissementsrisico van werkgevers te dekken. Als uiteindelijk geen premie wordt ontvangen moeten voor de desbetreffende deelnemers wel reglementaire aanspraken worden toegekend.
Verhouding man:vrouw	Voor sekseneutrale factoren ten behoeve van afkoop, uitruil, uitstel/vervroeging en hoog/laag is de gehanteerde verhouding man:vrouw gelijk aan 100%:0% vanaf 70-jarige leeftijd. Bij lagere leeftijden worden voor de fractie vrouwen de volgende percentages gebruikt:

Leeftijd	Fractie vrouwen
<40	5,00%
40-49	5,00%
50-59	3,00%
60-69	2,00%
70-79	0,00%
80-89	0,00%
>90	0,00%

Solvabiliteitsopslag	Over in te kopen rechten van de jaarlagen en saldo levensloop wordt een solvabiliteitsopslag in rekening gebracht ten laste van het opgebouwde dan wel ingebrachte saldo. Deze opslag is gelijk aan de actuele dekkingsgraad van 31 december minus 100%. Deze opslag is minimaal gelijk aan het minimaal vereist eigen vermogen per 31 december en maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen per 31 december.
----------------------	--

Grondslagen BeterExcedent

Grondslagen BeterExcedent	Voor de omzetting van het beleggingskapitaal vanuit BeterExcedent is een aantal actuariële grondslagen afwijkend van de gehanteerde actuariële grondslagen voor de Middelloonregeling. Onderstaand zijn de actuariële grondslagen opgenomen:
Sterfte	Overlevingskansen op basis van Prognosetafel AG2016. Op deze prognosetafel worden BeterExcedent correctiefactoren toegepast. Deze factoren worden bepaald zonder rekening te houden met een trend van het groeiende aandeel UTA in de totale bpfBOUW populatie, maar met toepassing van een specifieke BeterExcedent correctiefactor ter hoogte van 80%.

De fondsspecifieke correctiefactoren voor BeterExcedent zijn gelijk aan 80% van de correctiefactoren op basis de huidige verhouding UTA en niet-UTA in de middelloonregeling.

Leeftijd	Ervaringssterfte				Leeftijd	Ervaringssterfte			
	Mannen		Vrouwen			Mannen		Vrouwen	
	Hoofd	Mede	Hoofd	Mede		Hoofd	Mede	Hoofd	Mede
t/m 30	0,610	0,610	0,610	0,610	76	0,840	0,840	0,840	0,840
31	0,610	0,610	0,610	0,610	77	0,840	0,840	0,840	0,840
32	0,610	0,610	0,610	0,610	78	0,850	0,850	0,850	0,850
33	0,610	0,610	0,610	0,610	79	0,850	0,850	0,850	0,850
34	0,620	0,620	0,620	0,620	80	0,850	0,850	0,850	0,850
35	0,620	0,620	0,620	0,620	81	0,840	0,840	0,840	0,840
36	0,620	0,620	0,620	0,620	82	0,830	0,830	0,830	0,830
37	0,620	0,620	0,620	0,620	83	0,830	0,830	0,830	0,830
38	0,620	0,620	0,620	0,620	84	0,830	0,830	0,830	0,830
39	0,620	0,620	0,620	0,620	85	0,820	0,820	0,820	0,820
40	0,620	0,620	0,620	0,620	86	0,830	0,830	0,830	0,830
41	0,620	0,620	0,620	0,620	87	0,830	0,830	0,830	0,830
42	0,630	0,630	0,630	0,630	88	0,830	0,830	0,830	0,830
43	0,630	0,630	0,630	0,630	89	0,840	0,840	0,840	0,840
44	0,630	0,630	0,630	0,630	90	0,850	0,850	0,850	0,850
45	0,630	0,630	0,630	0,630	91	0,860	0,860	0,860	0,860
46	0,640	0,640	0,640	0,640	92	0,870	0,870	0,870	0,870
47	0,640	0,640	0,640	0,640	93	0,880	0,880	0,880	0,880
48	0,640	0,640	0,640	0,640	94	0,890	0,890	0,890	0,890
49	0,650	0,650	0,650	0,650	95	0,900	0,900	0,900	0,900
50	0,650	0,650	0,650	0,650	96	0,910	0,910	0,910	0,910
51	0,660	0,660	0,660	0,660	97	0,920	0,920	0,920	0,920
52	0,680	0,680	0,680	0,680	98	0,920	0,920	0,920	0,920
53	0,690	0,690	0,690	0,690	99	0,930	0,930	0,930	0,930
54	0,690	0,690	0,690	0,690	100	0,930	0,930	0,930	0,930
55	0,700	0,700	0,700	0,700	101	0,930	0,930	0,930	0,930
56	0,700	0,700	0,700	0,700	102	0,940	0,940	0,940	0,940
57	0,690	0,690	0,690	0,690	103	0,940	0,940	0,940	0,940
58	0,690	0,690	0,690	0,690	104	0,940	0,940	0,940	0,940
59	0,680	0,680	0,680	0,680	105	0,950	0,950	0,950	0,950
60	0,700	0,700	0,700	0,700	106	0,950	0,950	0,950	0,950
61	0,710	0,710	0,710	0,710	107	0,960	0,960	0,960	0,960
62	0,740	0,740	0,740	0,740	108	0,960	0,960	0,960	0,960
63	0,750	0,750	0,750	0,750	109	0,960	0,960	0,960	0,960
64	0,780	0,780	0,780	0,780	110	0,970	0,970	0,970	0,970
65	0,790	0,790	0,790	0,790	111	0,970	0,970	0,970	0,970
66	0,800	0,800	0,800	0,800	112	0,970	0,970	0,970	0,970
67	0,810	0,810	0,810	0,810	113	0,980	0,980	0,980	0,980
68	0,820	0,820	0,820	0,820	114	0,980	0,980	0,980	0,980
69	0,820	0,820	0,820	0,820	115	0,980	0,980	0,980	0,980
70	0,810	0,810	0,810	0,810	116	0,990	0,990	0,990	0,990
71	0,820	0,820	0,820	0,820	117	0,990	0,990	0,990	0,990
72	0,820	0,820	0,820	0,820	118	0,990	0,990	0,990	0,990
73	0,820	0,820	0,820	0,820	119	1,000	1,000	1,000	1,000
74	0,820	0,820	0,820	0,820	120	1,000	1,000	1,000	1,000
75	0,830	0,830	0,830	0,830					

Leeftijdsverschil man – vrouw

3 jaar

Kostenopslag

Voor de kosten van de uitbetaling van de pensioenen (excassokosten) worden de omzettingfactoren verhoogd met 1,5%.

Rekenrente Beleggingsvariant	<p>Voor het eerste kwartaal 2017 geldt de RTS van 30 november 2016.</p> <p>Vervolgens geldt als uitgangspunt per kwartaal: Kwartaal 2: de RTS van 28 februari 2017 Kwartaal 3: de RTS van 31 mei 2017 Kwartaal 4: de RTS van 31 augustus 2017.</p>
Solvabiliteitsopslag Beleggingsvariant	<p>Voor het eerste kwartaal vastgesteld aan de hand van de actuele dekkingsgraad per 30 november van het voorafgaande jaar minus 100%.</p> <p>Vervolgens geldt als uitgangspunt voor de actuele dekkingsgraad per kwartaal: Kwartaal 2: actuele dekkingsgraad per 28 februari 2017 Kwartaal 3: actuele dekkingsgraad per 31 mei 2017 Kwartaal 4: actuele dekkingsgraad per 31 augustus 2017</p> <p>De solvabiliteitsopslag is minimaal gelijk aan het percentage Minimaal Vereist Eigen Vermogen.</p> <p>De solvabiliteitsopslag is maximaal gelijk aan het percentage Vereist Eigen Vermogen ultimo kalenderkwartaal dat voorafgaat aan de bovengenoemde peildata voor de solvabiliteitsopslag</p> <p>Voor bestaande overeenkomsten wordt de bufferopslag eerst per 1 januari 2016 verlaagd naar het niveau gelijk aan de beleggingsvariant voor nieuwe contracten. Vervolgens wordt voor 2017 en daarna de bufferopslag geleidelijk verhoogd naar het niveau van de inkoopvariant.</p>
Kostenopslag slapers Beleggingsvariant	0,6%
Risicopremie premiervrije bijboeking	Een opslag van 2,5% van de netto premie

Verhouding man:vrouw

Voor sekseneutrale factoren ten behoeve inkoop BeterExcedent is de gehanteerde verhouding man:vrouw als volgt:

Leeftijd	Verhouding man_vrouw
t/m 37	16%
38	15%
39	14%
40	14%
41	13%
42	12%
43	11%
44	10%
45	10%
46	9%
47	8%
48	7%
49	6%
50	5%
51	5%
52	4%
53	3%
54	3%
55	2%
56	2%
57	2%
58	2%
59	2%
60	2%
61	2%
vanaf 62	1%

Rekenrente Inkoopvariant

De factoren op basis van de gemiddelde maandelijkse rentetermijnstructuren tussen 31 december van het voorafgaande jaar en 30 november van het recente jaar;

Solvabiliteitsopslag
Inkoopvariant

Een bufferopslag ter grootte van de beleidsdekkingsgraad per 30 november minus 100%. Deze opslag is minimaal gelijk aan het minimaal vereist eigen vermogen en maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen per 30 september;

Berekeningsdatum omzetting
Inkoopvariant

Het saldo van de betaalde premies wordt aan het eind van het boekjaar omgezet naar ouderdoms- en nabestaandenpensioen met berekeningsdatum van 1 juli.

Grondslagen Coming Back Service Indexatie (CBSI)

Rekenrente CBSI

De factoren op basis van de RTS per 30 september van het voorgaande jaar.

Solvabiliteitsopslag
CBSI

Voor de inkoop van pensioenaanspraken uit hoofde van de Coming Back Service Indexatie geldt dat de bufferopslag gelijk is aan de actuele dekkingsgraad per 30 september van het voorgaande jaar minus 100%. De opslag is minimaal gelijk aan het minimaal vereist eigen vermogen per 31 december van het voorgaande jaar en maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen per 30 september van het voorgaande jaar.

De overige grondslagen voor CBSI zijn conform de middelloonregeling.

Grondslagen nettopensioen

Voor de omzetting van het kapitaal vanuit de nettopensioenregeling is een aantal actuariële grondslagen afwijkend van de gehanteerde actuariële grondslagen voor de pensioenregeling. Onderstaand zijn de actuariële grondslagen opgenomen:

Sterfte

Prognosetafel AG2016 gecombineerd met specifieke ervaringssterfte voor de nettopensioenregeling.

Leeftijd	Ervaringssterfte				Leeftijd	Ervaringssterfte			
	Mannen		Vrouwen			Mannen		Vrouwen	
	Hoofd	Mede	Hoofd	Mede		Hoofd	Mede	Hoofd	Mede
t/m 30	0,250	0,250	0,250	0,250	76	0,650	0,650	0,650	0,650
31	0,250	0,250	0,250	0,250	77	0,670	0,670	0,670	0,670
32	0,260	0,260	0,260	0,260	78	0,680	0,680	0,680	0,680
33	0,260	0,260	0,260	0,260	79	0,700	0,700	0,700	0,700
34	0,260	0,260	0,260	0,260	80	0,710	0,710	0,710	0,710
35	0,270	0,270	0,270	0,270	81	0,730	0,730	0,730	0,730
36	0,270	0,270	0,270	0,270	82	0,740	0,740	0,740	0,740
37	0,270	0,270	0,270	0,270	83	0,760	0,760	0,760	0,760
38	0,280	0,280	0,280	0,280	84	0,770	0,770	0,770	0,770
39	0,280	0,280	0,280	0,280	85	0,790	0,790	0,790	0,790
40	0,290	0,290	0,290	0,290	86	0,800	0,800	0,800	0,800
41	0,290	0,290	0,290	0,290	87	0,810	0,810	0,810	0,810
42	0,290	0,290	0,290	0,290	88	0,830	0,830	0,830	0,830
43	0,300	0,300	0,300	0,300	89	0,840	0,840	0,840	0,840
44	0,300	0,300	0,300	0,300	90	0,850	0,850	0,850	0,850
45	0,310	0,310	0,310	0,310	91	0,860	0,860	0,860	0,860
46	0,320	0,320	0,320	0,320	92	0,870	0,870	0,870	0,870
47	0,320	0,320	0,320	0,320	93	0,880	0,880	0,880	0,880
48	0,330	0,330	0,330	0,330	94	0,890	0,890	0,890	0,890
49	0,330	0,330	0,330	0,330	95	0,900	0,900	0,900	0,900
50	0,340	0,340	0,340	0,340	96	0,910	0,910	0,910	0,910
51	0,350	0,350	0,350	0,350	97	0,920	0,920	0,920	0,920
52	0,360	0,360	0,360	0,360	98	0,920	0,920	0,920	0,920
53	0,360	0,360	0,360	0,360	99	0,930	0,930	0,930	0,930
54	0,370	0,370	0,370	0,370	100	0,930	0,930	0,930	0,930
55	0,380	0,380	0,380	0,380	101	0,930	0,930	0,930	0,930
56	0,390	0,390	0,390	0,390	102	0,940	0,940	0,940	0,940
57	0,400	0,400	0,400	0,400	103	0,940	0,940	0,940	0,940
58	0,410	0,410	0,410	0,410	104	0,940	0,940	0,940	0,940
59	0,420	0,420	0,420	0,420	105	0,950	0,950	0,950	0,950
60	0,430	0,430	0,430	0,430	106	0,950	0,950	0,950	0,950
61	0,440	0,440	0,440	0,440	107	0,960	0,960	0,960	0,960
62	0,450	0,450	0,450	0,450	108	0,960	0,960	0,960	0,960
63	0,460	0,460	0,460	0,460	109	0,960	0,960	0,960	0,960
64	0,480	0,480	0,480	0,480	110	0,970	0,970	0,970	0,970
65	0,490	0,490	0,490	0,490	111	0,970	0,970	0,970	0,970
66	0,500	0,500	0,500	0,500	112	0,970	0,970	0,970	0,970
67	0,520	0,520	0,520	0,520	113	0,980	0,980	0,980	0,980
68	0,530	0,530	0,530	0,530	114	0,980	0,980	0,980	0,980
69	0,550	0,550	0,550	0,550	115	0,980	0,980	0,980	0,980
70	0,560	0,560	0,560	0,560	116	0,990	0,990	0,990	0,990
71	0,570	0,570	0,570	0,570	117	0,990	0,990	0,990	0,990
72	0,590	0,590	0,590	0,590	118	0,990	0,990	0,990	0,990
73	0,610	0,610	0,610	0,610	119	1,000	1,000	1,000	1,000
74	0,620	0,620	0,620	0,620	120	1,000	1,000	1,000	1,000
75	0,640	0,640	0,640	0,640					

Leeftijdsverschil man - vrouw

3 jaar

Rekenrente

Voor het eerste kwartaal 2017 geldt de RTS van 30 november 2016.

Vervolgens geldt als uitgangspunt per kwartaal:

Kwartaal 2: de RTS van 28 februari 2017;

Kwartaal 3: de RTS van 31 mei 2017;

Kwartaal 4: de RTS van 31 augustus 2017.

Kosten

Voor de kosten van de uitbetaling van de pensioenen (excassokosten) worden de omzettingfactoren verhoogd met 1,5%.

Arbeidsongeschiktheidskansen	Voor de risicopremie premievrije bijboeking wordt gerekend met leeftijdsafhankelijke en fondsspecifieke arbeidsongeschiktheidskansen.
Herverzekerde aanspraken	Vanaf 2016 is het risico van premievrije bijboeking bij arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Loyalis.
Solvabiliteitsopslag	De solvabiliteitsopslag in enig kwartaal is gelijk aan het percentage Vereist Eigen Vermogen aan het begin van de maand die voorafgaat aan het begin van het kalenderkwartaal.
Verhouding man:vrouw	Voor sekseneutrale factoren ten behoeve inkoop nettopensoen is de gehanteerde verhouding man:vrouw als volgt:

Leeftijd	Verhouding man_vrouw
t/m 37	16%
38	15%
39	14%
40	14%
41	13%
42	12%
43	11%
44	10%
45	10%
46	9%
47	8%
48	7%
49	6%
50	5%
51	5%
52	4%
53	3%
54	3%
55	2%
56	2%
57	2%
58	2%
59	2%
60	2%
61	2%
vanaf 62	1%

Sterftecorrectiefactoren nettopensioenregeling

Correctiefactoren nettopensioen			
Leeftijd	Correctiefactor	Leeftijd	Correctiefactor
15	0,100	43	0,186
16	0,100	44	0,211
17	0,100	45	0,237
18	0,100	46	0,262
19	0,100	47	0,286
20	0,100	48	0,310
21	0,100	49	0,334
22	0,100	50	0,357
23	0,100	51	0,380
24	0,100	52	0,403
25	0,100	53	0,425
26	0,100	54	0,446
27	0,100	55	0,467
28	0,100	56	0,488
29	0,100	57	0,508
30	0,100	58	0,527
31	0,100	59	0,546
32	0,100	60	0,565
33	0,100	61	0,583
34	0,100	62	0,600
35	0,100	63	0,617
36	0,100	64	0,633
37	0,100	65	0,649
38	0,100	66	0,665
39	0,100	67	0,679
40	0,107	68	0,694
41	0,134	69	0,708
42	0,160	70	0,721

Onderbouwing methode van toetsing toereikendheid kostenvoorziening

De voorzieningen voor kosten worden jaarlijks beoordeeld aan de hand van het technisch resultaat op kosten. Daarnaast vindt minimaal eens per drie jaar een toetsing plaats op basis van een afwikkelscenario. Alle actieve deelnemers worden hierbij premievrij verondersteld. In een afwikkelscenario gaat het fonds er vanuit dat uitvoeringskosten worden gemaakt tot de laatste (gewezen) deelnemer is overleden. Bij de vaststelling van de kostenvoorziening wordt rekening gehouden met een best estimate van de toekomstige uitvoeringskosten en de daarbij relevante omstandigheden.

De uitvoeringskosten van bpfBOUW worden opgedeeld in vier categorieën:

1. Fondskosten (in ruime zin)
Alle kosten die niet direct toe te rekenen zijn aan deelnemers, zoals kosten bestuur(s)bureau, bestuursondersteuning en advisering, toezicht (DNB, AFM), accountant, waarmerkend actuaris, algemene communicatie, etc.
De fondskosten worden toegerekend aan nieuwe opbouw en deels aan opgebouwd niet-ingegaan pensioen. In de toets wordt vastgesteld welk deel van de kosten resteren als het fonds een slapend fonds zou worden. Deze kosten worden toegerekend aan opgebouwde aanspraken en rechten. Bij de vaststelling van de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten wordt ervan uitgegaan dat deze kosten verschuldigd blijven tot de situatie waarbij een deelnemer van momenteel 30 jaar als laatste overlevende in het fonds zit. Nadat deze deelnemer is overleden worden er geen kosten meer verondersteld.
2. Excassokosten
Alle kosten die te maken hebben met pensionering, toekenning, flexibilisering bij pensionering en de uitkering van de pensioenen zelf.
3. Kosten voor opgebouwde aanspraken
Alle kosten die te maken hebben met reeds opgebouwd pensioen, zoals UPO's voor gewezen deelnemers en arbeidsongeschikten, uitgaande waardeoverdrachten, mutaties in arbeidsongeschiktheid, etc.
4. Kosten voor incasso en opbouw
Alle kosten die te maken hebben met nieuwe opbouw van pensioen in een jaar (inclusief mutatieverwerking), zoals premie-inning, verwerken nieuwe opbouw in GPS, inkomende waardeoverdrachten, UPO's voor actieven, etc.

Berekeningsgrondslagen voor toetsing van de voorziening voor uitvoeringskosten

Voor de waardering van de verwachte toekomstige kosten wordt uitgegaan van de fondsgrondslagen. Enige uitzondering hierop is dat wordt gerekend met de reële rentetermijnstructuur door rekening te houden met een prijsinflatie van 2% voor looptijden vanaf 5 jaar. Het ingroeipad start met de inflatieverwachting van het CPB.

Grens aan zelfstandig voortbestaan

Bij de toetsing wordt rekening gehouden met de aanname dat een slapend pensioenfonds op een toekomstig moment een schaalgrootte bereikt waarop het niet langer realistisch is om het pensioenfonds zelfstandig te laten voortbestaan. Voor het onderzoek wordt een duur van 10 jaar als slapend fonds verondersteld.

Voor de bepaling van de benodigde kostenvoorziening bij overdracht wordt verondersteld dat de kosten per deelnemer (inclusief fondskosten) na 10 jaar, gelijk blijven (en toenemen met de inflatie).

Afkoop:

In de toets wordt ervan uitgegaan dat een pensioen wordt afgekocht als deze onder de afkoopgrens ligt. Dit zorgt ervoor dat er geen onnodige administratiekosten worden gemaakt. Uitgegaan wordt dat alle aanspraken van actieve deelnemers jonger dan 30 jaar onder de afkoopgrens liggen.

Waardeoverdracht actieve deelnemers:

In het geval van een afwikkelscenario wordt verondersteld dat een deel van de actieve deelnemers een verzoek tot uitgaande waardeoverdracht zal doen. In de berekening wordt verondersteld dat circa 50% van de huidige actieve populatie en 10% van de huidige niet-actieve populatie de pensioenaanspraken overdraagt naar een nieuwe pensioenuitvoerder.

Actuariële risico's

De uit de aanspraken voortvloeiende actuariële risico's bestaan uit risico's van overlijden, langlevens, het bestaan van partnerrelaties en invalideren. Deze risico's worden gelopen doordat de werkelijke ontwikkeling van het deelnemersbestand afwijkt van waarop is gerekend op basis van hiervoor genoemde actuariële grondslagen.

Daarnaast zijn er risico's welke voortvloeien uit keuzes, die door de deelnemers gemaakt mogen worden. Deze risico's kunnen betrekking hebben op:

- risico's van selectie en
- risico's als gevolg van verschillen in de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke deelnemers die is gebruikt bij vaststelling van sekseneutrale factoren ten behoeve van afkoop, uitruil, uitstel/vervroeging hoog/laag en BeterExcedent en de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke deelnemers die een bepaalde keuze maken in dergelijke situaties.

De eventuele keuzes voor vervroeging / uitstel, de keuze voor meer / minder levenslang partnerpensioen en de keuze voor hoog / laag worden afgewikkeld op basis van actuariële gelijkwaardigheid op het niveau van de aanspraken waarvoor deelnemers deze keuze kunnen maken.

V.6. (Beleids)Dekkingsgraad

Actuele dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad van het fonds wordt als volgt vastgesteld:

$$100\% * \left(1 + \frac{\text{Algemene reserve}}{\text{Technische voorzieningen} + \text{Voorzieningen voor risico deelnemers}}\right)$$

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is relevant voor te nemen beleidsbeslissingen en is gedefinieerd als het voortschrijdend gemiddelde van de laatste twaalf (actuele) maanddekkingsgraden.

Voor dekkingsgraden in kwartaal- en jaarrapportages wordt rekening gehouden met nieuwe informatie met betrekking tot belegd vermogen en overige financiële middelen. Nieuwe informatie wordt verwerkt in de voorziening pensioenverplichtingen als het effect meer is dan 0,1%-punt dekkingsgraad. De voorziening wordt herzien indien er systematische afwijkingen worden ontdekt die ook op eerdere dekkingsgraden betrekking hebben. Deze correctie wordt ook doorgevoerd op eerdere dekkingsgraden indien van toepassing (en voor zover meetellend in de beleidsdekkingsgraad).

In beleidsdekkingsgraden die daarna worden geapporteerd wordt bij de onderliggende maanddekkingsgraden rekening gehouden met het als gevolg van deze nieuwe informatie bijgestelde beschikbare vermogen. Dus voor de vaststelling van de beleidsdekkingsgraad worden maanddekkingsgraden gebruikt per eind maart, juni, september en december uit de kwartaal- of jaarrapportages, zodra beschikbaar.

In de onderstaande tabel is samengevat voor welke maanddekkingsgraden, die worden gebruikt voor de vaststelling van de beleidsdekkingsgraad, bijstelling plaatsvindt als gevolg van nieuwe informatie. Nieuwe informatie wordt verwerkt indien het effect meer dan 0,1%-punt dekkingsgraad is.

Nieuwe informatie	Verwerking in beleidsdekkingsgraad
<i>Voorziening pensioenverplichtingen</i>	
Melding administratieve mutaties vanuit pensioenadministratie	Maanddekkingsgraden worden aangepast vanaf de maand waarop de mutatie betrekking heeft
Actualisatie waardeoverdrachten, premies, uitkeringen en afkopen in kwartaalopgave	Maanddekkingsgraad per kwartaaleinde wordt veranderd naar niveau kwartaaldekkingsgraad. Tussenliggende maanddekkingsgraden worden niet bijgesteld.
Actualisatie waardeoverdrachten, premies, uitkeringen en afkopen in jaarwerk	Maanddekkingsgraad (die al is veranderd naar niveau kwartaaldekkingsgraad) per eind december wordt veranderd in jaardekkingsgraad. Maanddekkingsgraden daarna worden herrekend uitgaande van voorziening jaarwerk.
Resultaten op sterfte en arbeidsongeschiktheid in jaarwerk	Maanddekkingsgraad (die al is veranderd naar niveau kwartaaldekkingsgraad) per eind december wordt veranderd in jaardekkingsgraad. Maanddekkingsgraden daarna worden herrekend uitgaande van voorziening jaarwerk.
Ontdekking van systematische afwijkingen in voorziening pensioenverplichtingen	Maanddekkingsgraden worden aangepast van alle maanden waarop de systematische afwijkingen betrekking hebben (voor zover

	meetellend in de beleidsdekkingsgraad)
<i>Beschikbaar vermogen</i>	
Snapshotdata Bouwinvest	Maanddekkingsgraad per eind maart, juni, september en december wordt gebaseerd op snapshotdata Bouwinvest. Tussenliggende maanddekkingsgraden worden niet bijgesteld.
Closed data Bouwinvest	Maanddekkingsgraad per kwartaaleinde wordt veranderd naar niveau kwartaaldekkingsgraad. Closed data Bouwinvest wordt verwerkt in maanddekkingsgraden per eind april, juli, oktober en januari. Tussenliggende maanddekkingsgraden worden niet bijgesteld.
Waarde beleggingen in jaarwerk	Maanddekkingsgraad per eind december wordt veranderd in jaardekkingsgraad. Maanddekkingsgraden daarna worden op basis van deze informatie niet bijgesteld.
Actualisatie overige financiële middelen in kwartaalopgave	Maanddekkingsgraad per kwartaaleinde wordt veranderd in kwartaaldekkingsgraad. Tussenliggende maanddekkingsgraden worden niet bijgesteld.
Actualisatie overige financiële middelen in jaarwerk	Maanddekkingsgraad per eind december wordt veranderd in jaardekkingsgraad. Tussenliggende maanddekkingsgraden worden niet bijgesteld.
Ontdekking van systematische afwijkingen in beschikbaar vermogen	Maanddekkingsgraden worden aangepast van alle maanden waarop de systematische afwijkingen betrekking hebben (voor zover meetellend in de beleidsdekkingsgraad)

V.7. Solvabiliteitstoets: minimaal vereist eigen vermogen en vereist eigen vermogen

Solvabiliteitstoets

De solvabiliteitstoets bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste wordt het eigen vermogen bepaald en getoetst aan het minimaal vereist eigen vermogen. Ten tweede wordt het eigen vermogen getoetst aan het vereist eigen vermogen. Het eigen vermogen is gelijk aan de hoogte van de algemene reserves. Hieronder wordt beschreven hoe het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen worden berekend.

Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld overeenkomstig artikel 11 van het besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Het is in hoofdlijnen gelijk aan:

- buffer van 4% over de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds;
- buffer van 1% over de voorzieningen voor risico deelnemers;
- buffer ten behoeve van het overlijdensrisico van 0,3% over het risicokapitaal;
- buffer ten behoeve van het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het risicokapitaal van het overlijdensrisico wordt per geboortjaar vastgesteld als het verschil tussen de benodigde voorziening bij overlijden voor nabestaandenpensioen en de aanwezige voorziening (zowel OP, PP als VP), mits groter dan nul. Het totale risicokapitaal is gelijk aan de sommatie over alle geboortejaren.

Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico worden de contante waarden van zowel de arbeidsongeschiktheidspensioenen als premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid meegenomen.

Getoetst wordt of het eigen vermogen groter of minimaal gelijk is aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Dekkingsgraad onder de minimaal vereiste dekkingsgraad en herstel

Indien de beleidsdekkingsgraad zich onafgebroken vijf jaar achter elkaar onder de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt en de actuele dekkingsgraad onder de minimaal vereiste dekkingsgraad zit dan moeten direct maatregelen worden getroffen zodat de actuele dekkingsgraad direct op of boven de minimaal vereiste dekkingsgraad zit.

Vereist eigen vermogen (VEV)

Het fonds dient tevens te toetsen of het eigen vermogen minimaal gelijk is aan het vereist eigen vermogen (VEV) zoals bedoeld in artikel 132 PW. Het vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5 procent wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de technische voorzieningen. Om het vereist eigen vermogen vast te stellen kan het fonds gebruik maken van de gestandaardiseerde methode welke wordt beschreven in het nFTK.

Een fonds moet jaarlijks beoordelen of het standaardmodel voldoende past bij het risicoprofiel van het fonds. Indien sprake is van materiële afwijkingen, zal het fonds in contact moeten treden met DNB over te nemen maatregelen. Het gebruik van een partieel intern model of een volledig intern model ligt in dat geval voor de hand.

Het bestuur heeft voor de toets vooralsnog gekozen voor de gestandaardiseerde methode van het FTK, zoals beschreven in artikelen 24 tot en met 29 van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling.

Het risicoprofiel van het pensioenfonds sluit namelijk voldoende aan op de uitgangspunten van het gestandaardiseerde model.

Het fonds berekent het VEV zowel op basis van de feitelijke beleggingsmix alsmede op basis van het strategische beleggingsbeleid. Ten behoeve van de jaarrekening wordt het VEV vastgesteld als zijnde het maximum van beiden.

Bij de vaststelling van het VEV wordt door de beleggingsproducten heen gekeken naar de achterliggende risico's (doorkijkbeginsel). Hierbij worden alleen de beleggingen voor risico van het fonds meegenomen. De feitelijke beleggingsmix wordt bepaald op basis van de exposures per subcategorie.

Het standaardmodel

In het standaardmodel wordt uitgegaan van 10 risicocategorieën die een voorgeschreven risicoscenario ondergaan met een éénjaars betrouwbaarheid van 97,5 procent. Dit leidt tot onderstaande solvabiliteitsbuffers, te weten:

S1 : solvabiliteitsbuffer renterisico.

Het standaardmodel bevat voorgeschreven rentescenario's om het vereist eigen vermogen voor dit risico te bepalen.

De buffer voor S1 wordt bepaald op basis van kasstromen van de pensioenverplichtingen en de beleggingen.

Voor de kasstromen van de beleggingen worden de volgende categorieën meegenomen:

- Vastrentende waarden: treasuries, credits, index-linked bonds en hypothecaire leningen.
De kasstromen worden geconstrueerd op basis van de partiële duratiemethode. Deze methode houdt in dat voor alle genoemde beleggingen wordt vastgesteld wat de partiële duraties zijn voor verschillende looptijden: 0, 1, 2, 3, 5, 10, 20 en 30 jaar. Een partiële duratie is de duratie (rentegevoeligheid) die hoort bij een renteschok op één van de genoemde looptijden, waarbij de rentecurve voor de andere looptijden onveranderd blijft.
Vervolgens worden kasstromen gecreëerd, die de rentegevoeligheid op de genoemde punten exact repliceert, een zogenoemde replicerende portefeuille. Het voordeel van deze methode is dat bij de constructie van de kasstromen rekening wordt gehouden met 'optionaliteit'. Van sommige vastrentende waardenbeleggingen is de kasstroom namelijk afhankelijk van de hoogte van de rentestand. Waardeveranderingen die niet goed zichtbaar zouden zijn als van werkelijke kasstromen zou worden uitgegaan, worden nu wel meegenomen. Het hanteren van meer looptijden dan de bovengenoemde levert geen materiële verbetering van de kasstromen.

Veranderingen van de nominale rente worden deels veroorzaakt door veranderingen van de (break-even) inflatie. Aangezien Index-linked bonds niet gevoelig zijn voor veranderingen in de inflatie, wordt hier bij de berekening van de benodigde solvabiliteitsbuffer S1 rekening mee gehouden. Verondersteld wordt dat 50% van de nominale renteschok toegeschreven kan worden aan een mutatie in de inflatie (en 50% aan de verandering van de reële rente).

- Rentederivaten: renteswaps

Voor de constructie van deze kasstromen wordt tevens gebruik gemaakt van de partiële duratiemethode. Hierbij worden de looptijden van 0 tot en met 50 jaar betrokken.

- Dynamische tweezijdige renteafdeckingsstaffel

Het fonds past een dynamische tweezijdige renteafdeckingsstaffel toe. De tweezijdige toepassing van de rentestaffel houdt in dat de renteafdekking niet alleen verhoogd wordt bij stijgende rentes maar dat de renteafdekking ook (weer) wordt verlaagd bij dalende rentes.

Voor de toepassing van de dynamische rentestaffel wordt in de strategische beleggingsportefeuille een extra buffer aangehouden. Deze wordt berekend als het verschil van het renterisico bij een renteafdeckingspercentage behorende bij het actuele niveau van de 30-jaars Euribor marktrente en het renterisico bij een niveau van de 30-jaars Euribor marktrente bij het minimale renteafdeckingspercentage van 30%. De verandering van de 30-jaars Euribor marktrente wordt gesimuleerd door een parallelle verandering van zowel de actuele marktrentecurve als de DNB rentecurve.

- Kasstromen pensioenverplichtingen

Voor de kasstromen van de pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van de toekomstige kasstromen op basis van de opgebouwde pensioenaanspraken en – rechten per de berekeningsdatum. Hierbij wordt uitgegaan van de reglementaire pensioenleeftijd. Er wordt geen rekening gehouden met keuzemogelijkheden of verwachtingen van vervroegde/uitgestelde pensionering of uitruil van ouderdoms-/ nabestaandenpensioen.

S2 : solvabiliteitsbuffer zakelijke waardenrisico.

Voor zakelijke waarden worden de volgende schokken gehanteerd:

- Aandelen mature markets: daling van 30%;
- Aandelen emerging markets: daling van 40%;
- Private equity: daling van 40%;
- Hedge funds: daling van 40%;
- Direct vastgoed: daling van 15%;
- Indirect beursgenoteerd vastgoed: daling van 30%;
- Indirect niet-beursgenoteerd vastgoed: daling van 30%.

Het risicoscenario voor niet-beursgenoteerde aandelen gaat uit van een waardedaling van 15% van deze beleggingen. Dit risicoscenario wordt toegepast op de exposure voor vastgoed inclusief vreemd vermogen, dat wil zeggen de marktwaarde van de portefeuille wordt aangepast voor financiering met vreemd vermogen.

Tussen alle verschillende categorieën wordt een correlatie van 0,75 verondersteld met uitzondering van de correlatie tussen aandelen mature markets en indirect vastgoed. Hiervoor wordt een correlatie van 1,00 verondersteld.

Het standaard model houdt niet expliciet rekening met de beleggingsrisico's van de innovatieve beleggingen infrastructuur en opportuniteiten. Het fonds bouwt de beleggingen hierin af. Zolang deze beleggingen nog wel aanwezig zijn in de feitelijke mix worden deze in de standaardtoets behandeld als private equity.

S3 : solvabiliteitsbuffer valutarisico.

Voor het valutarisico wordt onderscheid gemaakt tussen valuta in ontwikkelde markten (een waardedaling van 20%) en valuta in opkomende markten (een waardedaling van 35%).

Bij de aggregatie van het vereist eigen vermogen voor valutarisico (S3) wordt rekening wordt gehouden met een correlatie van 0,50 tussen individuele valuta in ontwikkelde

markten; 0,75 tussen individuele valuta in opkomende markten en 0,25 tussen het valutarisico voor ontwikkelde markten enerzijds en het valutarisico voor opkomende markten anderzijds. Hierbij wordt geen clustering van valuta's toegepast.

Voor de berekening van het valutarisico wordt uitgegaan van de mate van blootstelling aan valutarisico ten aanzien van de gehele beleggingsportefeuille.

S4 : solvabiliteitsbuffer grondstoffenrisico.

De solvabiliteitsbuffer voor het grondstoffenrisico wordt vastgesteld op basis van een neerwaartse schok van 35% op de (onderliggende) waarde van grondstoffen. Hierbij wordt uitgegaan van de totale exposure in grondstoffen (incl. commodity futures).

S5 : solvabiliteitsbuffer kredietrisico.

Het risicoscenario voor de berekening van het kredietrisico gaat uit van een stijging van de creditspread van kredietgevoelige beleggingen, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar ratingklasse:

- Instrumenten met een AAA of equivalente rating: +60 basispunten
- Instrumenten met een AA of equivalente rating: +80 basispunten
- Instrumenten met een A of equivalente rating: +130 basispunten
- Instrumenten met een BBB of equivalente rating: +180 basispunten
- Instrumenten met een lagere rating of instrumenten zonder rating: +530 basispunten

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen mag en wordt het kredietrisico gelijk aan nul worden verondersteld voor Europees staatspapier met een AAA of equivalente rating. Hieronder vallen ook de inflatie gerelateerde obligaties met een AAA rating uitgegeven door Europese overheden.

S6 : solvabiliteitsbuffer verzekeringstechnisch risico.

Voor de bepaling van het vereist vermogen voor het verzekeringstechnisch risico (S6) binnen het standaardmodel zijn geen berekeningen voorgeschreven. Fondsen moeten in het standaardmodel zelf de omvang van het verzekeringstechnisch risico adequaat vaststellen en kunnen hier zelf een invulling voor kiezen. De Nederlandsche Bank (DNB) biedt de fondsen echter wel een methode als handreiking voor het maken van deze inschatting.

De handreiking kan worden toegepast per pensioenvorm of per pensioenvorm en per leeftijdscohort. Het fonds past de handreiking toe per pensioenvorm en per leeftijdscohort.

De solvabiliteitsbuffer voor het verzekeringstechnisch risico wordt vastgesteld door middel van verzekeringsrisico-opslagen. Deze bestaan uit het procesrisico, de onzekerheid rondom de sterftetrend (TSO) en de negatieve stochastische afwijkingen van de theoretische sterfte (NSA).

Het verzekeringstechnisch risico = procesrisico + $\sqrt{NSA^2 + TSO^2}$

S7: Solvabiliteitsbuffer voor liquiditeitsrisico

De solvabiliteitsbuffer voor liquiditeitsrisico wordt nihil verondersteld.

Een situatie waarin er onvoldoende liquide middelen zijn om de pensioenuitkeringen te kunnen doen, wordt niet als een materieel risico gezien. Het liquiditeitsmanagement van het fonds richt zich voornamelijk op het managen van de liquiditeit van de beleggingsportefeuille. Deze wordt vooral beïnvloed door de derivatenposities die worden ingenomen ter afdekking van de rente- en valutarisico's. Het fonds belegt de ter beschikking gestelde zekerheden uit hoofde van derivatenposities (collateral) volgens de wegingen in het beleggingsplan. Een stijging van de rente kan leiden tot een behoefte aan collateral. Op basis van stresstestsscenario's is vastgesteld dat de risico's van het niet kunnen terugbetalen van collateral nihil kunnen worden verondersteld. Daarnaast wordt een signaallimiet gehanteerd voor het percentage illiquide beleggingen. Bij het vaststellen van het VEV worden alle activa meegenomen, dus ook het belegde collateral. Indien uit de toetswaarde (1e iteratie) zou blijken dat het VEV hoger is dan het VEV in de evenwichtssituatie (na iteraties), dan wordt het VEV op deze toetswaarde gebaseerd.

S8: Solvabiliteitsbuffer voor concentratierisico

De solvabiliteitsbuffer voor concentratierisico wordt nihil verondersteld. In het beleggingsplan wordt nadrukkelijk rekening gehouden met het beperken van concentratierisico. Het fonds heeft beleggingsovertuigingen geformuleerd waarbij concentratie wordt gezien als onbeloond risico.

S9: Solvabiliteitsbuffer voor operationeel risico

De solvabiliteitsbuffer voor operationeel risico wordt nihil verondersteld. De beheersing van de operationele risico's geven geen aanleiding voor een verhoogd risico.

S10: Solvabiliteitsbuffer voor actief beheer risico

Er worden binnen het standaardmodel geen voorschriften gegeven voor de vaststelling van het vereist vermogen voor actief beheer risico als onderdeel van het standaardmodel. Fondsen moeten in het standaardmodel zelf de omvang van het actief beheer risico adequaat vaststellen. De Nederlandsche Bank (DNB) biedt fondsen echter wel een methode als handreiking voor het maken deze inschatting. Het fonds maakt gebruik van deze handreiking en past deze toe op beursgenoteerde aandelen inclusief aandelen indirect vastgoed.

Het VEV voor actief beheer wordt derhalve bepaald als het maximale verlies door actief beheer dat met een waarschijnlijkheid van 2,5% binnen een jaar kan optreden. Dit verlies kan worden bepaald met behulp van de (ex-ante) tracking error. In de berekening van de impact van actief beheer op het VEV worden ook de betreffende kosten expliciet meegenomen.

Binnen het actief beheer past het fonds een tactisch beleggingsbeleid toe. Voor het voeren van tactisch beleggingsbeleid is er risicoruimte beschikbaar in het strategische beleggingsbeleid. Deze risicoruimte bedraagt 1,5% van de technische voorzieningen na diversificatie.

Vereist eigen vermogen:

Eerst wordt per risicocategorie de gevoeligheid van de gehele balans van beleggingen en verplichtingen voor het voorgeschreven risicoscenario vastgesteld. Dit is het vereist vermogen per risicofactor (S_1 t/m S_{10}). Het vereist eigen vermogen (VEV) wordt vervolgens bepaald aan de hand van de volgende formule:

$$= \sqrt{S_1^2 + S_2^2 + 2 \cdot \rho_{1,2} S_1 S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + 2 \cdot \rho_{1,5} S_1 S_5 + 2 \cdot \rho_{2,5} S_2 S_5 + S_6^2 + S_7^2 + S_8^2 + S_9^2 + S_{10}^2}$$

waarbij $\rho_{1,2} = 0,40$ en $\rho_{1,5} = 0,40$ indien voor S_1 wordt uitgegaan van een rentedaling en nihil indien S_1 is gebaseerd op een rentestijging, en $\rho_{2,5} = 0,50$. Voor de overige risicofactoren wordt geen correlatie verondersteld. In bovenstaande formule worden S_7 tot en met S_9 nul verondersteld.

Het verschil tussen de som van alle afzonderlijke risicofactoren en het de uitkomst van bovenstaande formule is het diversificatieaffect.

Er is voldoende eigen vermogen indien het eigen vermogen groter is dan of gelijk is aan het VEV op basis van de actuele beleggingsportefeuille en op basis van de strategische portefeuille.

Als het VEV wordt uitgedrukt als percentage, dan is het een percentage van de totale voorziening (conform de definitie van dekkingsgraad).

V.8. Economische uitgangspunten (parameters)

In het hiernavolgende overzicht worden de economische uitgangspunten weergegeven zoals deze voor verschillende lange termijn strategische analyses worden gebruikt. In de kolom "ALM" zijn de verwachtingswaarden opgenomen zoals deze in de meest recente ALM studie zijn gehanteerd die in de eerste helft van 2015 is uitgevoerd. Het betreft hierbij de uitgangspunten van het, als basis gebruikte, "Vallen en Opstaan" scenario. Dit scenario maakt een onderscheid tussen een transitieperiode (2015-2019) en een evenwichtssituatie (vanaf 2019). De uitgangspunten worden alleen voor de evenwichtssituatie getoond. Het betreft hierbij bruto rendementen, dus voor aftrek van kosten.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van deze set van verwachtingswaarden, waarbij zij wordt geadviseerd door de vermogensbeheerder en Commissie Vermogensbeheer & Balansmanagement. Deze parameterset is niet onderworpen aan voorwaarden van de toezichthouder.

Categorie	Lange termijn norm	ALM Lange termijn
Vastrentende waarden	42%	
Treasuries		
- EuroPlus		
- Long duration		
Inflation Linked Debt		
Credits		
Emerging Market Debt		
Aandelen	27%	
Equity developed		
- Equity developed		
- Minimum volatility		
Equity emerging		
Vastgoed (BouwInvest)	19%	
Direct vastgoed Nederland		
Internationaal Vastgoed		
Alternatieve beleggingen	12%	
Commodities		
Hedge Funds		
Private Equity (PE)		
Totaal	100%	5,62%
Valuta-afdekking:		
Vastrentende waarden	100% USD, GBP, PJY, AUD, CAD, CHF	
Aandelen, Vastgoed, PE	61% USD, 80% GBP, PJY, AUD, CAD, CHF	
Hedge Funds	100%	
Commodities	0%	
Rente-afdekking:		
	bruto afdekking van de verplichtingen o.b.v. rentestafel.	

De rendementen in bovenstaande tabel betreffen bruto rendementen. Het totaal netto rendement bedraagt 5,38%.

Voor het herstelplan worden door de toezichthouder (De Nederlandsche Bank) bindende voorwaarden opgelegd ten aanzien van de te hanteren parameters.

Onderstaande tabel geeft de belangrijkste wettelijke parameters:

Categorie	Bruto meetkundig parameter	Kostenafslag	Standaard-deviatie	Opmerking
Minimum verwachtingswaarden				
Prijsinflatie	2,0%	n.v.t.	n.v.t.	Ingroeipad van 5 jaar
Contractloonstijging	2,5%	n.v.t.	n.v.t.	Ingroeipad van 5 jaar
Maximum verwachtingswaarden				
Staatsobligaties AAA	Circa 0,67%	15 bp	8%	Conform vigerende forwards
Credits	Circa 1,30%	Circa 15 bp	Circa 8%	Combinatie forwards en aandelen, afhankelijk van kredietrisico in portefeuille
Beursgenoteerde aandelen	7,0%	25 bp	20%	
Overige zakelijke waarden	7,5%	25 bp	25%	
Niet beursgenoteerd vastgoed	6,0%	80 bp	15%	
Grondstoffen	5,0%	40 bp	20%	

**De rendementen voor Staatsobligaties en Credits zijn gebaseerd op de 10-jaarsrente uit de RTS per 31-12-2016. Voor credits wordt uitgegaan van de 10-jaarsrente uit dezelfde RTS plus 10% maal het verschil tussen rendement beursgenoteerde aandelen en de genoemde 10-jaarsrente.*

V.9. Risicohouding

De risicohouding is de mate waarin een fonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren. Conform de Pensioenwet (artikel 102a) draagt het bestuur van een pensioenfonds, in overleg met de overige fondsorganen, zorg voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het pensioenfonds. In het nFTK is expliciet opgenomen dat een pensioenfonds de risicohouding vastlegt in samenspraak met sociale partners en de overige fondsorganen (verantwoordingsorgaan). De risicohouding vormt dus in feite onderdeel van het complete pensioencontract dat cao-partijen als opdracht in uitvoering geven aan het pensioenfonds.

De risicohouding komt op de korte termijn tot uitdrukking in het vereist eigen vermogen en op de lange termijn in de door het fonds vastgestelde ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. Het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid bedraagt 24,9% van de technische voorzieningen (op basis van de marktomstandigheden per 30 september 2016). In de volgende paragraaf worden de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets weergegeven.

V.10. Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets vervangt de continuïteitsanalyse (inclusief de consistentietoets) en geeft op basis van een stochastische analyse inzicht in de samenhang tussen financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij een rol spelen. De resultaten en ondergrenzen van de haalbaarheidstoets geven eveneens inzicht in hoe deze passen binnen de risicohouding van het fonds (voor de lange termijn).

Het fonds voert overeenkomstig de artikelen 1a lid Besluit FTK, 22 Besluit FTK en 30, 30a, 30b en 30c Regeling Pensioenwet periodiek een haalbaarheidstoets uit. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets. De haalbaarheidstoets kent een cyclus die start met een aanvangshaalbaarheidstoets die daarna gevolgd wordt door een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

Aanvangshaalbaarheidstoets

De aanvangshaalbaarheidstoets moet laten zien dat:

1. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau zich boven de door het fonds te kiezen ondergrens bevindt;
2. Het premiebeleid over de gehele beleggingshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
3. Het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie van de minimaal vereiste dekkinggraad binnen de looptijd van het herstelplan (voor 2017 maximaal 10 jaar) aan de vereiste dekkinggraad te voldoen;
4. Het pensioenresultaat op fondsniveau in een slechtweersscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat, met inachtneming van de door het fonds opgestelde maximale afwijking.

De toetsing van onderdeel 1, 2 en 4 vindt plaats, uitgaande van de actuele financiële situatie. De onderdelen 1 en 2 worden daarnaast ook geëvalueerd in een situatie van financieel evenwicht, waarbij de op dat moment geldende vereiste dekkinggraad als startdekkinggraad dient. Bij de aanvangshaalbaarheidstoets stelt het bestuur de ondergrenzen genoemd onder 1 en 4 vast.

De aanvangshaalbaarheidstoets wordt, een maand nadat het fonds heeft besloten een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of zich een significante wijziging heeft voorgedaan, bij DNB ingeleverd met als rapportagedatum 1 januari van het kalenderjaar waarin het fonds heeft besloten een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of zich een significante wijziging heeft voorgedaan. Van significante wijzigingen kan onder andere sprake zijn bij wijziging van de pensioenregeling, bij invoering van het nieuw financieel toetsingskader of nieuwe parameters.

Het bestuur komt in samenspraak met Cao-partijen en fondsorganen tot een kwantitatieve invulling van ondergrenzen in de aanvangshaalbaarheidstoets. Deze ondergrenzen dienen te passen binnen de risicohouding van het fonds (voor de lange termijn). Het bestuur zoekt daartoe eerst met Cao-partijen afstemming over de door hen gewenste risicohouding. Vervolgens stemt het bestuur de risicohouding en de vast te stellen ondergrenzen af met de fondsorganen.

Over de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets legt het bestuur verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan. Indien de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets niet voldoen aan de vastgestelde ondergrenzen dan dient het fonds de financiële opzet aan te passen.

Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt vanuit de actuele dekkinggraad beoordeeld in hoeverre wordt voldaan aan de onderdelen 1 en 4, op basis van de bij de aanvangshaalbaarheidstoets gekozen ondergrenzen bij deze onderdelen.

De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt jaarlijks vóór 1 juli met als rapportagedatum 1 januari van dat jaar bij DNB ingeleverd. Het bestuur stelt tevens Cao-partijen jaarlijks op de hoogte van de uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets.

Over de uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets legt het bestuur verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan. Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet (meer) aan de gestelde ondergrenzen voldaan wordt, treedt het bestuur in overleg met Cao-partijen om te bezien of en welke maatregelen genomen moeten worden. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets kunnen dus gevolgen hebben voor het beleggings-, premie-, indexatie- en/of kortingsbeleid. Het is zelfs mogelijk dat de gehanteerde ambitie (inclusief de indexatiemaatstaf) of de vastgestelde ondergrenzen opnieuw tegen het licht gehouden moeten worden indien, bij de gegeven economische omgeving, de toets op de haalbaarheid niet wordt gehaald. De haalbaarheidstoets is daarmee vooral een (intern) instrument om de financiële opzet van het fonds te analyseren en kan (extern) gebruikt worden voor de communicatie richting deelnemers.

Per 1 januari 2015 heeft het fonds een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. In de volgende tabel zijn de vastgestelde ondergrenzen en de uitkomsten van het pensioenresultaat weergegeven.

Uitgangspositie	Ondergrenzen	Resultaat per 1-1-2015
Vereiste dekkinggraad (per 1-1-2015: 125,0%)	Ondergrens verwacht pensioenresultaat: 94,0%	Verwacht pensioenresultaat: 104,2%
Feitelijke dekkinggraad (per 1-1-2015: 110,1%)	Ondergrens verwacht pensioenresultaat: 91,0%	Verwacht pensioenresultaat: 100,4%
	Maximale afwijking slecht weer scenario: 40,0%	Afwijking slecht weer scenario: 35,6%

Uit de resultaten van de aanvangshaalbaarheidstoets per 1 januari 2015 blijkt verder dat het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is en dat het fonds over voldoende herstelcapaciteit beschikt.

Per 1 januari 2016 heeft het fonds de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd vanuit de actuele dekkinggraad. Dit resulteerde in een verwacht pensioenresultaat van 98,8% en een maximale afwijking slecht weer van 34,2%. Beide uitkomsten voldoen aan de in 2015 vastgestelde grenzen.

VI. Financiële sturingsmiddelen

VI.1. Inleiding

Teneinde invloed uit te kunnen oefenen op de financiële positie, heeft het bestuur voornamelijk de beschikking over de volgende sturingsmiddelen:

- Premiebeleid
- Toeslagbeleid
- Kortingsbeleid
- Beleggingsbeleid

Deze verschillende beleidsvormen zullen in dit hoofdstuk behandeld worden. Voorts wordt ingegaan op de haalbaarheidstoets en het beleid ten aanzien van collectieve waardeoverdracht.

VI.2. Premiebeleid

Het hierna beschreven premie- en toeslagbeleid is als gevolg van de overgang naar het nieuw financieel toetsingskader herzien.

Het fonds heeft een keuze met betrekking tot de disconteringsvoet voor de kostendekkende premie. De keuze bestaat uit:

- Actuele marktrente (rentetermijnstructuur);
- Historisch voortschrijdend gemiddelde rente (maximaal tien jaar);
- Toekomstig verwacht rendement.

De volgende premiebegrissen worden in het vervolg van deze paragraaf nader beschreven:

1. Kostendekkende premie (als bedoeld in artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet)

Deze bestaat uit de volgende onderdelen:

- De actuariel benodigde premie voor de 'inkoop' van onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenregeling en risicopremies (bijvoorbeeld premievrije bijboeking) op basis van de actuele rentetermijnstructuur;
- Solvabiliteitsopslag op de actuariel benodigde premie ter grootte van de vereiste dekkingsgraad minus 100%;
- De actuariel benodigde premie voor voorwaardelijke onderdelen voor zover deze uit de premie moeten worden gefinancierd.

De premie bevat tevens een afzonderlijke vergoeding voor de uitvoeringskosten van het pensioenfonds.

2. Gedempte kostendekkende premie (als bedoeld in artikel 128 lid 2 van de Pensioenwet).

Het fonds baseert haar gedempte kostendekkende premie met ingang van 2015 op een verwachte rendementscurve. Ter financiering van de voorwaardelijke toeslagverlening wordt het maximum van de volgende twee elementen toegepast:

- een afslag op de rendementscurve ter grootte van de verwachte prijsinflatie;
- een opslag ter grootte van de vereiste dekkingsgraad minus 100%.

3. Feitelijke premie

Deze premie is de premie die jaarlijks in rekening wordt gebracht, en is minimaal gedempte kostendekkend zoals hierboven beschreven.

De feitelijk te ontvangen premie is de gedempte kostendekkende premie verhoogd met een eventuele stabiliteits-/prudentiemarge of verminderd met een eventuele premiekorting.

De feitelijke premie voor de middelloonregeling is tot en met 2019 gemaximeerd op 20,2% van de pensioengrondslag, voor zover deze hoger is dan of gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie (niveau 2017: 18,35% van de pensioengrondslag). De feitelijke premie voor 2017 is 20,2% van de pensioengrondslag.

Indien voorafgaand aan de premievaststelling voor het komende jaar blijkt dat het premieniveau niet (langer) betaalbaar is voor Cao-partijen, verzoekt het fonds, alvorens de premie wordt vastgesteld, Cao-partijen tot nieuwe afspraken voor een sluitende financiële opzet.

De genoemde premies worden uitgedrukt als een percentage van de som van de pensioengrondslagen. In de jaarrekening en de DNB verslagstaten moeten zowel de kostendekkende, als de gedempt kostendekkende en de feitelijke premie worden opgenomen.

Ad 1 en 2

De waarderingsgrondslagen die bij de berekening van de (gedempte) kostendekkende premie worden gebruikt zijn:

- Overlevingstafels zoals gebruikt voor de vaststelling van de voorziening;
- Risicopremies en opslagen voor kosten.
- De vereiste dekkingsgraad is gebaseerd op het beleggingsplan voor het jaar waarvoor de premie is vastgesteld.
- De rentetermijnstructuur is gelijk aan de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (alleen ad 1).

Ad 2.

Het rendement op vastrentende waarden, is vastgezet voor vijf jaar (tot en met 2019) op basis van de ongemiddelde rentetermijnstructuur per 30 september 2014 en een UFR conform het advies van Commissie UFR d.d. 9 oktober 2013.

De verwachte rendementen op de overige beleggingen zijn vastgesteld gelijk aan de maximale wettelijke parameters.

Het bestuur heeft een afweging gemaakt tussen het toepassen van de wettelijke (maximale) parameters en de veronderstelde rendementen in de ALM studie 2015. De argumenten om uit te gaan van wettelijke maximale parameters in plaats van de (gemaximeerde) ALM parameters zijn als volgt:

- In vergelijking met een consistent geheel van de ALM-parameters is er geen aanleiding om af te wijken van de wettelijke maximale parameters.
- De lange termijn verwachtingen in het "Vallen & Opstaan" scenario sluiten grotendeels aan bij de wettelijke (maximale) parameters.
- Het gebruik van de ALM parameters, rekening houdend met de wettelijke voorschriften, leidt tot economische inconsistentie. De rendementen uit de ALM studie zijn gebaseerd op de "Vallen en Opstaan" scenario's. In deze scenario's wordt uitgegaan van een hogere rente en dus meer vraag naar vastrentende waarden. In de gedempte kostendekkende premie moet echter rekening worden gehouden met de (lagere) rente d.d. 30 september 2014, zoals hierboven beschreven. Als de grotere vraag naar vastrentende waarden uit de "Vallen en Opstaan" scenario's wordt weggelaten dan heeft dit op basis van de theorie gevolgen voor de vraag naar zakelijke waarden. De rendementen van zakelijke waarden zouden dan hoger worden.

Het verwacht portefeuillerendement per looptijd (vóór aftrek van de curve met de verwachte prijsinflatie) gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid van het fonds:

Verwacht portefeuillerendement per looptijd (spotrate)							
Looptijd	Rendement	Looptijd	Rendement	Looptijd	Rendement	Looptijd	Rendement
1	4,603%	26	5,301%	51	5,535%	76	5,645%
2	4,609%	27	5,313%	52	5,541%	77	5,648%
3	4,630%	28	5,325%	53	5,547%	78	5,651%
4	4,661%	29	5,337%	54	5,553%	79	5,654%
5	4,705%	30	5,348%	55	5,559%	80	5,657%
6	4,755%	31	5,360%	56	5,564%	81	5,659%
7	4,811%	32	5,371%	57	5,570%	82	5,662%
8	4,867%	33	5,382%	58	5,574%	83	5,665%
9	4,922%	34	5,393%	59	5,580%	84	5,667%
10	4,971%	35	5,404%	60	5,584%	85	5,670%
11	5,018%	36	5,414%	61	5,589%	86	5,672%
12	5,056%	37	5,424%	62	5,593%	87	5,674%
13	5,092%	38	5,434%	63	5,598%	88	5,677%
14	5,123%	39	5,443%	64	5,602%	89	5,679%
15	5,149%	40	5,452%	65	5,606%	90	5,681%
16	5,171%	41	5,461%	66	5,610%	91	5,683%
17	5,191%	42	5,469%	67	5,614%	92	5,685%
18	5,208%	43	5,478%	68	5,618%	93	5,687%
19	5,223%	44	5,486%	69	5,622%	94	5,690%
20	5,237%	45	5,494%	70	5,625%	95	5,691%
21	5,246%	46	5,501%	71	5,629%	96	5,693%
22	5,255%	47	5,508%	72	5,632%	97	5,695%
23	5,266%	48	5,515%	73	5,636%	98	5,697%
24	5,277%	49	5,522%	74	5,639%	99	5,699%
25	5,289%	50	5,529%	75	5,642%	100	5,701%

De verwachte prijsinflatie groeit vanaf looptijd 0 op basis van de korte termijn inflatieverwachting per 30 september 2014 binnen vijf jaar lineair toe naar de evenwichtswaarde van 2% en is vanaf jaar 5 constant. Het ingroeipad is voor vijf jaar vastgezet (tot en met 2019).

Het verwacht reëel rendement per looptijd (d.w.z. na aftrek van de verwachte prijsinflatie) gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid van het fonds:

Verwacht reëel rendement per looptijd (spotrate)							
Looptijd	Rendement	Looptijd	Rendement	Looptijd	Rendement	Looptijd	Rendement
1	3,311%	26	3,309%	51	3,503%	76	3,599%
2	3,222%	27	3,318%	52	3,509%	77	3,601%
3	3,147%	28	3,327%	53	3,514%	78	3,604%
4	3,083%	29	3,337%	54	3,519%	79	3,606%
5	3,031%	30	3,346%	55	3,524%	80	3,609%
6	3,017%	31	3,355%	56	3,529%	81	3,611%
7	3,027%	32	3,365%	57	3,533%	82	3,614%
8	3,048%	33	3,374%	58	3,537%	83	3,616%
9	3,075%	34	3,383%	59	3,542%	84	3,618%
10	3,103%	35	3,391%	60	3,546%	85	3,620%
11	3,131%	36	3,400%	61	3,550%	86	3,622%
12	3,154%	37	3,408%	62	3,554%	87	3,624%
13	3,178%	38	3,417%	63	3,558%	88	3,626%
14	3,198%	39	3,424%	64	3,561%	89	3,628%
15	3,214%	40	3,432%	65	3,565%	90	3,630%
16	3,228%	41	3,440%	66	3,569%	91	3,632%
17	3,240%	42	3,447%	67	3,572%	92	3,634%
18	3,251%	43	3,454%	68	3,575%	93	3,636%
19	3,260%	44	3,461%	69	3,579%	94	3,638%
20	3,269%	45	3,467%	70	3,581%	95	3,639%
21	3,273%	46	3,474%	71	3,585%	96	3,641%
22	3,278%	47	3,480%	72	3,588%	97	3,642%
23	3,285%	48	3,486%	73	3,591%	98	3,644%
24	3,292%	49	3,492%	74	3,593%	99	3,646%
25	3,301%	50	3,498%	75	3,596%	100	3,647%

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, geldt het wettelijke vereiste dat de feitelijke premie tenminste gelijk is aan de gedempte kostendeckende premie. Bij het vaststellen van de premie voldoet het fonds altijd aan dit vereiste. Leidraad van het premiebeleid is prudentie. Het bestuur kan vanwege deze prudentie van het premiebeleid afwijken.

Premie 2017 (middelloonregeling)

De premie 2017 is gebaseerd op het premiebeleid zoals beschreven in deze paragraaf. Er is een stabiliteitsmarge van toepassing op de gedempte kostendeckende premie.

De gedempte kostendeekkende middelloonpremie en de feitelijke premie voor het jaar 2017 als volgt:

Component (% van PG-som)	Premie bpfBOUW 2017
Coming service opbouw	16,4%
Ouderdomspensioen incl. wezenpensioen	13,1%
Partnerpensioen	3,3%
Risico componenten	1,3%
Toekomstig partnerpensioen risico	0,8%
Premievrijstelling	0,5%
Kostenopslagen	0,6%
Incasso en opbouw	0,5%
Toekomstige kosten opgebouwd pensioen	0,1%
Debiteurenrisico-opslag	0,05%
Gedempte kostendeekkende premie	18,35%
Stabiliteitsmarge	1,85%
Totaal premie	20,2%

De premie voor de middelloonregeling is vastgesteld op 20,2 procent.

Getoetst is dat de gedempte kostendeekkende premie op basis van verwacht rendement met een afslag voor prijsinflatie minimaal gelijk is aan de premie op basis van verwacht rendement zonder de afslag maar verhoogd met een opslag voor het vereist eigen vermogen.

Premiebeleid aanvullingsregelingen

Voor de berekening van de premie voor de sectoren Bouw & Infra, Bouw & Infra UTA, Natuursteen, Mortel en Bikudak wordt per sector een prognose gemaakt van de ontwikkeling van de financiële middelen van de sectoren die als Schuld inzake aanvullingsregelingen 55min op de balans van het fonds staan. De premie¹⁸ wordt per sector zodanig bepaald dat de prognose de financiële middelen van de sectoren tot en met ultimo 2020 toereikend is. Voor de grondslagen die worden gebruikt voor de prognose wordt verwezen naar paragraaf V.5.

¹⁸ Cao-partijen kunnen besluiten de premie niet te laten dalen om ervoor te zorgen dat de financiering van de regeling eerder dan ultimo 2020 gereed is.

Voor de sector Baksteen geldt dat de premie is vastgesteld op 5%¹⁹ van de gemaximeerde loonsom (niveau 2017: €80.551²⁰). Er is een toekenningspercentage van toepassing op de oorspronkelijke voorwaardelijke aanspraken op ouderdomspensioen. Voor de berekening van het toekenningspercentage voor de sector Baksteen wordt een prognose gemaakt van de ontwikkeling van de financiële middelen van de sector die als Schuld inzake Aanvullingsregeling 55min op de balans van het fonds staat. Het toekenningspercentage wordt zodanig bepaald dat in de prognose de financiële middelen tot en met ultimo 2020 toereikend zijn.

De premies voor de aanvullingsregeling 55min bestaan voor de sectoren Bouw & Infra en Bouw & Infra UTA uit twee delen, namelijk uit een percentage over de pensioengrondslagen en een percentage over de pensioenlonen. De premiepercentages over de pensioenlonen staan vast. Bij de sectoren Bouw & Infra en Bouw & Infra UTA staan deze vast tot en met 2020. De sectoren Afbouw en Timmerindustrie hebben besloten om alle toekomstige jaarlagen ineens te financieren. De premies voor de sectoren Afbouw en Timmerindustrie zijn vanaf 2016 derhalve op 0% vastgesteld.

Voor het jaar 2017 luiden de premies ten behoeve van de aanvullingsregelingen:

Cao	Aanvullingsregeling 55min	
	Percentage pensioengrondslag	Percentage pensioenloon
Bouw & Infra	10,2%	2,5%
UTA Bouw & Infra	2,73%	1,2%
Natuursteen	6,6%	n.v.t
Mortel	2,0%	n.v.t
Bikudak	11,7%	n.v.t
Baksteen ²¹	0,0%	5,0%

Premiebeleid arbeidsongeschiktheidspensioenen

Het premiebeleid van de arbeidsongeschiktheidspensioenen per sector volgt dezelfde methodiek als die van de middelloonregeling. De premies voor arbeidsongeschiktheid zijn gelijk aan een vierjaarsgemiddelde van de gedempte kostendeckende premie voor arbeidsongeschiktheidspensioenen. Er wordt een vierjaarsgemiddelde premie aangehouden om fluctuaties in de premie te beperken. Tevens wordt er rekening gehouden met de marge voor prudentie en stabiliteit die relatief even groot is als in de middelloonregeling.

¹⁹ De premiepercentages voor de vrijwillig aangesloten ondernemingen die geopteerd hebben voor de Aanvullingsregeling 55min zijn voor Steenfabriek De Rijswaard, Rodruza en TCKI 3,25%, voor VKO 4% en voor Wienerberger 5%.

²⁰ Het maximumloon is gelijk aan $1,5 \times 261 \times$ het maximum premieloon voor het loontijdvak van een dag, zoals dit per de eerste januari van het kalenderjaar is vastgesteld. Hierbij wordt geen rekening gehouden met een wijziging met terugwerkende kracht. Het gevonden bedrag wordt op hele euro's naar boven afgerond.

²¹ De premiepercentages voor de vrijwillig aangesloten ondernemingen die geopteerd hebben voor de Vpl-regeling zijn: Steenfabriek De Rijswaard 3,25%, Rodruza 3,25%, VKO 4%, TCKI 3,25% en Wienerberger 5%.

Premie arbeidsongeschiktheidspensioen

Voor het jaar 2017 luidt de premie ten behoeve van de arbeidsongeschiktheidspensioenen als volgt:

Premie	Als percentage van PG-som voor sector:			
	Bouw & Infra/ Bouw & Infra UTA	Natuur- steen	Timmer	Mortel
Arbeidsongeschiktheidspensioen	0,15%	0,10%	0,10%	0,15%

Premiebeleid nettopensioen

De nettopensioenregeling is een premieovereenkomst. De totale premie bestaat uit:

- de premie voor ouderdoms- en partnerpensioen. Dit is de premie volgens de staffel; en
- de risicopremie voor premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA; en
- een opslag voor de kosten ter uitvoering van de nettopensioenregeling.

De meest recente premiestaffel en tabellen voor de vaststelling van de risicopremies zijn opgenomen in artikel 9 van het Reglement nettopensioenregeling.

Premiekorting

Het bestuur past bij de besluitvorming over premiekorting de volgende randvoorwaarden toe:

- Op basis van de beleidsdekkingsgraad beschikt het fonds over minimaal het vereist eigen vermogen;
- De voorwaardelijke indexaties zowel met betrekking tot de voorgaande 10 jaar zijn verleend als ook in de toekomst kunnen worden verleend;
- De korting op de pensioenaanspraken en pensioenrechten in de voorgaande 10 jaar zijn gerepareerd.

Het bestuur kan een premiekorting toepassen in stappen van maximaal 2%-punt premieverlaging per jaar met een minimale premie van 14,5% van de pensioengrondslag.

Voor de feitelijke premie geldt afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad het volgende.

Beleidsdekkingsgraad	Premie
Beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad of onder de grens van toekomstbestendige indexatie	Minimaal de gedempte kostendeckende premie. Deze kan worden verhoogd met een stabiliteits-/prudentiemarge.
Beleidsdekkingsgraad hoger dan de vereiste dekkingsgraad De voorwaardelijke indexaties met betrekking tot de voorgaande 10 jaar zijn verleend en volledige toekomstbestendige indexatie kan worden gegeven Alle doorgevoerde kortingen op de pensioenaanspraken en pensioenrechten zijn gerepareerd	Premiekorting in stappen van maximaal 2%-punt premieverlaging per jaar met een minimale premie van 14,5% van de pensioengrondslag.

VI.3 Toeslagbeleid Pensioenen

Het bestuur heeft de ambitie om jaarlijks tot toeslag over te gaan op basis van de prijsontwikkeling.

De door het fonds gehanteerde prijsontwikkeling is gelijk aan het prijsindexcijfer CPI afgeleid met als referentieperiode september – september voorafgaande aan de 1 januari waarop de toeslag al dan niet wordt toegekend.

Het toeslagenbeleid kan als volgt worden samengevat:

Omvang van de beleidsdekkingsgraad*	Toeslag actieven en inactieven
Onder "ondergrens"***	Niet
Tussen "ondergrens"*** en de dekkingsgraadgrens van toekomstbestendige indexatie (TBI***)	Lineair
Boven de dekkingsgraadgrens van toekomstbestendige indexatie (TBI***)	Volledig, + 1/5 ^e deel van het verschil tussen beleidsdekkingsgraad en dekkingsgraadgrens van toekomstbestendige indexatie wordt aangewend voor het compenseren van doorgevoerde kortingen en/of in het verleden niet volledig verleende toeslagen

* Beleidsdekkingsgraad: 12-maands gemiddelde dekkingsgraad

** Ondergrens: gewogen gemiddelde ondergrens welke als volgt wordt bepaald:

- voor het eigen beheer deel wordt de 110%-grens gehanteerd; en
- voor het deel ter uitvoering van de premieovereenkomst (of het herverzekerde deel) de grens van de technische voorziening + het minimaal vereist eigen vermogen.

*** TBI: toekomstbestendige indexatie, dat wil zeggen dat alle toeslagen naar de toekomst naar verwachting verleend kunnen worden

Daarnaast kunnen toeslagen worden beperkt vanwege de eisen van een herstelplan. Indien in een jaar uit het herstelplan blijkt dat het fonds naar verwachting niet in staat is om binnen de looptijd van het herstelplan een beleidsdekkingsgraad te bereiken die ten minste gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad, zelfs na het schrappen van alle (gedeeltelijke) toeslagen in de toekomstige jaren, zal in het (betreffende) jaar de toeslag zodanig moeten worden beperkt zodat wordt voldaan aan een haalbaar herstelplan.

Het bestuur kan vanwege prudentie afwijken van het beschreven toeslagenbeleid.

Hierna wordt omschreven hoe en voor welke aanspraken de toeslagverlening wordt vastgesteld:

- *Welke aanspraken?*
Op de aanspraken van actieven en inactieven wordt voorwaardelijk toeslag verleend. Op de aanspraken van inactieven wordt voorwaardelijk toeslag verleend tot en met het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar van toeslag. Op de aanspraken van actieven wordt voorwaardelijk toeslag verleend tot het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar van toeslag;

- *Volledige toeslag*
De toeslag is maximaal (=volledig) de *prijsonwikkeling*. De eventuele toeslag wordt per 1 januari van enig jaar verleend voor zover de middelen een volledige toeslag naar de toekomst toe kunnen financieren (toekomstbestendige indexatie, zie toeslagstaffel).
- *Gedeeltelijke toeslag*
Onder de grens van toekomstbestendige indexatie (TBI) maar boven de minimumgrens van ondergrens wordt de toeslag lineair toegekend (zie toeslagstaffel).
- *Inhaaltoeslag*
Met ingang van 1 januari 2015 geldt dat inhaaltoeslag mogelijk is voor zover bij (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden daadwerkelijk sprake is van achterstanden. Er is geen vervaltermijn van toepassing.

Voor de achterstanden opgelopen tot en met 1 januari 2015 geldt dat de achterstanden van vóór 1 januari 2010 zijn vervallen en derhalve niet kunnen worden ingehaald. Voor de achterstanden opgelopen vanaf 1 januari 2010 tot en met 1 januari 2015 is er geen vervaltermijn van toepassing.

Bij het verlenen van inhaaltoeslag wordt de oudste achterstand als eerst ingehaald.

De totale toeslagachterstand tot en met 2017 bedraagt 7,43% voor actieven en 7,78% voor inactieven.

Onderstaand wordt weergegeven welke aanspraken begrepen worden onder de actieven, inactieven en deelnemersindex.

Actieven-index:

- LAP-aanspraken van deelnemers
- B2K-aanspraken van deelnemers
- ML-aanspraken van deelnemers
- VP-aanspraken van deelnemers
- (On)voorwaardelijke 55min aanspraken van deelnemers

Inactieven-index:

- DAP-aanspraken van deelnemers, gewezen deelnemers
- LAP-aanspraken van gewezen deelnemers
- B2K-aanspraken van gewezen deelnemers
- ML-aanspraken van gewezen deelnemers
- VP-aanspraken van gewezen deelnemers
- (onvoorwaardelijke) 55min aanspraken van gewezen deelnemers
- Alle ingegane pensioensoorten incl. arbeidsongeschiktheidspensioen

Deelnemersindex:

- Garantielonen voor partnerpensioen
- Pensioenlonen van arbeidsongeschikten

Toeslagbeleid arbeidsongeschiktheidspensioenen

De toeslagverlening van de arbeidsongeschiktheidspensioenen volgt de (voorwaardelijke) toeslagverlening in de middelloonregeling. Eindejaarsuitkeringen van de sector Timmer worden aangepast met de jaarontwikkeling van de prijsindex volgens de Consumentenprijsindices (CPI Afgeleid) alle huishoudens, van de maand oktober van het jaar waarover de toeslag geldt.

Toeslagbeleid regelingen voor risico deelnemers

De beleggingskapitalen binnen de BeterExcedent en de netto pensioenregeling komen niet in aanmerking voor toeslagverlening.

VI.4. Vaststelling beleidsdekkingsgraad voor toeslagverleningen

Aan het eind van enig jaar worden de premies en toeslagverleningen voor het volgende jaar vastgesteld. Deze vaststelling zal gebeuren op basis van de verwachte beleidsdekkingsgraad per het einde van het jaar. Bij de schatting van de beleidsdekkingsgraad per het einde van het jaar wordt uitgegaan van een 12-maands gemiddelde dekkingsgraad, waarbij:

- Voor de maanden januari tot en met september van het jaar wordt uitgegaan van de vastgestelde, actuele dekkingsgraden;
- De maanden oktober tot en met december gelijk worden verondersteld aan de vastgestelde, actuele dekkingsgraad van september.

VI.5. Kortingsbeleid

In de volgende twee situaties wordt overgegaan tot een korting:

Situatie 1	Situatie 2
Indien de beleidsdekkingsgraad onder de minimaal vereiste dekkingsgraad uitkomt en daarna vijf jaar opeenvolgend onder de minimaal vereiste dekkingsgraad blijft, gaat het fonds over tot korten, tenzij de actuele dekkingsgraad dan boven de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt. Deze korting ²² wordt uitgesmeerd over 10 jaar.	Indien in een jaar uit het herstelplan blijkt dat het fonds naar verwachting niet in staat is om binnen de looptijd van het herstelplan een beleidsdekkingsgraad te bereiken die ten minste gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad, zelfs na het schrappen van alle (gedeeltelijke) toeslagen, zal het fonds in dat jaar een korting doorvoeren, gelijk aan een tijdsevenredig deel van de looptijd van het herstelplan. De in het eerste jaar door te voeren korting is onvoorwaardelijk. Het resterende deel van de benodigde korting is voorwaardelijk.

De beleggingskapitalen binnen de BeterExcedent en de netto pensioenregeling komen niet in aanmerking voor korting. In geval van negatief rendement worden de beleggingskapitalen verlaagd.

²² Betreft een onvoorwaardelijke korting. In deze situatie moet er onvoorwaardelijk worden gekort, zodat de actuele dekkingsgraad gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Deze korting is onvoorwaardelijk en mag (onvoorwaardelijk) worden uitgesmeerd over maximaal 10 jaar.

De hoogte van het kortingspercentage is afhankelijk van met name de volgende punten:

- De mate van spreiding van de korting (beleid bpfBOUW is 10 jaar);
- Het moment van korten (primo of ultimo jaar);
- De verwachte uitkeringenstroom van het fonds op basis van de opgebouwde aanspraken (jong vs oud fonds);
- De rentetermijnstructuur op het moment van vaststellen van de korting.

De hoogte van het kortingspercentage is niet afhankelijk van de toekomstige ontwikkelingen van de financiële positie van het fonds.

Zolang een herstelplan van kracht is, stelt het fonds ieder jaar het kritische herstelpad vast. Indien de dekkingsgraad van het fonds ultimo enig jaar gelegen is onder het kritische herstelpad, zal het bestuur aan cao-partijen voorleggen of er andere herstelmaatregelen (dan korten) mogelijk zijn om ervoor te zorgen dat de dekkingsgraad tijdig op het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad komt. Indien na dit overleg blijkt dat korten nodig is na inzet van alle overige sturingsmiddelen, zal het fonds overgaan tot een kortingsmaatregel. Bij de besluitvorming over een te nemen kortingsmaatregel richt het bestuur zich naar de belangen van alle bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgevers. Het bestuur houdt daarbij rekening met de volgende aspecten:

- De belangen van de deelnemers, slapers, gepensioneerden of de werkgevers worden niet onevenredig geschaad.
- De kortingsmaatregel is op zichzelf en in samenhang met de andere herstelmaatregelen niet disproportioneel en onredelijk.
- De mogelijkheden om in toekomst de kortingsmaatregel te compenseren.
- De (verwachte) ontwikkelingen in het verleden en de toekomst.
- Een objectieve rechtvaardiging voor het verschil in behandeling van verschillende groepen belanghebbenden.

Hierbij zal het bestuur gebruik maken van ondersteunende analyses die inzicht geven in de (inkomens)effecten van de kortingsmaatregel voor de verschillende groepen.

Het fonds hanteert in beginsel een uniforme, procentuele korting, waarbij alle opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten van alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden met hetzelfde percentage worden gekort.

Compenseren van een korting

Het fonds heeft de ambitie om een toegepaste korting in de toekomst ongedaan te maken. Het herstel van de korting wordt alleen toegepast op de gekorte pensioenen van de deelnemers/gepensioneerden die door de korting zijn getroffen.

Het compenseren van een korting heeft voorrang op het verlenen van inhaaltoeslag.

Het compenseren van een korting is mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad boven de dekkingsgraadgrens van toekomstbestendige indexatie (TBI). Er geldt dat 1/5^e deel van het verschil tussen beleidsdekkingsgraad en dekkingsgraadgrens van toekomstbestendige indexatie wordt aangewend voor het compenseren van doorgevoerde kortingen (zie toeslagstaffel).

De oudste doorgevoerde korting wordt als eerste gecompenseerd, voor zover bij (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden daadwerkelijk sprake is van korting. Er is geen vervaltermijn van toepassing.

Voor pensioengerechtigden geldt dat reeds uitgekeerde pensioenen niet worden gecompenseerd.

Stappenplan:

In het kortingsproces kunnen de volgende stappen worden onderkend:

1. Vaststellen noodzaak tot aanvullende maatregelen.
2. Nagaan mogelijkheid andere aanvullende sturingsmiddelen dan korten.
3. Werkgevers- en werknemersorganisaties raadplegen.
4. Vaststellen noodzaak tot korten.
5. Vaststellen omvang korting.
6. Invulling korting en toetsing evenwichtige belangenafweging.
7. Invulling compensatiemogelijkheden toekomst.
8. Opstellen nieuw herstelplan.
9. Voorlopig kortingsbesluit.
10. Informatieverplichtingen vanuit Pensioenwet.
11. Informeren Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht.
12. Definitief kortingsbesluit (effectuering).

Gedurende het proces zal communicatie richting de (gepensioneerde) deelnemers doorlopend onder de aandacht staan.

VI.6. Beleggingsbeleid

VI.6.1. Inleiding

Teneinde de beoogde pensioenuitkeringen op zowel korte, als op lange termijn veilig te stellen wenst het bestuur de aan het fonds toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. Daarbij wordt, binnen vastgestelde risicogrenzen, bij voortduring gestreefd naar het creëren van een situatie waarbij:

- een bestendig toeslagbeleid kan worden gevoerd;
- een aanvaardbare premie (laag en stabiel) mogelijk is;
- rekening wordt gehouden met een aanvaardbaar risico van een dekkingsgraad onder de minimaal vereiste dekkingsgraad;
- een zo hoog mogelijk rendement op het belegde vermogen kan worden behaald.

Het beheer van de financiële beleggingen is opgedragen aan APG Asset Management. Het beheer van de beleggingen in vastgoed is opgedragen aan Bouwinvest Real Estate Investment Management B.V. (hierna Bouwinvest). Het strategische beleggingsbeleid is vastgelegd in het strategische beleggingsplan en het jaarlijkse beleggingsbeleid is vastgelegd in de jaarlijkse beleggingsplannen van het fonds²³.

VI.6.2. Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid van het fonds is gebaseerd op door het fonds uitgevoerde ALM-studies en wordt, gehoord het advies van de Commissie Vermogensbeheer & Balansmanagement, periodiek vastgesteld door het bestuur. Het fonds voert (in principe) eens in de drie jaar een ALM studie uit. In 2015 is een ALM-studie verricht, die heeft geleid tot een aantal aanpassingen van het strategische beleggingsbeleid (strategische asset allocatie, strategische renteafdekking en strategische valuta-afdekking).

Het strategisch beleggingsbeleid wordt vastgelegd in de lange termijn normatieve portefeuille, met inbegrip van een relevant geachte benchmark voor elke beleggingscategorie. Tevens is voor 2017 een normatieve portefeuille vastgesteld, met als uitgangspunt dat de portefeuille naar de lange termijn norm toegroeit. De lange termijn norm is echter bepaald op basis van bepaalde uitgangspunten, onder andere op het gebied van economische groei, inflatie en renteniveaus. Het groeipad van de normatieve portefeuille naar de lange termijn norm is dan ook afhankelijk van de realisatie van die uitgangspunten.

De lange termijn normatieve portefeuille en de normatieve portefeuille voor 2017 kennen de volgende verdeling naar beleggingscategorieën:

	Lange termijn norm	Beleggingsplan 2017
Vastrentende waarden	42,0%	43,0%
Aandelen	27,0%	28,0%
Vastgoed (Bouwinvest)	19,0%	16,0%
Alternatieve beleggingen	12,0%	13,0%
Totaal	100,0%	100,0%

²³ BpfBOUW stelt jaarlijks een algemeen beleggingsplan op, alsmede een beleggingsplan specifiek voor de vastgoedportefeuille van het fonds.

Herbeleggen overlay-waarde

BpfBOUW heeft het beleid om de waarde van de overlay-portefeuilles (rente- en valuta-overlay, hierover later meer) te beleggen in de beleggingsmix. Het beleggen van de overlay-waarde werkt twee kanten op. Bij een positieve overlay-waarde vindt er, ter omvang van de overlay-waarde, een additionele belegging in de beleggingsmix plaats. Bij een negatieve overlay-waarde vindt, ter omvang van de overlay-waarde, een onttrekking uit de beleggingsmix plaats. Dit beleid zorgt ervoor dat bpfBOUW onder alle omstandigheden 100% van de totale waarde van de activa wordt belegd in de beleggingsmix. De voordelen hiervan zijn:

- Het feitelijke risico-rendementsprofiel van het fonds is stabiel en onafhankelijk van de waarde van de overlay;
- Het feitelijke risico-rendementsprofiel sluit zo goed als mogelijk aan bij het gewenste risico-rendementsprofiel zoals dat met de ALM-studie is vastgelegd;
- Het 'beschikbare risicobudget' wordt onder alle omstandigheden (m.b.t. de overlay-waarde) volledig benut en levert naar verwachting het benodigde rendement waarmee in de ALM-studie is gerekend.

Met het beleid wordt een vergelijkbare situatie bewerkstelligd als wanneer periodiek de overlay-portefeuilles afgewikkeld worden en de ontvangen liquiditeiten worden belegd in de beleggingsmix (bij een positieve overlay-waarde) of verschuldigde liquiditeiten worden vrijgemaakt door het verkopen van beleggingen in de beleggingsmix (bij een negatieve overlay-waarde). Ten opzichte van het periodiek afwickelen van de overlay-posities heeft het beleid van bpfBOUW de volgende voordelen:

- Overlay-posities worden niet periodiek afgewikkeld en opnieuw afgesloten, waardoor geen (onnodige) kosten worden gemaakt;
- Minder intensieve uitvoering dan bij het periodiek afwickelen en opnieuw afsluiten.

De nadelen van het beleid van bpfBOUW zijn:

- Ook bij het aanhouden van overlay-posities is bijsturing van de overlay-portefeuille nodig, waarbij (een deel van de) posities worden afgewikkeld en opnieuw worden afgesloten. De hoeveelheid transacties zal echter beperkter zijn, met lagere kosten en een minder intensieve uitvoering;
- In de jaarrekening leidt het herbeleggen van de overlay-waarde tot optische balansverlenging;
- Het herbeleggen van positieve overlay-waarde zal ertoe leiden dat als de overlay minder waarde krijgt, er liquiditeiten moeten worden vrijgemaakt om cash collateral terug te storten door middel van de verkoop van beleggingen uit de beleggingsmix. Deze (gedwongen) verkopen kunnen bij beperkte marktliquiditeit leiden tot (beperkte) verliezen als beleggingen alleen tegen een afslag verkocht kunnen worden. Het liquiditeitsrisico neemt aldus toe. BpfBOUW heeft echter voldoende liquide beleggingen die onder normale marktomstandigheden op korte termijn te gelde gemaakt kunnen worden. Daarnaast heeft bpfBOUW aanvullende kredietfaciliteiten bij het APG TC.

Bij de vaststelling van het beleid om de overlay-waarde te herbeleggen in de beleggingsmix (bij een positieve overlay-waarde) en te onttrekken uit de beleggingsmix (bij een negatieve overlay-waarde) heeft bpfBOUW de voor- en nadelen afgewogen.

Z-score benchmark

Ten behoeve van het Vrijstellingsbesluit Wet bpf 2000 stelt het fonds jaarlijks de normportefeuille vast op basis waarvan de z-score berekend wordt. De normportefeuille voor de z-score voor 2017 is gelijk aan de normatieve portefeuille voor 2017, met uitzondering van de benchmark voor de afdekking van het renterisico in de Overlay.

Omdat de rente-overlay passief beheerd wordt, kiest het fonds ervoor om, ten behoeve van de z-score berekening, het benchmarkrendement voor de rente-overlay gelijk te stellen aan het feitelijke portefeuille rendement op de rente-overlay.

De rebalancing van de (z-score) normportefeuille vindt maandelijks plaats naar de neutrale gewichten. De vaststelling van de neutrale gewichten gebeurt volgens de methodiek zoals beschreven in paragraaf VI.6.3.

Prudent Person

Op grond van artikel 135 van de Pensioenwet (Pw) en artikel 13 en 13a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen (Besluit FTK) heeft bpfBOUW in een onderbouwing vastgesteld dat het strategische beleggingsbeleid en beleggingsplan 2017 passen binnen de prudent person regel.

Deze onderbouwing is opgenomen als bijlage bij het strategische beleggingsplan. De onderbouwing wordt geactualiseerd bij aanpassingen van het (strategische) beleggingsbeleid en het (strategische) beleggingsplan.

VI.6.3. Tactisch en actief beleggingsbeleid

Naast de normportefeuille stelt het bestuur per beleggingscategorie bandbreedtes vast voor de rebalancingsstrategie. De rebalancingsstrategie is gebaseerd op een neutraal gewicht voor iedere beleggingscategorie met daaromheen gedefinieerde bandbreedtes. Op het moment dat op een maandelijks evaluatiemoment voor een beleggingscategorie de bandbreedte is doorbroken zal de allocatie minimaal dienen te worden teruggebracht naar de bandbreedte. Naast de (mechanische) rebalanring zoals hierboven beschreven heeft het fonds een mandaat verstrekt aan de vermogensbeheerder (APG Asset Management) om tactisch beleid te voeren binnen de bandbreedtes, met als doel waarde toe te voegen ten opzichte van het rendement op de normportefeuille. Het mandaat houdt in dat de vermogensbeheerder op de maandelijkse evaluatiedatum:

- tactische posities in kan nemen door middel van het verkleinen of vergroten van de afwijkingen ten opzichte van de neutrale gewichten, en
- eventueel tegengestelde tactische posities in kan nemen; een onderweging ten opzichte van het neutrale gewicht kan worden omgezet in een overweging en vice versa.

Het Tactische Asset allocatie ('TAA') mandaat voor de uitvoerder biedt tevens de mogelijkheid om intramaands TAA posities in te nemen. De mogelijkheid om replicatiestrategieën in te zetten voor Euro Plus Treasuries, Developed Markets Equity, Emerging Markets Equity en Commodities (hierover later meer) maakt het mogelijk om voor deze categorieën intramaands TAA beleid te voeren, ten opzichte van elkaar en ten opzichte van Cash. Met intramaands TAA ontstaat een meer dynamisch allocatieproces. Het is niet langer noodzakelijk om voor aanpassingen aan de asset allocatie te wachten tot de eerstvolgende maandelijkse evaluatiedatum. Met intramaands TAA kan dus sneller ingespeeld worden op veranderende marktomstandigheden, waarmee het (verwacht) rendement van TAA wordt vergroot.

De beslissing om een tactische positie in te nemen is onderhevig aan factoren zoals; visie ten aanzien van de relatieve aantrekkelijkheid van beleggingscategorieën, marktomstandigheden, risicoruimte ten opzichte van het herstelplan, tracking error, transactiekosten en operationele kosten. Ook op de valuta-afdekking is tactisch beleid toegestaan zoals beschreven in paragraaf VI.6.5. Tactisch beleid op de renteafdekking in de renteoverlay is niet toegestaan.

Het neutrale gewicht dat gebruikt wordt voor de rebalancing is voor de liquide beleggingscategorieën gelijk aan de normallocatie. Credits en Equity Developed vormen hierop de uitzondering omdat deze de rol van 'funding asset' voor de illiquide beleggingen vervullen. Dit houdt in dat zolang allocaties naar illiquide beleggingen nog niet gedaan kunnen worden, de allocaties tijdelijk ten gunste vallen aan Credits of Equity Developed. Credits geldt als funding asset voor Emerging Markets Debt en Equity Developed geldt als funding asset voor Vastgoed, Hedge Funds, Private Equity, Infrastructure en Opportunities.

Het neutrale gewicht voor een funding asset is gelijk aan de normallocatie van de funding asset plus het verschil tussen de normallocaties voor illiquide beleggingen, waarvoor de beleggingscategorie als funding asset fungeert en de feitelijke allocaties naar deze beleggingen. Voor illiquide beleggingen zijn de neutrale gewichten gelijk aan de feitelijke allocaties.

In de onderstaande tabel zijn voor de rebalancingmethodiek de bandbreedtes gedefinieerd voor 2017 ten opzichte van het neutrale gewicht van de (liquide) beleggingscategorieën in de normportefeuille.

Bandbreedtes	
Beleggingscategorie	Bandbreedte
Treasuries	2,0%
Inflation Linked Debt	1,0%
Credits	2,0%
Equity Developed	3,0%
Equity Emerging	2,0%
Commodities	1,0%
Asset Allocation & Overlay (incl. Cash)	3,0%

In de tabel is ook de bandbreedte voor Asset Allocation & Overlay weergegeven. De normallocatie naar Overlay is 0%. Wanneer de waarde van de Overlay zich op een maandelijkse evaluatiedatum buiten de bandbreedte begeeft, zal deze minimaal worden teruggebracht naar de bandbreedte. Actieve beslissingen die leiden tot een (toenemende) onderschrijding van het neutrale gewicht zijn niet toegestaan. Dit zou immers leiden tot een portefeuille met leverage, waarbij de (toegenomen) leverage is veroorzaakt door actief beleid.

Replicatie

Een replicatiestrategie is een strategie waarbij de marktwaardeontwikkeling (c.q. het rendementsverloop) van een beleggingsportefeuille of benchmark wordt nagebootst met behulp van een portefeuille van andere beleggingsinstrumenten, meestal een combinatie van derivaten en cash. Een replicatieportefeuille wordt dusdanig geconstrueerd dat deze onder alle mogelijke toekomstige economische scenario's een vergelijkbaar rendement zal behalen als de beleggingsportefeuille of benchmark welke wordt nagebootst. Het rendement op een replicatiestrategie is echter niet identiek aan dat van het beleggingsfonds, mede doordat het actief beleid binnen het gerepliceerde fonds niet wordt nagebootst.

Het fonds staat het gebruik van replicatiestrategieën ten behoeve van een efficiënte uitvoering van de rebalancing of tactische asset allocatie toe voor de beleggingsfondsen Euro Plus Treasuries, Developed Markets Equity, Emerging Markets Equity en Commodities.

Voor Euro Plus Treasuries bevat de replicatieportefeuille EUR en USD renteswaps met verschillende looptijden en valutatermijncontracten. In het geval de markt voor renteswaps niet toereikend is voor replicatie van Euro Plus Treasuries worden futures gebruikt. Voor Developed Markets Equity is een replicatieportefeuille samengesteld met daarin aandelen index futures en valutatermijncontracten. Emerging Markets Equity wordt gerepliceerd met futures met de MSCI Emerging Markets Index als onderliggende waarde. De replicatieportefeuille voor Commodities bestaat uit commodity futures op individuele grondstoffen.

De maximale exposures die door middel van replicatiestrategieën opgebouwd mogen worden zijn gelijk aan de enkelzijdige bandbreedtes voor de betreffende beleggingscategorieën, te weten:

- 2% van het totaal belegd vermogen voor Euro Plus Treasuries;
- 3% van het totaal belegd vermogen voor Developed Markets Equity;
- 2% van het totaal belegd vermogen voor Emerging Markets Equity;
- 1% van het totaal belegd vermogen voor Commodities.

Vereiste dekkingsgraad

Het fonds heeft besloten om per 1 juli 2015 het TAA beleid te bestempelen als een strategische keuze en om structureel 1,5%-punt ruimte in de vereiste dekkingsgraad beschikbaar te stellen voor het TAA beleid. Dit betekent dat de vereiste dekkingsgraad van het strategische beleggingsbeleid wordt vastgesteld door, ten behoeve van het TAA beleid, 1,5%-punt op te tellen bij de vereiste dekkingsgraad van de strategische normportefeuille²⁴. Het VEV vereiste zal hiermee minder beperkend zijn voor de uitvoering van het TAA beleid, waarmee het (verwachte) rendement op het TAA beleid significant toeneemt.

Tracking errors

Om invulling te geven aan de beleggingsallocatie heeft het fonds haar beleggingen deels ondergebracht in de beleggingsfondsen van APG. Om het risico van de beleggingsfondsen ten opzichte van de benchmarks te beheersen worden voor de verschillende beleggingsfondsen (maximale) tracking errors gehanteerd. Tracking error is een risicomaatstaf voor de afwijkingen van de benchmark. De tracking error is gebaseerd op de volatiliteit van het verschil in het rendement van de beleggingen en dat van de benchmark van de desbetreffende beleggingscategorie. Een tracking error limiet van 0% geeft aan dat er in het geheel niet mag worden afgeweken van de benchmark. Naarmate de tracking error verder oploopt nemen de kansen op een outperformance toe, net als het risico op een slechter rendement dan de benchmark.

²⁴ Deze 1,5%-punt is te allen tijde de maximale ruimte voor TAA. Dit wil zeggen dat als de renteafdekking wordt uitgebreid volgens de rentestafel, hierdoor niet extra ruimte ontstaat voor het TAA beleid.

De afgesproken maximale tracking errors zijn terug te vinden in onderstaande tabel.

Tracking error limieten 2016	
FGR	Tracking error limiet
Euro Plus Treasuries	1,0%
Long Duration Treasuries	1,5%
Index Linked Bonds	1,0%
Credits	2,0%
Emerging Markets Debt	3,5%
Developed Markets Equity	2,5%
Developed Markets Equity Minimum Volatility	4,0%
Equity Emerging	3,5%
Commodities	Beta-portefeuille: 8% Alpha-portefeuille: absoluut risico maximaal 3% van de NAV
Hedge Funds	Volatiliteitslimiet van 12,5% [‡]

[‡] Volatiliteit en volatiliteitslimieten hebben betrekking op absolute risico en niet op relatieve (tracking error) risico.

VI.6.4. Uitbesteding beleggingen

Het beheer van de beleggingen exclusief vastgoed is overgedragen aan APG Asset Management. De beleggingen zijn grotendeels ondergebracht in beleggingsfondsen. De opzet van de beleggingsfondsen is zodanig dat het fonds de eigen allocatie naar de beleggingsfondsen kan bepalen. Herschikking van middelen en uittreding door het fonds is voor de liquide beleggingscategorieën maandelijks mogelijk, per de 1^e van de maand. Bij uittreden worden de beleggingen van de deelnemer verkocht en wordt afgerekend met de uittredende deelnemer.

Het beheer van de beleggingen in vastgoed is opgedragen aan Bouwinvest, waarin het fonds een 100% belang heeft. Bouwinvest voert de directie van de Nederlandse vastgoedfondsen en woningontwikkelaar en heeft het beheermandaat voor de internationale vastgoedfondsbeleggingen en ontwikkelposities van het fonds. De organisatie voldoet aan de eisen die in het kader van Pension Fund Governance aan nevenactiviteiten van het fonds worden gesteld. Er is ook géén personele unie op het niveau van directie en commissarissen van Bouwinvest en het bestuur van het fonds.

VI.6.5. Risicobeheersing

Jaarlijks stelt het bestuur een beleggingsplan voor het volgende jaar vast, gehoord het advies van de Commissie Vermogensbeheer & Balansmanagement.

Het beleggingsbeleid en de uitvoering daarvan zijn gestoeld op een ver doorgevoerde diversificatie naar beleggingscategorieën (aandelen, vastrentende waarden, vastgoed en overige instrumenten) alsmede een voldoende geografische spreiding waarbij een optimale opbrengst/risicoverhouding wordt nagestreefd.

In de mandaten van de (externe) vermogensbeheerders zijn grenzen gesteld aan het risico dat binnen de beleggingsportefeuilles en op balansniveau mag worden gelopen.

Valutarisico's

Het fonds voert met ingang van 2016 een gedifferentieerd strategisch valutabeleid. Het strategisch valutabeleid bestaat met ingang van 1 januari 2017 uit:

- Voor vastrentende waarden: 100% afdekking van de USD, GBP, JPY, CHF, AUD en CAD
- Voor zakelijke waarden (exclusief Hedge Funds en Commodities): 40% afdekking van de USD, GBP, JPY, CHF, AUD en CAD.
- Voor Hedge Funds: 100% afdekking van de USD;
- Voor Commodities: 0% afdekking van de USD.

De wijzigingen in het strategische valuta-afdekkingsbeleid, zoals bpfBOUW dat vanaf 2017 hanteert, leiden ten opzichte van het bestaande strategische valuta-afdekkingsbeleid tot een toename van het vereist eigen vermogen (VEV), wat gegeven de tekortsituatie van bpfBOUW momenteel niet is toegestaan. BpfBOUW zal het strategische valuta-afdekkingsbeleid dan ook nog niet direct implementeren. Ten behoeve van de berekening van het vereist eigen vermogen van het strategische beleggingsbeleid zal, zolang bpfBOUW in een tekortsituatie verkeert, uit worden gegaan van het oude strategische valuta-afdekkingsbeleid:

- Voor vastrentende waarden: 100% afdekking van de USD, GBP, JPY, CHF, AUD en CAD;
- Voor zakelijke waarden (inclusief Hedge Funds en Commodities): 64% afdekking van de USD en 80% afdekking van de GBP, JPY, CHF, AUD en CAD;

Het valutabeleid voor 2017 bestaat uit:

- Voor vastrentende waarden: 100% afdekking van USD, GBP, JPY, CHF, AUD en CAD;
- Voor zakelijke waarden (exclusief Hedge Funds en Commodities): 61% afdekking van de USD en 80% afdekking van de GBP, JPY, CHF, AUD en CAD;
- Voor Hedge Funds: 100% afdekking van de USD;
- Voor Commodities: 0% afdekking van de USD.

Overige valuta's worden niet afgedekt vanwege de veelal geringe omvang van de posities en omdat (kosten-)efficiënte uitvoering van de afdekking slecht mogelijk is. Daarnaast is vanwege diversificatie het valutarisico van meerdere kleine posities gering.

De valuta-afdekking vindt plaats op basis van de valutaverdeling van de benchmarks van de beleggingsfondsen en de neutrale gewichten naar de beleggingsfondsen. Deze posities worden vervolgens in een overlay op fondsniveau afgedekt.

De valuta-exposures als gevolg van actief beleid binnen liquide beleggingscategorieën - zowel over- als onderwegingen- vallen onder de bevoegdheid van de betreffende portefeuillemanager. De portefeuillemanager heeft het mandaat om deze exposures al dan niet af te dekken binnen het beleggingsfonds.

Tactische valuta-afdekking

Het fonds heeft haar vermogensbeheerder een mandaat verstrekt om actief beleid te voeren ten opzichte van de vastgestelde afdekkingsniveaus. Gedurende het jaar gelden er bandbreedtes voor de valuta-afdekking. Voor de USD geldt een bandbreedte van $\pm 1,0\%$ van de totale Net Asset Value van het fonds en voor de GBP, JPY, CHF, AUD en CAD gelden bandbreedtes van $\pm 0,5\%$ van de totale Net Asset Value van het fonds. Binnen deze bandbreedte kan de vermogensbeheerder de valuta-afdekking aanpassen ten behoeve van het optimaliseren van het rendement en/of risico.

Als op de maandelijkse evaluatiedatum (ultimo maand) een valuta zich buiten de bandbreedte begeeft, zal de afdekking van de desbetreffende valuta worden aangepast tot een waarde binnen de bandbreedte. Door marktbevingen kan het wel voorkomen dat intra-maand de valuta-afdekking buiten de bandbreedte komt. Dit wordt gecorrigeerd als op maandultimo de valuta-afdekking nog steeds buiten de bandbreedte is.

Het doel van het actieve beleid op de valuta-afdekking is om op basis van visie ten aanzien van de relatieve aantrekkelijkheid van valuta's waarde toe te voegen voor het fonds ten opzichte van het resultaat op de norm. De tactische posities worden in ieder geval op wekelijkse basis geëvalueerd en bezien wordt of ze gecontinueerd of aangepast worden. Daarnaast kan op ad-hoc basis iedere dag de positie worden aangepast. Hoewel frequent geëvalueerd wordt is de horizon in het algemeen langer dan een week: 1 tot 6 maanden. Vanwege de grote omvang van de portefeuille wordt ernaar gestreefd om weinig transacties te generen.

Transactiekosten drukken het actieve beleggingsresultaat en daarmee is geborgd dat transactiekosten expliciet worden meegenomen in het actieve valutabeleid.

Renterisico

Als gevolg van de waardering van de pensioenverplichtingen op marktwaarde (verplicht ingevolge het FTK) is het fonds gevoelig voor veranderingen in de marktrente als gevolg van een mismatch in rentegevoeligheid tussen verplichtingen en beleggingen.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in 2012 besloten de systematiek van de Ultimate Forward Rate ('UFR') van toepassing te verklaren op pensioenfondsen. Dit wil zeggen dat pensioenfondsen hun verplichtingen dienen te waarderen op basis van een rentetermijnstructuur waarvan de looptijden tot 20 jaar volledig bepaald worden door de swaprentes en voor looptijden vanaf 20 jaar de rentes vastgesteld worden als een gewogen gemiddelde van de swaprentes en de UFR²⁵.

Het niveau van de UFR is het 120-maandsgemiddelde van de 20-jaars 1-jaars forward rente.

Vanwege de impact op de dekkingsgraad is de UFR direct van invloed op de vraag of nominale rechten al dan niet gekort moeten worden en in welke mate ze geïndexeerd kunnen worden. In de rapportage over de dekkingsgraad zal de rentetermijnstructuur dan ook op basis van de UFR systematiek worden gehanteerd. Ten behoeve van het optimale beleggingsbeleid gaat het fonds echter uit van de daadwerkelijke economische risico's welke gelopen worden: als de marktrente structureel lager blijft dan de UFR, zal ook de dekkingsgraad hier uiteindelijk de gevolgen van ondervinden. Om die reden gaat het fonds bij het definiëren van het renteafdekkingsbeleid uit van de marktrente²⁶.

Afdekkingsmethodiek

Het fonds definieert het renteafdekkingsbeleid in termen van bruto-afdekking van de verplichtingen. Bruto-afdekking van de verplichtingen is gedefinieerd als de afdekking van het renterisico van de verplichtingen uit hoofde van de totale beleggingen (vastrentende waarden en rente-overlay). Bij bruto-afdekking wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen de instrumenten (vastrentende waarden of renteswaps) die gebruikt worden voor de afdekking. Afdekking van de verplichtingen is erop gericht om de renterisico van de dekkingsgraad te mitigeren, door de rentegevoeligheid van de beleggingen meer in lijn te brengen met de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Strategische afdekking

De renteafdekking vindt enerzijds plaats door de positie in vastrentende waarden en anderzijds door een positie in te nemen in derivaten (plain vanilla renteswaps en forward starting renteswaps). BpfBOUW hanteert een tweezijdige rentestafel, wat inhoudt dat de renteafdekking niet alleen verhoogd wordt bij stijgende rentes maar dat de renteafdekking ook (weer) wordt verlaagd bij dalende rentes.

Met de rentestafel is vastgelegd op welke wijze en wanneer de norm voor de renteafdekking wordt aangepast, afhankelijk van de ontwikkeling van de 30-jaars Euribor swaprente. De norm wordt aangepast vanaf de 1e dag van de eerstvolgende kalendermaand na het doorbreken van een renteniveau (slotkoers).

²⁵ De methodiek voor het vaststellen van de wegingsfactoren is voorgeschreven door DNB. Naarmate de looptijd toeneemt, neemt het relatieve belang van de swaprente steeds verder af en neemt het relatieve belang van de UFR toe.

²⁶ De waarde en de rentegevoeligheid van de verplichtingen worden ten behoeve van het renteafdekkingsbeleid vastgesteld op basis van de EONIA swapcurve.

De feitelijke renteafdekking zal direct na het doorbreken van een renteniveau (slotkoers) door de uitvoerder worden aangepast, dus ook als dat intramaands plaatsvindt. De uitvoering zal plaatsvinden met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid en de van toepassing zijnde marktomstandigheden, waardoor geleidelijke implementatie noodzakelijk kan zijn.

Gedurende de aanpassing van de feitelijke renteafdekking naar de nieuwe norm, worden tracking error limieten en de bandbreedte tijdelijk opgeschort (later meer over tracking error limieten en de bandbreedte).

Bandbreedte

Het fonds heeft in 2014 besloten om het actieve beleid van het fonds inzake de rente-overlay af te schaffen. Dit betekent dat de rente-overlay nog slechts de volgende 2 doelen zal hebben:

- Verkrijgen van rentegevoeligheid om het gewenste niveau van de renteafdekking te bewerkstelligen.
- Bijsturing van de werkelijke renteafdekking indien de bandbreedte (0% tot +3% ten opzichte van de normafdekking) wordt overschreden of als de tracking error limiet voor curverisico wordt overschreden (hierover later meer).

Door een bandbreedte te hanteren is het niet nodig om elke wijziging in de hoogte van de bruto-renteafdekking te corrigeren, waarmee (transactie-)kosten beperkt worden. De hoogte van de renteafdekking wordt maandelijks geëvalueerd. Indien de feitelijke renteafdekking op het maandelijks evaluatiemoment de dan geldende bandbreedte overschrijdt zal de renteafdekking door de uitvoerder -door aanpassing van de rente-overlay- gecorrigeerd worden tot het niveau van de bandbreedte.

Curverisico

De bandbreedte op de renteafdekking heeft tot doel het renterisico (vastgelegd in het Raamwerk) te beheersen met betrekking tot een afwijking in de duration van de portefeuille ten opzichte van de duration van de verplichtingen. Hiermee wordt de rentegevoeligheid voor parallelle bewegingen (gelijke beweging voor alle looptijden) van de rentecurve beperkt ten opzichte van het gewenste niveau (normafdekking). Echter, naast het durationrisico kan het fonds ook blootstaan aan een andere vorm van renterisico: curverisico. Het curverisico houdt in dat de rentegevoeligheid van het fonds niet voor alle looptijden gelijk is aan de gewenste rentegevoeligheid, wat het fonds gevoelig maakt voor niet-parallelle bewegingen van de rentecurve.

Ter beheersing van het curverisico worden door bpfBOUW verschillende tracking error limieten gehanteerd. De tracking error limieten zijn uitgedrukt als percentage van de marktwaarde verplichtingen. De tracking error limieten voor curverisico zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tracking error limieten voor curverisico		
Onderdeel curverisico	Type limiet	Tracking error limiet
Implementatierisico	Signaallimiet	0,50%
Uitvoeringsrisico	Signaallimiet	0,25%
Uitvoeringsrisico	Harde limiet	0,40%

Bij een overschrijding van de 'harde' limiet voor de tracking error van het uitvoeringsrisico op de maandelijks evaluatiedatum zal de swapportefeuille door de uitvoerder aangepast worden zodanig dat de tracking error weer onder de limiet komt te liggen. Dit zal bewerkstelligd worden door het curverisico op durationneutrale wijze te reduceren, wat wil zeggen dat de hoogte van de renteafdekking ongewijzigd moet blijven.

Een overschrijding van een signaallimiet voor het implementatierisico en/of het uitvoeringsrisico op de maandelijks evaluatiedatum zal door de uitvoerder, via email, gemeld worden aan de Manager en Risicomanager Vermogensbeheer van het bestuursbureau van bpfBOUW.

Inflatierisico

Het fonds heeft de ambitie om de pensioenaanspraken en -rechten van haar deelnemers te verhogen met de inflatie. Als gevolg hiervan is het fonds blootgesteld aan inflatierisico. Teneinde de inflatiegevoeligheid van de beleggingen meer af te stemmen op die van de verplichtingen bestaat een groot deel van de portefeuille uit beleggingen die positief correleren met inflatie. Er wordt zowel gebruik gemaakt van instrumenten met een directe link met inflatie, zoals indexleningen, als instrumenten met een indirecte link met inflatie, zoals vastgoed, grondstoffen en infrastructuur.

De normering voor de beleggingscategorieën die een link (direct of indirect) met inflatie hebben is op categorieniveau vastgesteld, er geldt geen normering voor het totaal aan beleggingen dat een link heeft met inflatie.

Tegenpartijrisico

Door het optreden op de financiële markten staat het fonds niet alleen bloot aan marktrisico's die impliciet aan beleggen verbonden zijn, maar ook aan de risico's die het gevolg zijn van het doen van transacties met andere partijen op de financiële markten. Dit komt vooral tot uitdrukking in de derivaten, die gebruikt worden ter vermindering van het rente- en valutarisico. Deze swaps met lange looptijden en valutatermijncontracten, kunnen als gevolg van fluctuaties van de rente en valutakoersen leiden tot aanzienlijke verplichtingen van financiële tegenpartijen, dan wel aanzienlijke verplichtingen aan financiële tegenpartijen. Teneinde dit tegenpartijrisico te beheersen ontvangt c.q. verstrekt het fonds onderpand ter waarde van de verplichtingen. Dagelijks vindt vaststelling van verplichtingen en uitwisseling van onderpand plaats.

Liquiditeitsrisico

De rente- en valuta-afdekking kunnen in theorie tot een aanzienlijke vraag naar liquiditeiten leiden. De beleggingsportefeuille is dusdanig vastgesteld dat de liquiditeit van de portefeuille voldoende is om aan deze potentiële liquiditeitsbehoefte van de rente- en valuta-afdekking te voldoen, door middel van verkoop van (de meest) liquide instrumenten.

Behalve de verkoop van (liquide) beleggingen zijn er alternatieve methodes om, wanneer nodig, liquiditeiten te genereren, zoals: repo-transacties, replicatie van beleggingen, securities lending en korte termijn financiering in de geldmarkt. Deze methodes zullen vooral aangewend worden als beleggingen -op korte termijn- niet tegen *fair value* verkocht kunnen worden, maar alleen tegen een (onacceptabel hoge) afslag.

Het fonds hanteert een signaallimiet voor illiquide beleggingen van 27,5% van het totaal belegd vermogen.

Toetsing van beleggingsrisico

De risicoanalyses worden uitgevoerd met het interne risicosysteem van APG Asset Management. Het interne risicomodel confronteert de balans van het fonds met marktrisicofactoren, zoals rentes, koersen en prijzen. Op deze manier wordt in kaart gebracht wat de impact is van het marktrisico op de financiële positie van het fonds. Het model is bottom-up wat betekent dat voor elke regel in de beleggingsportefeuille de impact van de relevante risicofactoren kan worden nagegaan.

Een belangrijke aanname van het interne risicomodel is dat marktrisicofactoren een kansverdeling hebben en onderling samenhangen. Het gedrag van een veelheid geselecteerde marktrisicofactoren wordt beschreven door gebruik te maken van opeenvolgende maandelijkse marktrisicofactor rendementen over een 10-jaars dagelijkse historie. Vervolgens worden 5000 log-normaal verdeelde scenario's per risicofactor gegenereerd voor een horizon van 1 jaar. Deze scenario's vormen de basis van de interne risicoanalyses. De verplichtingen worden gemodelleerd als nominale kasstromen. Deze kasstromen worden op maandbasis geactualiseerd.

Het interne risicomodel wordt niet gehanteerd voor rapportage naar de toezichthouder DNB in het kader van de solvabiliteitstoets.

De uitvoerder rapporteert op maandbasis over de ontwikkeling van het balansrisico van het fonds door de tijd. Het balansrisico wordt vergeleken met het risicoprofiel van de strategische beleggingsportefeuille in combinatie met de huidige verplichtingen. De keuze voor de strategische portefeuille als benchmark voor het risicoprofiel is voortgekomen uit het feit dat deze portefeuille de strategische beleggingskeuzes van het fonds representeert, hetgeen tot uiting komt in de vaste allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën, maar ook in het gebruik van strategische benchmarks en de relevante overlay componenten. De actuele balans en het bijbehorende risicoprofiel kunnen afwijken van die van de strategische benchmark balans door implementatie (kosten, liquiditeit of efficiency) evenals door beslissingen in het kader van actief beheer (benchmark keuzes, tactische allocatie en selectie van specifieke instrumenten).

Het fonds hanteert een risicobudget voor *mismatch*-risico, uitgedrukt in termen van een streefniveau en signaallimieten voor het Surplus-at-Risk²⁷ van de feitelijke beleggingsportefeuille ten opzichte van de verplichten van het fonds:

1. Een (dynamisch) streefniveau voor het Surplus-at-Risk, welke maandelijks wordt vastgesteld als het 12-maands voortschrijdende gemiddelde van het Surplus-at-Risk van het strategische beleggingsbeleid.
2. Signaallimieten voor het Surplus-at-Risk, welke gedefinieerd zijn als een bandbreedte ten opzichte van het streefniveau voor het Surplus-at-Risk van [-1,6%;+1,6%].

Als het feitelijke Surplus-at-Risk een signaallimiet overschrijdt, zal dit via de risicorapportage in de maand- en kwartaalrapportage door APG aan bpfBOUW gemeld worden.

Er wordt dan een dialoog geïnitieerd met de uitvoerder over de (on)wenselijkheid van het toegenomen risico. Bij een overschrijding van de signaallimiet dient door bpfBOUW te worden bepaald of het hogere risico gewenst is of dat het risico teruggebracht moet worden.

Het beleid van het fonds inzake marktrisico is vastgelegd in het Raamwerk beheersing marktrisico.

Onder meer wordt maandelijks gerapporteerd door de vermogensbeheerder over de verrichte beleggingsactiviteiten, ontwikkelingen van de beleggingen en een overzicht van de beleggingsgewichten ultimo maand. Zowel voor de gehele beleggingsportefeuille alsmede de verschillende beleggingscategorieën worden de behaalde rendementen getoond, waarbij ook inzicht wordt gegeven in de attributie van de verschillende beleggingscategorieën aan het totale excesrendement²⁸ van de gehele portefeuille. Het resultaat op het afdekken van het renterisico van de verplichtingen in de renteafdekkingsportefeuille en het resultaat van de valuta-afdekking is in de 'overlay' getoond. Tactische asset allocatie zoals onder- en overwegingen van beleggingscategorieën en de impact van de replicatiestrategieën worden maandelijks gerapporteerd. Daarnaast wordt ingegaan op liquiditeitsontwikkelingen, waaronder stress scenario's van benodigde cash en cashbeschikbaarheid. Er wordt op kwartaalbasis een uitgebreide beleggingsrapportage opgesteld, waarin onder meer wordt ingegaan op liquiditeitsontwikkelingen, waaronder stress scenario's van benodigde cash en cashbeschikbaarheid. Tevens wordt elk kwartaal in de poolrapportages nader ingegaan op de verschillende beleggingscategorieën met daarin een beschrijving van de ontwikkelingen over een specifieke periode en over het lopende jaar.

²⁷ Surplus-at-Risk wordt uitgedrukt als percentage van de totale Net Asset Value en wordt berekend met een betrouwbaarheidsniveau van 97,5% en een tijdshorizon van 1 jaar.

²⁸ Excesrendement is het deel van het rendement dat meer is dan het benchmarkrendement.

In de dekkingsgraadmonitor wordt elk kwartaal op balansniveau dieper ingegaan op de actuele solvabiliteitspositie, waarin de beleggingen in samenhang met de verplichtingen worden beschouwd.

De effectiviteit van de renteafdekking wordt per kwartaal ontvangen, waarbij halfjaarlijks een verdere analyse op de renteafdekking wordt gemaakt.

Jaarlijks worden terugkijkend de gemaakte beslissingen uit het beleggingsplan geëvalueerd.

VI.6.7. Verantwoord beleggen

Als pensioenfonds heeft bpfBOUW een maatschappelijke verantwoordelijkheid die verder gaat dan het regelen van een goed pensioen voor onze deelnemers. Daarom heeft bpfBOUW al jaren een beleid voor verantwoord beleggen waarmee we nu een stap voorwaarts willen zetten.

BpfBOUW vindt dat het halen van een goed financieel rendement prima samengaat met een goed maatschappelijk rendement. Omdat wij als pensioenbelegger ons geld beleggen voor de lange termijn, kijken we ook vanuit een lange termijnperspectief naar onze beleggingen. Het moeten beleggingen zijn die rekening houden met de maatschappij en de leefomgeving. Milieutechnische en sociale factoren, die niet altijd zichtbaar zijn in financiële informatie, zijn daarbij belangrijk. Zij spelen dan ook een duidelijke rol bij het samenstellen van onze portefeuille.

Het beleid van bpfBOUW met betrekking tot verantwoord beleggen heeft drie doelstellingen:

- Het financiële rendement verbeteren, rekening houdend met de risico's;
- Blijkgeven van maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Bijdragen aan de integriteit van de financiële markten.

BpfBOUW vindt dat ondernemingen die verantwoord ondernemen op de lange termijn beter presteren. Dit komt naar voren in de eerste twee doelstellingen. De tweede doelstelling komt steeds meer in lijn met de eerste doelstelling, doordat ons beleid de komende jaren wijzigt naar gericht gaan kiezen voor beleggingen die duurzaam en verantwoord zijn, en beleggingen die de potentie tonen hiertoe te kunnen gaan behoren. Aan de integriteit van de financiële markten dragen wij bij doordat we ons samen met andere beleggers nationaal en internationaal sterk maken voor betrouwbare regelgeving om duurzaamheid en goed ondernemingsbestuur te verankeren. Onze vermogensbeheerders gaan actief de dialoog aan met wet- en regelgevers over duurzaamheid en aandeelhoudersrechten.

Het beleid van bpfBOUW op het gebied van verantwoord beleggen berust op een aantal uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn:

1. Wij verwachten van ondernemingen dat zij handelen met respect voor de uitgangspunten van de VN Global Compact (VNGC).
2. Wij beleggen niet in bedrijven die producten maken die verboden zijn volgens de Nederlandse wet of internationale regelgeving.
3. We investeren niet in overheidsobligaties van landen waarvoor een wapenembargo van de VN-Veiligheidsraad van kracht is.
4. We zijn actief op zoek naar aantrekkelijke beleggingen die duurzaamheid bevorderen.
5. Inzicht in ESG-prestaties (Environment, Social en Governance) maakt het mogelijk om gericht te kiezen.
6. We gebruiken onze invloed om duurzaamheid en goed ondernemingsbestuur te stimuleren.
7. We maken actief gebruik van onze aandeelhoudersrechten.
8. Samen met andere beleggers maken we ons nationaal en internationaal sterk voor betrouwbare regelgeving om duurzaamheid en goed ondernemingsbestuur te verankeren.

9. Wij dragen ons beleid voor verantwoord beleggen actief uit om duurzaamheid en goed ondernemingsbestuur te bevorderen.
10. Door te focussen op thema's kunnen we concreet bezig zijn en vergroten we onze herkenbaarheid.

VI.7. Beleid inkomende collectieve waardeoverdrachten

Het volgende beleid geldt uitsluitend voor inkomende collectieve waardeoverdrachten. Er kunnen hieraan geen rechten worden ontleend voor uitgaande collectieve waardeoverdrachten.

De procedure

In het proces van inkomende collectieve waardeoverdracht worden de volgende fases onderscheiden:

1. De aanlooffase

Met de aanlooperperiode wordt bedoeld de periode tot aan de datum van de brief waarin DNB aangeeft geen gebruik te maken van de bevoegdheid om een verbod tot waardeoverdracht op te leggen. Gedurende deze periode handelt het fonds vanuit het belang van haar eigen (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

In de aanlooffase worden de volgende acties genomen:

- 1.a Er wordt een eerste berekening gemaakt van de overdrachtswaarde. Deze berekening houdt rekening met een evenwichtige belangenafweging van de bij het fonds betrokken (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers (self-assessment).
- 1.b Er worden afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten, waarbij ook rekening wordt gehouden met de situatie dat de waardeoverdracht uiteindelijk niet tot stand komt.
- 1.c Indien de overdragende partij besluit om het traject te vervolgen wordt een verzoek tot collectieve waardeoverdracht voorgelegd aan het bestuur. Alle voorwaarden en afspraken worden vastgelegd in een concept overeenkomst tot collectieve waardeoverdracht.
- 1.d Indien het bestuur akkoord gaat, dan kan de overdragende partij bij DNB een verzoek tot collectieve overdrachtswaarde indienen.

2. De transitiefase

Met de transitiefase wordt bedoeld de periode die volgt op de aanlooperperiode en die loopt tot aan de (feitelijke) overdrachtsdatum. In deze periode is de waardeoverdracht in beginsel onherroepelijk en handelt het fonds vanuit het gezamenlijk belang van haar eigen en over te nemen (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Gedurende deze fase kunnen aanvullende afspraken met de overdragende partij worden gemaakt over de verdeling van (balans) risico's en de beheersing daarvan. Daarnaast kan het fonds aanvullende eisen stellen over de datakwaliteit van het over te nemen deelnemersbestand om de risico's die voortvloeien uit de vrijwaringverklaring te mitigeren. Als er omstandigheden zijn die daartoe aanleiding geven kunnen aanvullende afspraken worden gemaakt.

In de transitiefase worden de volgende acties genomen:

- 2.a Indien DNB geen verbod oplegt, dan wordt de eerste berekening van de overdrachtswaarde geactualiseerd op basis van de RTS, actuele dekkingsgraad en fondsgrondslagen, per einde kwartaal direct voorafgaand aan het bestuursbesluit.
- 2.b Er wordt getoetst of het beleggingsbeleid ook na de waardeoverdracht passend is en of na de waardeoverdracht nog steeds sprake is van een sluitende financiële opzet.
- 2.c Eventuele aanvullende afspraken worden vastgelegd in de collectieve waardeoverdracht overeenkomst.
- 2.d Indien de overdragende partij akkoord gaat met de collectieve waardeoverdracht inclusief de bijbehorende overdrachtswaarde, dan wordt het bestuur van het fonds om een definitief besluit gevraagd.
- 2.e Indien het bestuur van het fonds definitief instemt met de collectieve waardeoverdracht, dan wordt deze geëffectueerd.

Vaststelling van de overdrachtswaarde

Bij de bepaling van de overdrachtswaarde wordt een self-assessment²⁹ uitgevoerd. Het self-assessment heeft tot doel te borgen dat de belangen van de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers op evenwichtige wijze worden afgewogen. Het fonds informeert DNB op welke wijze invulling is gegeven aan het self-assessment.

BpfBOUW toetst een collectieve waardeoverdracht aan de hand van de volgende uitgangspunten:

- Er wordt een toereikende vergoeding gevraagd voor de overgenomen pensioenverplichtingen
- Er wordt een toereikende vergoeding gevraagd voor de inkoop van het eigen vermogen.

Het fonds beperkt zich niet alleen tot deze twee uitgangspunten. Als feiten en omstandigheden daartoe aanleiding geven, kan het fonds afwijkende en/of aanvullende uitgangspunten hanteren om een evenwichtige belangenafweging te borgen. Zo kan bij een collectieve waardeoverdracht van aanspraken en/of rechten van deelnemers van de sector UTA of van een vergelijkbare sector, het fonds een vergoeding vragen voor het hogere langlevensrisico van deze groep.

Rekening houdend met deze uitgangspunten wordt de overdrachtswaarde als volgt bepaald. De overdrachtswaarde wordt berekend op basis van de actuele grondslagen waarop de technische voorzieningen van het fonds zijn gebaseerd en betreffen de in paragraaf V.4. vermelde onderdelen waaruit de technische voorzieningen bestaan. Bij een collectieve overdracht op een datum gelijk aan een datum waarop fondsgrondslagen zijn aangepast, toeslagen worden toegekend of aanspraken worden gekort, geldt de dekkingsgraad na deze gebeurtenissen en wordt bij de bepaling van de overdrachtswaarde uitgegaan van de nieuwe fondsgrondslagen.

²⁹ Bedoeld wordt het self-assessment van het ontvangende fonds (bpfBOUW).

Daarnaast wordt de overdrachtswaarde berekend op basis van de RTS en de dekkingsgraad afhankelijk van de volgende situaties:

- Bij overdracht met overdrachtsdatum vóór het bestuursbesluit van het fonds en ontvangst van verklaring van geen bezwaar van DNB: geldend aan het eind van het kwartaal dat direct voorafgaat aan het bestuursbesluit van het fonds en ontvangst van de verklaring van geen bezwaar van DNB³⁰.
- Bij overdracht met overdrachtsdatum na het bestuursbesluit van het fonds en de ontvangst van geen bezwaar van DNB: geldend op de overdrachtsdatum.

Voor de leeftijdsbepaling wordt de leeftijd in maanden nauwkeurig op de overdrachtsdatum gehanteerd.

Verzekeringstechnisch nadeel

Als er sprake is van een aansluiting van nieuwe actieve deelnemers, wordt een vergoeding gevraagd voor een eventueel verzekeringstechnisch nadeel voor het fonds. Dit verzekeringstechnisch nadeel wordt bij een collectieve waardeoverdracht opgeteld bij de overdrachtswaarde en samen in rekening gebracht.

Bij de berekening van het verzekeringstechnisch nadeel wordt een vergelijking gemaakt tussen de actuariële inkoop van pensioenaanspraken voor 1 jaar van de toetredende werkgever(s) en de (kostendekkende) doorsneepremie van het fonds.

Bij deze vergelijking worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De sterftegrondslagen van het fonds.
Indien de collectieve waardeoverdracht rechten en/of aanspraken betreft van deelnemers van de sector UTA of van een vergelijkbare sector, kan het fonds een vergoeding vragen voor het hogere langlevensrisico van de nieuwe groep.
- De pensioenregeling van het fonds;
Voor de bepaling van de pensioen-, premiegrondslag en de pensioenopbouw geldt de pensioenregeling van het fonds. Hieronder vallen in ieder geval:
 - De maximeringsgrens en de franchise;
 - Het opbouwpercentage ouderdomspensioen, partnerpensioen;
 - Het risiconabestaandenpensioen;
 - Het wezenpensioen.
- Het premiebeleid van het fonds;
Ten aanzien van het berekeningsjaar, leeftijdsbepaling, de opslagen en risicopremies wordt consistentie gezocht bij het premiebeleid van het fonds.

De gedempte kostendekkende premie van de pensioeninkoop van de toetredende partij wordt vergeleken met de gedempte kostendekkende premie van het fonds.

De contante waarde van het verschil tussen de kostendekkende premie en de actuariële inkoop van pensioenaanspraken wordt berekend over een periode van vijf jaar met een rekenrente gelijk aan het gemiddeld reëel rendement waarop de premie is gebaseerd.

³⁰ Als akkoord DNB over het kwartaaleinde heen ligt, zal dus ook opnieuw een berekening worden gemaakt. Op deze wijze worden de risico's t.a.v. de RTS, dekkingsgraad en grondslagen verkleind.

Rendementsvergoeding

Voor de periode gelegen tussen de overdrachtsdatum en de feitelijke betalingsdatum, vraagt het fonds een rendementsvergoeding over de overdrachtswaarde. Dit rendement is het maximum van:

- het ALM-rendement³¹ van het fonds; en
- het feitelijke behaalde rendement inclusief derivaten van het fonds.

³¹ Dit betreft het verwachte lange termijn rendement van het fonds op basis van de beleggingsmix. Zie paragraaf V.8. parameters.

VII. Hoofdpijnen van het uitvoeringsreglement

Conform artikel 25 van de Pensioenwet heeft het fonds een uitvoeringsreglement. Het uitvoeringsreglement is een door een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds opgesteld reglement dat de rechten en plichten tussen pensioenfonds en werkgever bepaalt.

In het uitvoeringsreglement is het volgende opgenomen:

1. De wijze waarop de verschuldigde premie wordt vastgesteld;
2. De wijze waarop en termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan;
3. De informatie welke door de werkgever aan het fonds wordt verstrekt;
4. De procedures welke gelden bij het niet nakomen van premiebetalingverplichtingen door de werkgever;
5. De procedures welke gelden bij het opstellen en wijzigen van het pensioenreglement in verband met het sluiten en wijzigen van een pensioenovereenkomst;
6. De maatstaven voor en voorwaarden waaronder een toeslag wordt verleend;
7. De uitgangspunten en procedures welke gelden ten aanzien van de besluitvorming over vermogens beneden het minimaal vereiste vermogen en vermogens boven het minimaal vereiste vermogen dan wel winstdeling;
8. De mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling na beëindiging van het dienstverband;
9. De aansluitcriteria op grond waarvan de vrijwillige aansluiting bij een bedrijfstakpensioenfonds heeft plaatsgevonden;
10. De rechten en verplichtingen met betrekking tot vrijwillige pensioenregelingen.

VIII. Hoofdpijnen intern beheersingssysteem

VIII.1. Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een toelichting op de organisatie van het fonds. In de volgende paragraaf is een organigram opgenomen. In de daaropvolgende paragrafen wordt ingegaan op de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, de hoofdpijnen van de administratieve organisatie en op de wijze waarop toezicht op de uitvoering wordt gehouden.

VIII.2. Organigram

toezicht	Raad van Toezicht	Verantwoordingsorgaan	
beleid	bpfBOUW-bestuur		
beleidsvoorbereiding	<i>Bestuurscommissies</i> - Algemene Zaken - Uitbesteding, Control en Riskmanagement - Pensioenzaken, Reglementen en Communicatie - Vermogensbeheer en Balansmanagement - Auditcommissie	<i>Interne commissies</i> *Klachtencommissie *Adviescommissie Awb	
advies	Verantwoordingsorgaan: wettelijke adviesrechten		
Bestuurs- onder- steuning	Bestuursbureau	Adviserend actuaris	
controle	Waarmedkend actuaris <i>Mercer</i>	Accountant <i>EY</i>	Compliance Officer <i>HVG</i>
uitvoering	APG Rechtenbeheer	APG Asset Management	Bouwinvest

VIII.3. Bestuur Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid

Het bestuur van het fonds bestaat uit veertien leden waarvan zes leden van werkgeverszijde, drie leden van werknemerszijde, drie leden namens de pensioengerechtigden en 2 onafhankelijke deskundigen. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten en reglementen van het fonds.

Het bestuur heeft de volgende verantwoordelijkheden:

- eindverantwoordelijkheid;
- vaststellen en wijzigen van beleid (oa premie-, toeslag- en beleggingsbeleid);
- vaststellen en wijzigen van de statuten, reglementen en overeenkomsten;
- het waken over de handhaving van de statuten, reglementen en overeenkomsten;
- het besturen van het fonds.

Het bestuur heeft de volgende bevoegdheden:

- het sluiten van overeenkomsten tot het verkrijgen, vervreemden of bezwaren van registergoederen;
- het opdragen van de uitvoering van het dagelijkse beleid aan andere personen of instellingen;
- het opdragen van het beheer aan andere rechtspersonen;
- het benoemen van commissies, die met een speciale taak of taken worden belast en waarvan de bevoegdheden bij bestuursbesluit worden geregeld;
- het benoemen van de externe accountant, de adviserend actuaris en de waarmerkend actuaris;
- het benoemen van andere externe deskundigen om advies uit te brengen.

VIII.4. Bestuurlijke commissies

Het bestuur van het fonds kent 5 bestuurlijke commissies. De taakgebieden van deze commissies (op hoofdlijnen) luiden als volgt:

1. Algemene Zaken
Deze commissie buigt zich over voorzittersoverleg met opdrachtnemers, public affairs en public relations, spoedeisende zaken en overleg met de diverse organen van het fonds.
2. Pensioenzaken, Reglementen en Communicatie
Deze commissie gaat over reglementen, communicatie, het beleid over werkingsfeer, individuele gevallen en het jaarverslag.
3. Vermogensbeheer en Balansmanagement
Deze commissie houdt zich bezig met het beleggingsbeleid, de beleggingsplannen, ALM en het risicobeheer op het gebied van beleggingen.
4. Uitbesteding, Control en Riskmanagement
Deze commissie buigt zich over risicomangement, audits, rapportages over de dienstverlening door opdrachtnemers en contractvorming.
5. Auditcommissie
Deze commissie houdt zich bezig met de financiële verantwoording van het fonds, zoals het jaarrekeningproces, de behandeling van accountants – en actuariële verslagen en de advisering over het juist en consequent toepassen van waarderingsgrondslagen.

VIII.5. Bestuursbureau bpfBOUW

Het bestuur van het fonds laat zich ondersteunen door een eigen bestuursbureau, kantoorhoudend in Harderwijk. De directeur van het bestuursbureau fungeert als sparringpartner voor het bestuur en ondersteunt het bestuur bij de strategische beleidsbesluiten. Het bestuursbureau is verantwoordelijk voor de voorbereiding van bestuurs- en commissievergaderingen, alsmede voor de opvolging van actiepunten en genomen bestuursbesluiten. Het bestuursbureau werkt hiertoe nauw samen met de uitvoeringsorganisaties, met behoud van een eigen kritische rol in het voldoende tegenwicht bieden aan deze uitvoeringsorganisaties. De agenda's van de bestuurs- en commissievergaderingen worden door het bestuursbureau, in overleg met de voorzitters, vastgesteld.

VIII.6. Risicomanagers

Ten behoeve van het monitoren van risico's en het mee-ontwikkelen van een risicomanagementsysteem kent het fonds een risicomanager Vermogenbeheer en een integraal risicomanager. De risicomanagers rapporteren aan het bestuur. De taken van de risicomanagers zijn:

- Het onderhouden en verbeteren van het risicomanagement-systeem;
- Het uitvoeren of laten uitvoeren van reviews;
- Het vertalen van algemeen risicobeleid naar specifiek risicobeleid;
- Het vertalen van specifiek risicobeleid naar adequate beheersmaatregelen (processen, taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en rapportage);
- Afstemming met de risicomanagers van de uitvoeringsorganisaties, externe accountant en compliance-officer;
- Uitwisselen best-practices met andere (grote) bedrijfstakpensioenfondsen; Het coördineren en monitoren van risicorapportages.

VIII.7. Pensioenadministratie en vermogensbeheer

Het fonds heeft het voeren van haar pensioenadministratie uitbesteed aan APG Rechtenbeheer. Het vermogensbeheer (met uitzondering van vastgoed) is uitbesteed aan APG Asset Management. Het beheer van het vermogen in vastgoed is uitbesteed aan Bouwinvest. Bouwinvest is een dochteronderneming van het fonds. Hiernaast zijn een aantal activiteiten op het gebied van bestuursondersteuning en -advisering ondergebracht bij het Bestuursbureau van het fonds.

Het bestuur heeft het beleid met betrekking tot uitbesteding vastgesteld en vastgelegd in het document 'Uitbestedingsbeleid'. De hoofdlijnen van het uitbestedingsbeleid van het fonds zijn hieronder weergegeven.

Uitbestedingsbeleid

1. Inleiding

Uitbesteding van werkzaamheden is een bewuste keuze van het fonds. Deze wijze van organiseren van werkzaamheden biedt kansen voor het fonds, maar brengt tevens risico's met zich mee. Om de kansen te benutten en de risico's te beheersen heeft het fonds beleid opgesteld, waarin is vastgelegd op welke wijze het uitbestedingsproces verloopt, welke voorwaarden worden gesteld aan de uitbesteding van werkzaamheden en op welke wijze de uitbesteding wordt gemonitord en geëvalueerd. Uitgangspunt is dat de uitbesteding aansluit bij de missie, visie en doelstellingen van het fonds: uitbesteding is een keuze in de organisatie-inrichting en is ondersteunend aan de strategie van het fonds.

Een tweede uitgangspunt is dat het bestuur primair verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de pensioenovereenkomst zoals die door sociale partners is overeen gekomen, het financieel beheer van het fonds en het risicomanagement van het fonds. Door middel van samenwerking met gerenommeerde externe partijen en door gebruik te maken van hun kennis, kunde en technologie worden schaalvoordelen beoogd waardoor het fonds in staat is een kwalitatief hoogwaardige en kostenefficiënte dienstverlening te verzorgen die ondersteunend is aan de strategie van het fonds. Tevens is met de uitbesteding aan gerenommeerde externe partijen de continuïteit van de uitvoering beter gewaarborgd.

2. Uitbestedingsstrategie

Ten behoeve van de borging van de kwaliteit, integriteit en continuïteit van de uitvoering heeft het fonds ervoor gekozen de uitbesteding vorm te geven door middel van een zogenaamd strategisch opdrachtgeverschap. Hieronder wordt verstaan een uitbestedingsrelatie die wordt gekenmerkt door een focus op de (middel)lange termijn, wederzijds commitment, een gemeenschappelijke visie op strategisch niveau die consistent wordt vertaald in de uitvoering en een hoge mate van flexibiliteit, transparantie en wederzijdse afhankelijkheid.

Om hier invulling aan te geven zijn de volgende uitbestedingsprincipes vastgesteld:

- Er is sprake van een open interactie;
- Op strategisch niveau is er sprake van een gezamenlijke ambitie ;
- De governance draagt bij aan de realisatie van de gezamenlijke ambitie;
- Heldere afspraken;
- Er is volledige transparantie;
- Gezamenlijk optrekken bij wet- en regelgeving;
- Transparantie over de uitvoering.

De principes vormen een belangrijk onderdeel van het uitbestedingsbeleid, worden geïmplementeerd op basis van afspraken, werkwijzen en structuren en vormen tevens een onderdeel van de periodieke evaluatie uitbesteding.

3. Reikwijdte

Het uitbestedingsbeleid is in beginsel van toepassing op alle werkzaamheden om uitvoering te geven aan de pensioenovereenkomst. Het betreft:

- Pensioenadministratie;
- Pensioencommunicatie;
- Bestuursondersteuning;
- Vermogensbeheer

In de praktische uitwerking van het uitbestedingsbeleid hanteert het fonds een specifiek, lichter regime voor werkzaamheden die naar aard, omvang en risico niet als kernactiviteit kwalificeren. Het betreft:

- Inhuren adviseurs en inkopen adviesdiensten;
- Aansluiten op de sectorale infrastructuur Voorlichting en Begeleiding

4. Risicoanalyse en Voorwaarden

Het uitbesteden van werkzaamheden brengt risico's met zich mee. Om inzicht te verkrijgen in deze risico's voert het fonds systematisch en periodiek een risicoanalyse uitbesteding uit (als onderdeel van integraal risicomanagement). Deze risicoanalyse geeft inzicht in de belangrijkste risico's samenhangend met de uitbesteding van werkzaamheden en de beheersmaatregelen die het fonds heeft ingericht om deze te beheersen. De analyse resulteert in een overzicht van de uitbestedingsrisico's en maakt inzichtelijk waar aanvullende beheersmaatregelen nodig worden geacht op basis van risico-acceptatie van bestuur van het fonds.

Teneinde deze uitbestedingsrisico's te beheersen, hanteert het fonds met betrekking tot uitbesteding een aantal voorwaarden, die tezamen met overige beheersmaatregelen (zoals opgenomen in risicoanalyse) beogen te bewerkstelligen dat het fonds 'in control' kan zijn, zodat het bestuur kan bijsturen en corrigeren indien nodig, zonder werkzaamheden van de uitvoerder opnieuw uit te voeren. De voorwaarden hebben betrekking op financiële stabiliteit, compliance en reputatie, 'right to audit' en 'right to examine', certificering, onderuitbesteding, continuïteit, aansprakelijkheid, countervailing power, innovatie, verandermanagement, functiescheiding, strategisch alignment, kwaliteit, kostentransparantie en marktconformiteit.

Naast bovenstaande algemeen geldende voorwaarden stelt het fonds specifieke voorwaarden aan de uitbesteding van werkzaamheden op het gebied van onder andere vermogensbeheer, integraal risicomanagement, IT en integriteit. De voorwaarden worden praktisch uitgewerkt in overeenkomsten en SLA's.

5. Selectie

Voor het selecteren van een uitbestedingspartij wordt een helder, vooraf vastgesteld proces gevolgd. Het besluitvormingsproces rondom het selecteren van een uitbestedingspartij is zodanig ingericht dat het bestuur optreedt als eindverantwoordelijke en formele besluitnemer.

6. Monitoring en evaluatie

Het fonds houdt toezicht op de naleving van de afspraken zoals vastgelegd in de overeenkomsten en SLA's door periodieke monitoring, evaluatie en overleggen met de uitvoerders. Daarnaast monitort het fonds doorlopend de risico's samenhangend met de uitbesteding als onderdeel van het integraal risicomanagement.

Jaarlijks verricht het fonds evaluaties van de uitvoerders. In deze evaluaties wordt nagegaan of de uitvoerder nog aan de wensen, doelstellingen en eisen van het fonds voldoet en of deze nog bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van het fonds. Naast de evaluaties van de uitvoerders, voert het bestuur tevens periodiek evaluaties uit van het uitbestedingsbeleid en de overeenkomsten.

VIII.8. Controle en certificering

Het bestuur heeft een externe accountant belast met de controle van de jaarrekening van het fonds. De accountant beoordeelt de opzet en de werking van de door het fonds getroffen beheersmaatregelen voor zover deze relevant zijn voor de controle van de jaarrekening. De accountant legt door middel van een managementletter aan het bestuur verantwoording af over zijn werkzaamheden en verstrekt een verklaring bij de jaarrekening.

Het bestuur verbindt aan het fonds een adviserend actuaris en benoemt een waarmerkend actuaris. De adviserend actuaris is belast met het geven van advies aan het bestuur over de actuariële grondslagen en de financiële opzet waarop de uitvoering berust van hetgeen bepaald is in de pensioenreglementen met betrekking tot de te verstrekken pensioenen.

De adviserend actuaris is belast met de vaststelling van de Voorziening Pensioenverplichtingen, de verlies- en winstrekening, het actuariële verslag alsmede de actuariële verslagstaten. De waarmerkend actuaris controleert de vaststelling van de Voorziening Pensioenverplichtingen en de technische analyse en verstrekt daarbij een (actuariële) verklaring.

VIII.9. Klachtencommissie

Een deelnemer, gewezen deelnemer, gepensioneerde of hun rechtverkriggende, heeft het recht op het indienen van een klacht bij een door het bestuur benoemde klachtencommissie. De samenstelling, bevoegdheden en werkwijze van de klachtencommissie worden geregeld in het reglement klachtenprocedure van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid.

VIII.10. Adviescommissie Awb

Bij het nemen van een vrijstellingsbesluit handelt het fonds als bestuursorgaan in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De adviescommissie Algemene wet bestuursrecht (adviescommissie Awb) beoordeelt de bezwaren van werkgevers naar aanleiding van afwezen vrijstellingsverzoeken en adviseert het bestuur hierover. Het bestuur van het fonds neemt vervolgens het definitieve besluit.

De adviescommissie Awb bestaat uit drie leden. De procedure die de adviescommissie Awb hanteert, is beschreven in het Reglement Awb-bezwaarprocedure vrijstellingsverzoeken.

VIII.11. Raad van Toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak om toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds, waarbij de werkzaamheden van de raad van toezicht ten minste gericht zijn op het waarborgen van een evenwichtige belangenafweging en een adequate risicobeheersing door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan, de aangesloten werkgevers en in het jaarverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde.

De raad verleent goedkeuring aan:

- Het jaarverslag en de jaarrekening;
- De profielschets voor bestuursleden;
- Het beloningsbeleid van het fonds (met uitzondering van de beloning van de raad van toezicht);
- Overdracht of overname van de verplichtingen van het fonds ;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds; en
- Het omzetten van het fonds in een andere rechtsvorm.

De Raad bestaat uit 3 onafhankelijke leden.

De inrichting en bevoegdheden van de Raad van Toezicht zijn reglementair vastgelegd.

VIII.12. Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vertegenwoordigers van de actieve deelnemers, vertegenwoordigers van pensioengerechtigden en vertegenwoordigers van werkgevers. Het verantwoordingsorgaan heeft de navolgende zetelverdeling:

- 3 vertegenwoordigers van werkgeverszijde (en een waarnemer zonder stemrecht);
- 4 vertegenwoordigers van werknemerszijde;
- 6 vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden.

De verhouding tussen deelnemers en pensioengerechtigden wordt vastgesteld op basis van het deelnemersbestand van het fonds. Werkgeversorganisaties en vakbonden dragen de vertegenwoordigers van werkgevers respectievelijk werknemers voor. Individuele pensioengerechtigden kiezen hun eigen vertegenwoordigers op basis van verkiezingen.

Het verantwoordingsorgaan is bevoegd jaarlijks een oordeel te geven over:

- Het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie;
- Het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- Beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben;
- De naleving van de code pensioenfondsen.

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur, gevraagd of uit eigen beweging over:

- Het beleid inzake beloningen;
- De vorm en inrichting van het intern toezicht;
- De profielschets voor leden van de raad van toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van de Stichting of de overname van verplichtingen door de Stichting;
- Liquidatie, fusie of splitsing van de Stichting;
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- Het omzetten van het fonds in een andere rechtsvorm;
- De samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

De inrichting en bevoegdheden van het Verantwoordingsorgaan zijn reglementair vastgelegd.

VIII.13. Integriteitbeleid

Het integriteitbeleid van bpfBOUW is gericht op het bevorderen en waarborgen van de integriteit, opdat de kans op integriteitincidenten wordt geminimaliseerd en de goede naam van bpfBOUW wordt versterkt. Als zich toch integriteitincidenten manifesteren, dan dient daarop een directe respons plaats te vinden. Dit houdt in dat passende acties worden ondernomen om het integriteitincident te adresseren, dat maatregelen worden ingezet om schade zoveel als mogelijk te beperken en dat op basis van een evaluatie maatregelen worden genomen om vergelijkbare integriteitincidenten in de toekomst te vermijden/beperken.

Om deze doelstellingen te realiseren hanteert bpfBOUW de volgende uitgangspunten voor het integriteitbeleid:

- Personen en organisaties, die vanuit hun rol bij bpfBOUW betrokken kunnen raken bij integriteitsincidenten, hebben kennis en begrip van wat bpfBOUW onder integriteitrisico's verstaat, welke regels bpfBOUW daartoe stelt en welk gedrag bpfBOUW op basis daarvan verwacht.
- De governance rond de beheersing van integriteitrisico's is transparant ingericht. Voor alle betrokkenen bestaat duidelijkheid over de rollen en verantwoordelijkheden, waardoor correcte monitoring, voldoende en tijdige escalatie en adequate opvolging plaats vindt. Ook de onafhankelijkheid van de compliancefunctie is gewaarborgd.
- De cultuur bij bpfBOUW is open en transparant. Iedereen kan onderwerpen bespreekbaar maken en mag daarbij kritisch zijn.
- De naleving van het integriteitbeleid dient adequaat gemonitord te worden. Over deze monitoring moet periodiek gerapporteerd worden op een zodanige wijze dat bpfBOUW de naleving van het integriteitbeleid volledig kan toetsen.
- Incentives om niet te willen voldoen aan de integriteitnormen van bpfBOUW moeten zoveel mogelijk worden weggenomen. Bewuste overtredingen van deze normen worden met passende maatregelen bestraft.

BpfBOUW onderscheidt drie categorieën binnen en rond haar organisatie waar integriteitsrisico's bestaan.

- BpfBOUW als organisatie
- Personen binnen en rond de organisatie van bpfBOUW, bestaande uit:
 - o De verbonden personen: dit zijn alle personen die een beleidsbepalende functie, een toezichthoudende of oordeelsvormende functie, een bestuursondersteunende functie en/of een beleidsvoorbereidende (met uitzondering van de leden van de klachtencommissie en de adviescommissie AWB) functie hebben.
 - o De insiders: dit betreft de verbonden personen die op basis van hun rol toegang kunnen hebben tot koersgevoelige informatie. Dit zijn de bestuursleden, de medewerkers van het bestuursbureau, waaronder stagiaires en personen die extern worden ingehuurd en werkzaam zijn bij het bestuursbureau.
 - o De personen met een integriteitgevoelige functie: dit betreft alle personen, naast de verbonden personen, die een functie vervullen waarvoor bpfBOUW wezenlijke integriteitsrisico's kunnen ontstaan.
- Organisaties en personen binnen organisaties waaraan bpfBOUW taken heeft uitbesteed

In het risicoregister (zie hoofdstuk IV) zijn de volgende geïdentificeerde integriteitsrisico's opgenomen.

- Fraude en corruptie
- Witwassen
- Terrorismefinanciering
- Onoorbaar handelen
- Belangenverstremming
- Voorwetenschap
- Sanctiewetgeving
- Cybercrime
- Governance

Deze risico's zijn nader uitgewerkt in de systematische integriteitsrisicoanalyse van bpfBOUW. In de integriteitsrisicoanalyse zijn per scenario (verschijningsvorm) van een risico de beleidsdocumenten, beheersingsmaatregelen en rapportages opgenomen. De scenario's zijn mede gebaseerd op de analyse van de organisatie van bpfBOUW (zie ook de hiervoor genoemde drie categorieën binnen en rond de organisatie van het fonds).

Tevens wordt in de analyse getoetst of het na toepassing van beheersmaatregelen resterende risico (nettorisico) past binnen de risicobereidheid van bpfBOUW. Het integriteitsbeleid van bpfBOUW, inclusief de verantwoordelijkheden voor vaststelling en uitvoering van dit beleid, is vastgelegd in het document 'Het integriteitsbeleid van bpfBOUW'. Daarnaast heeft het bestuur van bpfBOUW specifiek een 'Beleid ter voorkoming van de (schijn van) belangenverstremming' vastgesteld, waarin wordt beschreven wat bpfBOUW onder (de schijn van) belangenverstremming verstaat en hoe bpfBOUW (de schijn van) belangenverstremming voorkomt.

Het integriteitsbeleid, inclusief de processen voor identificatie, analyse, beheersing en monitoring van integriteitsrisico's (het risicomanagementsysteem) en de opvolging van integriteitsincidenten, wordt jaarlijks door het bestuur van bpfBOUW geëvalueerd. Indien de uitkomsten van de evaluatie daar aanleiding toe geven, wordt het integriteitsbeleid aangepast.

BpfBOUW beschikt over een gedragscode, een incidentenregeling en een klokkenluiderregeling. Deze worden hierna beschreven. Er is een externe compliance officer aangesteld die onder andere toezicht houdt op de naleving van de gedragscode.

Gedragcode bpfBOUW

Het fonds heeft een gedragscode (Gedragscode bpfBOUW) opgesteld die voor bestuurders en medewerkers van het fonds voorschriften geeft ter voorkoming van belangenconflicten, misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie of zaken.

Het accent van de Gedragscode bpfBOUW ligt op waarborging van een integere bedrijfsvoering. De in de Gedragscode bpfBOUW vervatte regels hebben aldus, in ieder geval, betrekking op integriteitsaspecten. Het fonds verwacht van alle verbonden personen dat zij de Gedragscode toepassen en daar alleen van afwijken indien daar naar hun oordeel gegronde redenen voor bestaan en de vereiste procedures zijn gevolgd.

Samenvattend heeft de Gedragscode bpfBOUW betrekking op het volgende:

- het zoveel mogelijk waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het fonds door belanghebbenden, alsmede het voorkomen van integriteitsrisico's. De Gedragscode bpfBOUW kent daartoe gedragsregels voor alle verbonden personen.
- het bijdragen aan een integer en beheerst functioneren van het fonds ten behoeve van al diegenen die bij het fonds belang hebben. Het waar mogelijk beschermen van de goede naam en reputatie van het fonds en de sector in het algemeen.
- het bevorderen van de transparantie en bewustzijn bij alle verbonden personen bij de uitoefening van hun functie en te waarborgen dat belangenverstrengeling wordt tegengegaan;
- het waarborgen dat wordt tegengegaan dat het fonds of haar werknemers strafbare feiten of andere wetsovertredingen begaan die het vertrouwen in het fonds of in de financiële markten kunnen schaden;
- het bieden van bescherming aan de met het fonds verbonden personen in hun contacten met zakelijke relaties.

In de Gedragscode bpfBOUW zijn aanvullende gedragsregels voor insiders opgenomen.

Iedere verbonden persoon moet bij indiensttreding de Gedragscode bpfBOUW ondertekenen, waarmee hij zich verbindt aan alle gedragsregels uit de Gedragscode bpfBOUW die voor hem of haar gelden en dient deze strikt na te leven. Aan het eind van ieder kalenderjaar of bij het niet langer verbonden zijn aan het fonds, moet iedere verbonden persoon een verklaring ondertekenen over de juiste naleving van de geldende bepalingen in de Gedragscode bpfBOUW over het afgelopen jaar. Bij het niet langer verbonden zijn aan het fonds blijven de uit de Gedragscode bpfBOUW geldende normen van toepassing op de verbonden persoon, voor zover dat uit hun aard voortvloeit.

Incidentenregeling

In de incidentenregeling van bpfBOUW zijn de procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang en vastlegging van incidenten vastgelegd.

Klokkenluiderregeling

De Code Pensioenfondsen bepaalt dat het bestuur er voor zorg moet dragen dat degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds zonder gevaar voor hun positie de mogelijkheid hebben te rapporteren over onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard binnen het pensioenfonds.

Het fonds heeft om hieraan te voldoen een klokkenluiderregeling vastgesteld.

De klokkenluiderregeling bevat een procedure voor het melden van (potentiële) Misstanden en de afhandeling daarvan. Een misstand kan worden gezien als een incident dat op andere wijze dan een incident gemeld dient te worden omdat het belang van het fonds, van derden of van de eigen positie van de verbonden persoon in het geding kan zijn. De procedure in de klokkenluiderregeling is gelijk aan de incidentenregeling. Het verschil is dat de klokkenluiderregeling waarborgen bevat voor de bescherming van de verbonden persoon (de klokkenluider), die te goeder trouw melding maakt van (potentiële) misstanden.

VIV. Verklaring

Hierbij verklaart het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid dat het fonds werkt volgens het gestelde in deze abtn.

Mevrouw M.B. van Veldhuizen
(voorzitter werknemerszijde)

Datum: 1 juni 2017
Plaats: Harderwijk

De heer J. Ruis
(voorzitter werkgeverszijde)

Datum: 1 juni 2017
Plaats: Harderwijk

Bijlage I: Financieel crisisplan

Bijlage II: Verklaring beleggingsbeginselen